

CENTRE INTERUNIVERSITAIRE
D'HISTOIRE CONTEMPORAINE

INTERUNIVERSITAIR CENTRUM
VOOR HEDENDAAGSE GESCHIEDENIS

Cahiers 22 Bijdragen

Solange VERVAECK
Aspirant N. F. W. O.

ENKELE BRONNEN
UIT DE FRANSE TIJD
HUN BELANG VOOR DE SOCIALE GESCHIEDENIS

1962

ÉDITIONS NAUWELAERTS
LEUVEN-LOUVAIN

BÉATRICE-NAUWELAERTS
PARIS

PUBLICATIONS DU CENTRE
UITGAVEN VAN HET CENTRUM

- Cahiers 1.** **Bijdragen 1.**
Neuf rapports sur les sources de l'histoire contemporaine de la Belgique — Negen verslagen betreffende de bronnen van de Belgische hedendaagse geschiedenis. 1957. fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Cahiers 2.** **Bijdragen 2.**
A. Simon, Notes sur les archives ecclésiastiques. 1957.
fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Cahiers 3.** **Bijdragen 3.**
A. Simon, Inventaires d'archives. (Papiers Villermont. Archives de la nonciature à Bruxelles. Archives des églises protestantes.) 1957.
fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Bijdragen 4.** **Cahiers 4.**
A. Vermeersch en H. Wouters, Bijdragen tot de geschiedenis van de Belgische Pers 1830-1848. 1958. fr. 175 (abonnement fr. 150)
- Cahiers 5.** **Bijdragen 5.**
A. Simon, Inventaires d'archives. (Évêché de Namur. Château de Gaesbeek. Famille Van Meenen. Cure de Sainte-Gudule, Bruxelles. Famille Croij. Église Évangélique (Verviers). 1958.
fr. 55 (abonnement fr. 47)
- Cahiers 6.** **Bijdragen 6.**
J. Leclercq-Paulissen, Contribution à l'histoire de la presse tournaisienne depuis ses origines jusqu'en 1914. 1958.
fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Bijdragen 7.** **Cahiers 7.**
W. Theuns, De organieke wet op het middelbaar onderwijs (1 juni 1850) en de conventie van Antwerpen. 1959.
fr. 40 (abonnement fr. 34)
- Bijdragen 8.** **Cahiers 8.**
M. De Vroede, Bibliografische inleiding tot de studie van de Vlaamse Beweging, 1830-1860. 1959. fr. 260 (abonnement fr. 225)
- Cahiers 9.** **Bijdragen 9.**
M. Colle-Michel, Les archives de la S.A. Cockerill-Ougrée des origines à nos jours. 1959. fr. 45 (abonnement fr. 38)
- Cahiers 10.** **Bijdragen 10.**
A. Simon, Réunions des évêques de Belgique 1830-1867, procès-verbaux. 1960. fr. 180 (abonnement fr. 152)

CENTRE INTERUNIVERSITAIRE
D'HISTOIRE CONTEMPORAINE

INTERUNIVERSITAIR CENTRUM
VOOR HEDENDAAGSE GESCHIEDENIS

Cahiers 22 Bijdragen

Solange VERVAECK
Aspirant N. F. W. O.

ENKELE BRONNEN
UIT DE FRANSE TIJD
HUN BELANG VOOR DE SOCIALE GESCHIEDENIS

1962

ÉDITIONS NAUWELAERTS
LEUVEN-LOUVAIN

BÉATRICE-NAUWELAERTS
PARIS

COMITÉ DIRECTEUR
DU CENTRE
INTERUNIVERSITAIRE D'HISTOIRE CONTEMPORAINE

BESTUURSCOMITÉ VAN HET
INTERUNIVERSITAIR CENTRUM VOOR
HEDENDAAGSE GESCHIEDENIS

G. JACQUEMYS, Université Libre de Bruxelles, président.

R. DEMOULIN, Université de Liège.

H. HAAG, Université de Louvain.

J. DHONDT, Universiteit Gent, secretaris-penningmeester.

WOORD VOORAF

Het opzet van hiernavolgende bladzijden is te wijzen op de betekenis van dokumenten betreffende gewone en buitengewone belastingen, lijsten van hoogst aangeslagenen, vooraanstaanden, ambtenaren e. a., inwonerslijsten en volkstellingen en registers die aangelegd werden met het oog op het inrichten van de „Garde Nationale”, voor de sociale geschiedenis van het einde van de XVIIIe eeuw en het begin van de XIXe eeuw. Dit door het geven van voorbeelden van diverse bronnentypen en de opsomming van de voornaamste gegevens die ze bevatten.

Voor sommige bronnen volstaat het vermelden van de inlichtingen die ze verschaffen om een duidelijk idee te geven aangaande hun waarde voor de sociale geschiedenis. We denken hier bv. aan de lijsten met allerlei gegevens betreffende de meest vooraanstaanden en aan de volkstelling (1). Dit was niet het geval voor andere bronnen en deze zijn hier dan ook meer uitvoerig toegelicht geworden.

Ten slotte moeten we nog aanstippen dat voorliggende publikatie, die geen inventaris of repertorium beoogt te zijn, nochtans zo is opgevat dat ze voor vele gemeenten een lijst van bestaande bronnen en hun vindplaats geeft (2). We vestigen dan ook de aandacht op de plaatsnamenindex.

(1) Een goede illustratie van de mogelijkheden die de volkstelling voor de sociaal-ekonomische geschiedenis biedt kan men vinden in de artikels van de Heer J. VERBEEMEN over de demografische en sociaal-ekonomische toestand van Mechelen in 1796 en tijdens de eerste helft van de XIXde eeuw (*Handelingen van de Kon. Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, LVIII, 1954, pp. 135-179 en LIX, 1955, pp. 70-127).

(2) Voor verschillende gemeenten was het uitgangspunt van de lijst van bestaande bronnen de seminarie-oefeningen gehouden in het seminarie voor hedendaagse geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Gent tijdens het akademisch jaar 1959-60 en waaraan hebben deelgenomen J. Bauwens, R. Billiau, Bodyn, W. Boussy, F. Buvens, G. Capiou, L. Deketelaere, G. de Ponthieu, F. Didier, Pillen, Reniers, Van Craeynest, F. Van der Mijnsbrugge, R. Van Impe, J. Vlamincq, E. Voordeckers.

AFKORTINGEN

- A. F. H. : Archief van de Franse Hoofdbesturen in West-Vlaanderen
(1794-1814)
- A. O. D. S. : Archief van het Arrondissement van Oost-Vlaanderen en
van het Departement van de Schelde
- R. A. B. : Rijksarchief te Brugge
- R. A. G. : Rijksarchief te Gent
- S. A. B. : Stadsarchief van Brugge
- S. A. G. : Stadsarchief van Gent

I.

DE OORLOGSSCHATTING VAN 1794

In 1794 werden de Belgische steden door de Franse Republiek belast met een zeer hoge oorlogsschatting in klinkende munt. Bv. voor Bergen bedroeg deze „*contribution de guerre*” 2 miljoen livres, voor Gent 7 miljoen livres, voor het Kortrijkse 3 miljoen livres, voor Mechelen 1.500.000 livres.

De stadsmagistraat zou deze belasting alleen verdelen onder de klerus, de adel, de geprivilegieerden, de grote eigenaars en de rijken.

Deze schattingen moesten binnen een korte termijn afgelost worden — bv. te Mechelen binnen de 24 uur — en in geval van vertraging zou men gijzelaars nemen en zijn er ook gijzelaars genomen geworden en dit vooral onder de geestelijken en de vooraanstaanden (1).

Antwerpen werd op 26 juli 1794 belast met een kontributie van 10 miljoen livres, te betalen binnen de 5 dagen. Op 28 juli ging de stadsmagistraat over tot een vrijwillige lichte van speciën, goud en zilver, tegen een jaarlijkse interest van 5 % ten belope van de sommen die de partikulieren zullen storten boven de kwotatie die hen zal opgelegd worden in de algemene verdeling van de geëiste 10 miljoen. Alle bedragen, behalve deze onder de 100 guld. wisselgeld zouden aanvaard worden (2).

In korte tijd bracht deze lichte bijna 2 miljoen livres op,

(1) PIRENNE (H.), *Histoire de Belgique*, Deel VI, Brussel, 1926, pp. 59 en vlg.; LEWINSKI (J.), *L'évolution industrielle de la Belgique*, Brussel, 1911, p. 107; STADSBIBLIOTEEK VAN KORTRIJK, *Fonds Goethals-Vercruyse*, Codex Nr 216, „Register tot den ontfang der Contributie van Drij millioenen Fransche livres opgelegd aan de Stad en Casselrije van Cortrijk”; VERVAECK (S.), *De samenstelling van de gegoede stand te Mechelen op het einde van de XVIIIe eeuw en in het begin van de XIXe eeuw (1796-1813)*. Een methodologisch onderzoek, Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis, Bijdragen, 11, Leuven, 1960, pp. 4 en vlg.; CONINCKX (H.), *Malines sous la République Française*, Mechelen, 1893, p. 46; AULARD (F. A.), *Recueil des actes du comité de salut public avec la correspondance officielle des représentants en mission...*, Deel XVI, Parijs, p. 101.

(2) *Mémoire sur la contribution de guerre imposée à la ville d'Anvers et son arrondissement par les Membres composant la Commission chargée de liquider la dite Contribution — Fait à Anvers le 5 Frimaire l'An 5ème de la République Française une & indivisible* (we danken Mevr. D. De Weerd, bibliotekaresse aan de Koninklijke Bibliotheek, die zo vriendelijk was ons de aanwezigheid van deze bron in hoger genoemde instelling te melden); „*Waerschuwing — Actum in Collegio 28 Julius 1794*”, STADSARCHIEF VAN ANTWERPEN, *Modern Archief*, Nr 751.

maar het ging niet vlug genoeg naar de zin van de Franse „Vertegenwoordigers van het Volk” en ze eisten de onmiddellijke verdeling van de totale som over de personen die in aanmerking kwamen voor deze kontributie.

Aldus moest de klerus de vijf tienden betalen van deze belasting, de adel de vier tienden en de handelaars en de gegoede lieden één tiende. Elk van deze drie sociale klassen moest zelf zorgen voor de verdere onderverdeling van de globale som te storten door hun groep. De handelaars en de bemiddelden hebben deze gelegenheid niet laten voorbijgaan — alle verhoudingen in acht genomen waren zij in vergelijking met de twee andere groepen er betrekkelijk goedkoop van afgekomen — en hebben het vaststellen van de individuele bijdragen toevertrouwd aan de best geïnformeerden verkozen uit hun midden (1). Dezen waren het die de lijst met de belastingschuldigen opstelden die nochtans enkele wijzigingen onderging, ongetwijfeld ingegeven door het verlangen — dit volgens het memoire van de kommissie belast met de likwidatie van de oorlogsschatting — de bedoelingen (die niet nader omschreven worden) van de „Vertegenwoordigers van het Volk” letterlijk te volgen. De geestelijken en de adel daarentegen weigerden geregeld hun belastingaandeel dat hen buitensporig scheen om te slaan, zodat de municipaliteit verplicht werd in haar schoot een kommissie te benoemen die belast werd met deze taak, waarvoor ze 48 uur tijd kreeg.

Bij de inning van de taksen heeft men ook de kwitanties die de deelnemers aan de vrijwillige lichte, geopend op 28 juli, hadden ontvangen voor de door hen gestorte sommen, aanvaard ter betaling van de kwotaties. Het onvermijdelijke gevolg hiervan was een tijdelijke opschorting van de muntstortingen, aangezien de personen die zich op deze manier konden kwijten van hun belasting, liever enkele maanden interest offerden dan in hun beurs te tasten. Deze schorsing viel niet in goede aarde. Proskriptielijsten werden gevormd, gijzelaars werden weggevoerd. Een andere spektakulaire maatregel om er de schrik in te krijgen was de verhoging van de kontributie met 100.000 livres per dag.

Men kende nu voldoende het klappen van de zweep en de geestelijke gemeenschappen vroegen en verkregen van de Raad van Brabant de bevoegdheid hun goederen te bezwaren en te verkopen om te

(1) *Mémoire sur la contribution de guerre imposée à la ville d'Anvers...*; „*Registre des commissaires pour le clergé, La Noblesse et les Negotians*”, STADSARCHIEF VAN ANTWERPEN, *Modern Archief*, Nr 751.

kunnen beschikken over de nodige fondsen met het oog op het voldoen van hun belastingaandeel. Op aanvraag van de municipaliteit gaf dezelfde Raad door zijn oktrooi van 25 september de toelating tot het oprichten van een kuratele belast met de verkoop van de onroerende goederen van de afwezige belastingplichtigen.

De formaliteiten nodig voor de verkoop, het meten en het schatten van de gronden, het opstellen van de voorwaarden enz., dit alles vroeg tijd en prikkelde het ongeduld van de kommissarissen van de regering.

Op 8 brumaire jaar III (29 oktober 1794) gaf de stadsmagistraat dan het bevel tot een gedwongen lichting van speciën, goud en zilver. Voor de in deze lichting boven het te betalen bedrag voor de oorlogsschatting gestorte sommen zou het ontvangstbewijs een premie van 20 % opleveren buiten de jaarlijkse interest van 5 %. Deze bon zou aanvaard worden voor de aankoop van de vaste goederen die verkocht werden om reden van de geestelijke, de adellijke en andere afwezigen, of zou worden terugbetaald met de opbrengst van deze verkopen, met premie en interest, onmiddellijk na het volledige afdragen van de schatting.

De vrees voor verbeurdverklaring opende de beurzen, zodat de betalingen gedaan voor deze kontributie ten slotte op meer dan 8 miljoen livres gebracht werden.

Noodzakelijkerwijze werd een gedeelte van deze som voor geestelijken en afwezige belastingschuldigen voorgeschoten door de aanwezigen, die wel een kompensatie konden vinden door de bonnen van de lichting van 8 brumaire — zoals ze in de bronnen genoemd wordt (1) — te gebruiken voor de aankoop van de vaste goederen verkocht voor rekening van de achterstalligen. De toenemende verkoop van deze goederen zou toelaten een groot deel van de massa ontvangstbewijzen afgeleverd aan de leners van lieverlede uit de omloop te nemen. Van de uitgewekenen die wensten terug te komen werd vooraf geëist dat ze eerst voldeden aan hun taks die voor hen was voorgeschoten geworden door degenen die in het land waren gebleven. En alzo kon men een fonds verzamelen dat toeliet een aanvang te maken met het rembourseren van de nog overblijvende bonnen.

Na de inlijving van de Belgische gewesten bij Frankrijk, besloot de centrale administratie van het departement der Beide Netten op

(1) Zie verder de voorbeelden van de bronnen.

24 december 1795 tot oprichting van een commissie die belast werd met het likwideren van de oorlogsschatting en in 't bijzonder met het terugbetalen van de gelden voorgeschoten voor de achterblijvers.

Naarmate de binnengekomen fondsen het toelieten vorderde deze teruggave van de sommen, voorgeschoten zowel in de vrijwillige lichte van 28 juli 1794 als in de gedwongen levering van 8 brumaire jaar III. Op 22 september 1796 bedroeg ze bijna 400.000 livres : ongeveer 250.000 livres bleven er nog te restitueren (1).

Op 14 juli 1794 had de Franse vertegenwoordiger Laurent Brussel belast met een kontributie van 5 miljoen, te betalen binnen de 24 uur.

Aangezien de betaling door hen die in aanmerking kwamen voor deze belasting niet al te vlot opschoot en om ze zo vlug mogelijk te kunnen afdragen — de bedreigingen waren niet bij woorden gebleven en op 17 juli werd het publiek ingelicht dat, vermits nog maar een half miljoen livres betaald waren geworden, tijdens de voorbije nacht gijzelaars waren genomen geworden waaronder verscheidene leden van de Raad van Brabant — nam de stadsmagistraat zijn toevlucht tot voorlopige middelen. Op 24 juli maakte de magistraat bekend dat slechts ongeveer 2 miljoen livres afgedragen waren geworden. Daarom zou men beroep doen op alle medeburgers om de gevraagde som te vervolledigen. Er werd medegedeeld dat biljetten gedrukt en besteld waren geworden, waarvan de inhoud aan elke medeburger berichtte dat hij al het geld dat hij voor het ogenblik kon missen naar de tesaurie van de stad moest brengen. Voor dit geld zou men tot aan de terugbetaling een interest van 5 % ontvangen (2).

(1) *Mémoire sur la contribution de guerre imposée à la ville d'Anvers...*

(2) *Recueil des proclamations, arrêtés, etc. émanés des représentants du peuple et de l'administration centrale supérieure de la Belgique*, „A Bruxelles, Chez le citoyen Hayez, Imprimeur rue des escaliers, Troisième année républicaine”, I, pp. 5, 8, 11.

Wie men in feite op het oog had met die „alle medeburgers”, dit zal een meer diepgaand onderzoek dan het onze, dat slechts een eerste kennismaking beoogt te zijn, moeten uitmaken. Het „*Résultat des délibérations des personnes convoquées par le magistrat pour donner leur avis sur les moyens de compléter sans délai la contribution* (STADSARCHIEF VAN BRUSSEL, *Modern Archief*, III, Financiën, „Contribution de 5 millions”, Nr 70/1) wijst reeds in een bepaalde richting. Deze personen lieten opmerken dat zich in Brussel 4.000 handelaars, winkeliers en niet-adellijke renteniers bevonden en ze stelden voor dezen in vier klassen te verdelen. Elke klasse zou bestaan uit 1.000 personen. Zij die behoorden tot de eerste klasse zouden 500 guld. moeten lenen, die van de tweede klasse 400 guld., die van de derde klasse 300 guld. en die van de vierde klasse 200 guld.. Deze taksen zouden slechts geleend zijn en zouden een interest van 5 % opbrengen.

Wijzen we er nog op dat men de namen van de leners, die na het afbetalen van de oorlogsschatting hun geld hebben teruggekregen aangezien ze niet in aanmerking kwamen

Ook hier werden de curatoren gemachtigd de goederen van de afwezige belastingschuldigen te bezwaren of te verkopen tot het bedrag van hun voorlopige taksen in de oorlogsschatting.

Op 18 september bracht de stadsmagistraat het publiek op de hoogte dat de belasting van 5 miljoen voldaan was geworden. Eerst-daags zou men overgaan tot de definitieve verdeling. Voortaan mochten alle kwijtbrieven, afgeleverd aan hen die niet tot de klasse van de belastingplichtigen behoorden, gebruikt worden voor de aankoop van de goederen verkocht of te verkopen om reden van de oorlogsschatting. Vooraf moest men van de magistraat een bon voor zijn kwijtbrief bekomen (1).

Het uiteindelijke belastingaandeel van de klerus bedroeg 3.500.000 livres, dat van de geprivilegieerden 100.000 livres, dat van de adel en de grote eigenaars 1.000.000 livres en dat van de personen bekend als rijken 400.000 livres.

Het „*Livre de Caisse ou Recette et Dépense relativement à la Contribution de 5 Millions de Livres de France demandé par le Représentant du Peuple Français Laurent*” (2), afgesloten op 3 februari 1795, bevat de lijsten van degenen die definitief in aanmerking kwamen voor deze oorlogsschatting en hun uiteindelijke kwotatie. De lijst met o. a. de volgende inlichtingen — de naam, het beroep, het jaarlijkse inkomen, de definitieve taks gebaseerd op dit jaarlijkse inkomen en de eventuele terugbetalingen gedaan aan hen wier fortuin niet toelaat deze belasting te betalen (3) — betreffende de „adel en grote eigenaars” en de „personen bekend als rijken”, leert ons dat alzo aan negen personen, behorende tot de groep van de „adel en grote eigenaars”, de door hen gestorte sommen teruggegeven zijn geworden.

Voor het aanduiden van de belastingschuldigen en het vaststellen van de diverse, definitieve bijdragen heeft men zich gesteund op het gemiddelde jaarlijkse inkomen, berekend over de jaren 1786 tot 1790. Maar er werd ook rekening gehouden met de burgerzin,

voor deze belasting, kan vinden in het „*Livre de Caisse ou Recette et Dépense relativement à la Contribution de 5 Millions de Livres de France demandé par le Représentant du Peuple Français Laurent...*” (IBIDEM). Zie ook de „*Remboursements faits ensuite du Fiat du Comité de Contribution suivi sur les quittances des non contribuables*” (STADSARCHIEF VAN BRUSSEL, *Modern Archief*, III, Financiën, „*Contribution de 5 millions*”, Nr 70/2).

(1) *Recueil des proclamations...*, I, pp. 33, 62-63.

(2) STADSARCHIEF VAN BRUSSEL, *Modern Archief*, III, Financiën, „*Contribution de 5 millions*”, Nr 70/1.

(3) Voor de opsomming van de overige gegevens, zie verder de voorbeelden van de bronnen, „*Répartition définitive de La Contribution de Cinq Millions*”.

het aantal kinderen, de manier waarop men zijn vermogen verworven had, was het te danken aan het toeval of was het verworven op een achtbare wijze, met de verliezen geleden door de oorlog en door de schade aan de eigendommen hetgeen moest vastgesteld worden door notarissen. Het jaarlijkse inkomen zou echter beschouwd zijn geworden als „la mere boussolle” om het met de woorden van het comité dat instond voor de uiteindelijke verdeling te zeggen.

Elke belastbare zou onder ede een verklaring hebben moeten invullen met zijn naam, zijn beroep of functie, het aantal kinderen, de geleden verliezen en het hoger genoemde jaarlijkse inkomen.

Personen die uitsluitend leefden van hun inkomen en waarvan het netto-kapitaal geen 100.000 livres bedroeg, zouden niet in aanmerking gekomen zijn voor de uiteindelijke verdeling. Ook werd er voorgesteld de houders van ateliers, fabrieken of manufakturen terug te betalen (1).

Zoals we hoger reeds aanstipten vindt men vooraan in het „*Livre de Caisse...*” kronologisch volgens de datum van terugbetaling de reeks namen van degenen die niet belastingplichtig waren in deze oorlogsschatting en aan wie de door hen geleende sommen gerembourseerd waren geworden.

Ten slotte moet nog vermeld worden dat op 31 december 1794 deze kontributie, daar men van oordeel was dat ze niet overeenstemde met de middelen van de Brusselaars, door de „Vertegenwoordigers van het Volk” verhoogd was geworden met 5 miljoen, die overigens nooit schijnen betaald te zijn geworden (2).

Bronnen betreffende deze kontributie zijn voor :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

A n t w e r p e n

1. „*Lyst der 1ste Ligtinge van 28 July 1794 à 5 per Cent, waer in hebben gestort zoo in zilverwerk als gemunt geld de volgende*

(1) STADSARCHIEF VAN BRUSSEL, *Modern Archief*, III, Financiën, „Contribution de 5 millions”, Nr 70/1, „2 Brumaire 3e année. Plan de travail, du comité de contribution, pour déterminer définitivement la cottisation finale de 5 millions”.

(2) *Recueil des proclamations...*, I, p. 223; HENNE (A.), WAUTERS (A.), *Histoire de la ville de Bruxelles, Deel II*, Brussel, 1845, p. 447.

Persoonen, te weten — (gedrukte lijst) : Stadsarchief van Antwerpen, Modern Archief, Nr 751.

Gegevens : de naam en het betaalde bedrag.

2. „*Lyste der Lichtinge van den 8 Brumaire [jaar III] door de Kooplieden en bemiddelde Persoonen*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

Gegevens : de naam, de straat, het betaalde bedrag (in zilver of speciën).

3. „*Lyste der Lichtinge van 8 Brumaire [jaar III] door de Edele*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

4. „*Lyste der Lichtinge van 8 Brumaire [jaar III] door de Geestelijken*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

5. „*Definitiven Lyst der Contributie geslaegen op de Kooplieden en bemiddelde Persoonen der Stad Antwerpen. Gezien, onderzocht en goedgekeurt in 't Collegie dezen 15 Pluiose, 3de Jaer der Fransche Republiek, eene en onverdeelbaar*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

Gegevens : de naam en de straat, de kwotatie, de verhoging of de vermindering, het reeds betaalde bedrag en de nog te betalen som.

6. „*Vervolg van den Lyst der Contributie. Nota : 1° Dat de Persoonen, bij welkers naemen geene Quotisatie is uytgedrukt, ten vollen hebben betaelt. 2° Dat er onder de sommen, door het plat Land bij wege van Leeninge betaelt, reeds eenige tot betaeling van gekogte goederen zijn gebruykt, zoo als het meestendeel der sommen van de verscheyde Ligtingen.*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

Achtereenvolgens de „Geprivilegieerde Corpora”, de „Begynen”, de „Edele”, de „Geestelyke” en de „Beneficianten ten platten lande”. Gegevens : de naam, de kwotatie en het betaalde bedrag.

7. „*Contributie van een Millioen twee-mael honderd duyzend Guldens Courant-Geld, uytgeschreven ten platten lande, waer van de individuele Quotisatie door de Drossaerds niet is ingelevert, dog op welke Somme, het zy by wege van leeninge, het zy op titel van contributie betaelt hebben de volgende Persoonen, te weten*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

8. „*Contribution sur les nobles 1794*” : Ibidem.

Gegevens : de naam, het adres, de kwotatie (1).

Mechelen

9. „Municipalité de Malines. Liste de répartition de la contribution pécuniaire imposée sur la ville de Malines” : Stadsarchief van Mechelen, Modern archief, Nr 259.

Lijst van de belastingschuldigen (achtereenvolgens de kerkelijke instellingen, de ambachten en de partikulieren) met hun naam, soms het adres en het beroep, hun kwotatie, de reeds betaalde som en het nog te betalen bedrag.

10. „*Tablau ou renseing général de la cottisation, et paijements fait tant en argenterie qu'en numéraire par les contribuables de la ville de Malines pour satisfaire à la contribution de quinze cent mils livres imposée sur la dite ville par le representant du peuple français Laurent, en date du 29 messidor 2e année republicaine*” : Ibidem.

Een alfabetische lijst van de belastingschuldigen met hun naam, soms het adres en het beroep, het bedrag dat reeds betaald werd en de nog te betalen som.

11. „*Lijste der personen gecotiseert in polycye den 21 juli 1794 tot voldoening der contributie afgeheyst aen de stad Mechelen door den representant Laurent*” : Ibidem.

Lijst van de belastingschuldigen met hun naam (soms het beroep en het adres) en hun kwotatie.

12. „*Lyst deringebragte sommen der corporatien ende ambagten, om te voldoen aen de requisitie van den franschen commissaris Mr. Laurent van den 17 julij 1794*” : Ibidem.

Geeft in kronologische volgorde (volgens de datum van betaling) de namen (soms het adres en het beroep) van de belastingschuldigen plus het betaalde bedrag (in guld.) (2).

DEPARTEMENT VAN DE DIJLE

Brussel

13. „*Liste Des Contribuables. La Noblesse et autres riches*” : Stads-

(1) Farde Nr 751 bevat nog diverse lijsten en bescheiden betreffende deze oorlogsschatting.

(2) Hier dient nog vermeld te worden de lijst gepubliceerd door H. CONINCKX, o. c., pp. 50-64.

archief van Brussel, Modern Archief, III, Financiën, „Contribution de 5 millions”, Nr 70/2.

Gegevens : de naam van de belastingschuldige, de naam van de curator, de kwotatie en het reeds betaalde bedrag.

14. „Répartition sur la Noblesse pour trouver la Contribution de Cinq millions” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

15. „Extrait de la cotisation Provisoire a charge des Nobles de la contribution de 5.000.000 de Livres de France imposée sur cette ville et sa Banlieue le 26 Messidor 2e Année” : Ibidem.

Gegevens : „noms”, „qualités”, „côte provisoire fixée sur l’assiette et reduite en argent de France”, „paijements faits par les contribuables a compte de leur côte”, „paijemens à faire par les contribuables qui n’ont pas soldés la côte provisoire”, „fraix accessoires en assignats en raison de 79/100 par cent sur l’assiette”.

16. „Extrait de la cotisation Provisoire a charge des Personnes Reputées riches dans la contribution de 5.000.000 de livres imposée sur cette ville le 26 Messidor 2e année” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger, maar „fraix accessoires... de 43/100 p cent...”.

17. Lijst met voor elke wijk de namen van de kontribuerenden en hun kwotatie (soms het beroep en de straat) : Ibidem.

18. „Répartition définitive de La Contribution de Cinq Millions de Livres de France du 14 Juillet 1794 commençant depuis page 181 à 227” : Stadsarchief van Brussel, Modern Archief, III, Financiën, „Contribution de 5 millions”, Nr 70/1, „Livre de Caisse ou Recette et Dépense relativement à la Contribution de 5 Millions de Livres de France demandé par le Représentant de Peuple Français Laurent...”.

Gegevens :

— adel en grote eigenaars;

1) „Noms des contribuables” (soms de straat), 2) „Qualités des contribuables” (beroep of titel), 3) „Assiette ou revenus annuels en Florins”, 4) „Cotte deffinitive fixée sur l’assiette et réduite en Argent de France”, 5) „Payements faits par les Contribuables à compte de la Cotte deffinitive 4me colonne”, 6) „Payements faits par ceux dont la taxe se réduit aux versements faits et exclus de l’assiette 3me colonne”, 7) „Payements faits par ceux dont la fortune ne leur permet pas de contribuer”, 8) „Payements à

faire par les contribuables qui n'ont pas soldé la Cotte définitive de la 4me colonne", 9) „Remboursements à faire aux contribuables qui ont excédé la cotte définitive de la 4me Colonne", 10) „Remboursements à ceux de la 7me Colonne dont la fortune ne leur permet pas de payer la Contribution", 11) „Fraix accessoires en Assignats a raison de 79/100 p % sur l'assiette 3me colonne", 12) „Observations" (bv. „fixé à ce payement vu sa fortune médiocre", „sa fortune ne lui permet pas de faire plus").

— personen bekend als rijken;

1) de naam en de straat, 3) „Assiette ou revenus annuels en livres de france", 4) „Cotte définitive fixée sur l'assiette en Argent de France", 11) „Fraix accessoires en assignats à raison de 43/100 p cent sur l'Assiette 3me colonne", kolommen 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10 : cfr adel en grote eigenaars, 12) geen opmerkingen.

19. „Remboursements faits ensuite du Fiat du Comité de Contribution suivi sur les quittances des non contribuables": Stadsarchief van Brussel, Modern Archief, III, Financiën, „Contribution de 5 millions", Nr 70/2.

Gegevens : de naam en het bedrag.

20. Register der ontvangsten. 15 juli 1794-17 februari 1795 : Stadsarchief van Brussel, Financiën, 955bis, Nr 3507.

Gegevens : de naam van de kontribuerende, de datum van betaling en het betaalde bedrag.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

B r u g g e

21. „Index der Contribuanten in de Contributie van 4 millioen": S. A. B., XII 324.

Een alfabetische lijst van de belastingschuldigen met hun naam en hun belastingklasse. Op blz. 1 van deze „Index" vindt men met welke bedragen (in livres) de diverse belastingklassen overeenstemmen(1).

I e p e r

22. „Tableau des Noms, Cottisations et Versemens des Personnes de

(1) We danken hier de Heer R. Van Eenoo, assistent aan de Rijksuniversiteit te Gent, die zo vriendelijk was deze lijst nader te verifiëren.

Nobles de cette Commune Cottigés dans la Contribution de trois Millions imposé sur la dite classe faisant partie de la contribution de dix millions frappe par le represantans L'aurent, sur la flandre occidentale Ypres" (kopie) : R. A. B., A. F. H., Nr 557.

Gegevens : de naam, de kwotatie en het betaalde bedrag.

23. *„Tableau des Noms, Cottisations et Versemens des Personnes des tiers Etats de cette Commune Cottigés dans la Contribution d'un Million imposé sur le dit tiers Etat faisant partie de la Contribution de dix Millions frappé par le representant Laurent, sur la flandre occidentale Ypres*" (kopie) : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Stad en Kasselrij Kortrijk

24. *„Register tot den ontfang der Contributie van Drij millioenen Fransche livres opgelegd aan de Stad en Casselrije van Cortrijck*" : Stadsbibliothek van Kortrijk, Fonds Goethals-Vercreyssen, Codex Nr 216.

Geeft achtereenvolgens :

- een index met in alfabetische volgorde de namen van de partikulieren en van de instellingen die hun kontributie betaald hebben + de verwijzing naar het register der ontvangsten.
- het „Register der ontvangsten" met de familienaam, de voornaam en de woonplaats van de belastingschuldigen plus het betaalde bedrag en de datum van betaling.

25. *„Etat de la répartition faite par les Magistrats de la Ville & Châtellenie de Courtray de la Contribution de trois Millions de livres de France en Numéraire, imposée le 8 Fructidor 2me Année Républicaine, par le Représentant du Peuple Français Laurent audit Arrondissement*" : Ibidem, Codex Nr 435.

Een gedrukte aanplakbrief (35 cm × 75 cm) met de namen en de woonplaats van de belastingschuldigen (instellingen en partikulieren) plus het te betalen bedrag.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

G e n t

26. *„Tabelle vertoonende de Contrebutie van Gend van den 7 Frimaire, 3de jaer*" : S. A. G., L 1°.

Een gedrukte lijst van de belastingschuldigen (in deze volgorde : de instellingen, de sekuliere geestelijkheid, de adel en de overige partikulieren) met hun naam, soms het adres, hun kwotatie (in livres), de som die reeds betaald werd en het nog te betalen bedrag.

27. Een handschriftelijke lijst met de namen van de belasting-schuldigen, hun kwotatie en het reeds betaalde bedrag : Ibidem.

28. „*Lyste van Ontfang der Gequotiseerde in de geforceerde Contributie binnen Gend. Arreté le vingt huit Pluviose l'an 3me de la république franç. à la somme de Trois Millions six cent quatre vingt sept Mille Trois cent Cinquante Trois livres deux sols*” : S. A. G., L 1¹⁰.

Een register met in kronologische volgorde (volgens de datum van ontvangst) de namen van de belastingschuldigen (soms het adres en het beroep), de datum van betaling, hun volgnummer op de „Tabelle vertoonende de Contrebutie van Gend...” (zie hoger), hun kwotatie, het bedrag betaald in goud of zilver, het bedrag betaald in geld, het totaal betaalde bedrag uitgedrukt in livres.

29. „*Lyste van Ontfang der Gequotiseerde in de geforceerde Contributie binnen Gend*” : Ibidem.

Een register met de namen van de belastingschuldigen (soms het adres en het beroep), de datum of de data van betaling + cfr vorig nummer (1).

Voor Mechelen hebben we kunnen vaststellen dat de lijsten met o. a. de namen van de partikulieren die belastingplichtig waren in deze oorlogsschatting, gekombineerd met de registers of lijsten van de (personele) en mobiliare belasting, een uitstekend basis-kriterium kunnen vormen voor het bepalen van de gegoede stand (2).

Bondig samengevat komt dit criterium neer op het oplossen van het volgende probleem :

Enerzijds hebben we de lijst met de belastingschuldigen in de kontributie van 1794, een bron die zich dadelijk „en vedette” stelt, vermits deze belasting alleen bedoeld was voor de klerus, de adel, de geprivilegieerden en de gegoeden. Maar de negatieve zijde van deze bron is de mogelijke willekeur bij het aanduiden van degenen die in aanmerking kwamen voor deze oorlogsschatting.

Anderzijds staan we bij de registers of lijsten van de mobiliare

(1) Deze registers (Nrs 28 en 29) bevatten bovendien nog enkele losse lijsten en bescheiden betreffende deze oorlogsschatting.

(2) VERVAECK (S.), o. c.

belasting (1) voor de vraag tot in welke belastingklasse (huurwaarde van de woning) men de goeoden vindt. Zelf een grens trekken zou leiden tot willekeur.

Door deze twee bronnen te kombinieren t. t. z. door na te gaan tot welke klassen van de mobiliare belasting de belastingschuldigen (de partikulieren) van 1794 behoorden en als goeoden te beschouwen hen en degenen die tot dezelfde klassen van de mobiliare belasting behoorden, hebben we in de mate van het mogelijke ons persoonlijk arbitrair ingrijpen vermeden en hebben we getracht een tegenwicht te vinden voor de mogelijke willekeur bij het bepalen van de goeoden die belastingplichtig waren in de schatting van 1794, vermits we juist door deze combinatie het aanduiden van de partikulieren die in aanmerking kwamen voor de oorlogsschatting geïnterpreteerd hebben als „ d e r g e l i j k e ” personen werden beschouwd als goeoden.

De aard van ons onderzoek laat niet toe ons definitief uit te spreken over de juiste waarde en betekenis van de diverse lijsten van de andere steden. Toch willen we nog even de aandacht vestigen op het niet te verwaarlozen feit dat te Antwerpen de handelaars en de bemiddelden zelf hebben vastgesteld — de lijst met de belastingplichtige kooplui en goeoden onderging wel enkele wijzigingen — wie onder hen in aanmerking kwam voor deze schatting : dit verhoogt ten zeerste de waarde van deze bron voor de studie van de goeode stand. Wat de lijsten met de gedwongen levering van 8 brumaire door de edelen, de kooplieden en de goeode personen betreft kan men veronderstellen, vermits het doel van deze gedwongen lichteing was zo vlug mogelijk fondsen te verzamelen om de belasting (die gepaard ging met het nemen van gijzelaars) te kunnen afdragen, dat men het geld is gaan zoeken waar men meende dat er geld was.

O. i. zou het de moeite lonen de lijst met de personen die deelnamen aan de vrijwillige lichteing van 28 juli 1794 eens nader te onderzoeken, en dit omdat in deze lichteing geen bedragen onder de 100 guld. aanvaard zouden zijn geworden. Honderd guld. was de minimumbijdrage te betalen door de personen die te Mechelen in aanmerking kwamen voor de oorlogsschatting en was in die tijd de prijs van ongeveer 1.054,464 l. nieuwe witte tarwe (2).

We kennen de schaduwzijde van de lijst met de definitieve verdeling voor de adel, de grote eigenaars en de personen bekend als

(1) Voor de betekenis en het belang van deze belasting voor de studie van de goeode stand, zie verder.

(2) VERVAECK (S.), o. c., p. 6.

rijken van Brussel : het feit dat men ook rekening gehouden heeft met de burgerzin, de manier waarop men zijn vermogen verworven had en het voorstel de houders van ateliers, fabrieken en manufakturen te sparen⁽¹⁾. In hoever men dit laatste heeft toegepast, dit zal een nader onderzoek moeten uitmaken. Wijzen we er slechts op dat we bij de „personen bekend als rijken” o. a. de volgende beroepen hebben aangetroffen : galonmaker, papierfabrikant, zeepzieder, huidvetter, verver, zadelmaker.

Juist wegens deze willekeur stellen we voor (en dit niet alleen voor Brussel) op basis van de diverse kwotaties geen konklusies te trekken betreffende de graad van rijkdom van de verschillende personen die in aanmerking kwamen voor deze oorlogsschatting. Maar o. i. doet deze willekeur toch geen afbreuk aan het belang van deze bron als een mogelijk criterium voor de Brusselse gegoede stand, indien men ze combineert met een regelmatige belasting (bv. de mobiliare).

(1) Dit voorstel gedaan door het komitee dat instond voor de uiteindelijke verdeling, waartoe werd overgegaan nadat de belasting van 5 miljoen afgedragen was geworden, is in feite rechtstreeks ingegeven door een bepaling van een arrêté (van 18 juli 1794, 40, „Titre II”, „Section II”, § 1, 7°) van het Comité de Salut Public betreffende deze oorlogsschatting: „Cette contribution ne sera répartition que sur les riches, les hommes sans profession, les ecclésiastiques séculiers et réguliers jouissant de plus de mille livres de revenu, et généralement sur tous les habitants aisés, excepté ceux qui tiennent des ateliers, des fabriques et des manufactures.” (AULARD F. A., o.c., Deel XV, Parijs, p. 263). Voor zover wij hebben kunnen vaststellen wordt er in de verordeningen waarin de Franse Vertegenwoordiger Laurent effectief het bevel gaf tot het heffen van deze buitengewone belasting en bepaalde wie ze moest betalen, geen gewag gemaakt van deze uitzondering. Dit is bv. zo voor Brussel, Mechelen, Antwerpen en Gent (*Recueil des proclamations...*, I, p. 5; STADSARCHIEF VAN MECHELEN, *Modern Archief*, Nr 259, Arrêté van 29 messidor jaar II; STADSARCHIEF VAN ANTWERPEN, *Modern Archief*, Nr 751, Arrêté van 8 termidor jaar II; S.A.G., L 1°, Arrêté van 3 fructidor jaar II). Bv. in het arrêté voor Mechelen is er alleen sprake van een „contribution de quinze cent mille livres en Numeraire, que les magistrats repartiront sur le clergé, les corps religieux et congregations et sur les Nobles, les privilégiés et riches propriétaires seulement”. Nu is het wel zo dat de verordeningen die Brussel (14 juli 1794) en Mechelen (17 juli) betreffen ouder zijn dan het arrêté van het Comité de Salut Public (18 juli), terwijl de verordening voor Antwerpen gedateerd is van 26 juli, dus slechts een goede week na het bewuste arrêté. Maar anderzijds dateert de verordening voor Gent pas van 20 augustus, dit is reeds meer dan een maand later en Laurent, de man die moest zorgen dat het geld binnenkwam, had dus wel genoeg doorzicht om niet te reppen van een bepaling die de vlugge heffing van de oorlogsschatting zou hinderen en de magistraat belast met de verdeling een wettelijk wapen in de handen zou spelen.

II

DE GEDWONGEN LENINGEN

A. — DE GEDWONGEN LENING VAN HET JAAR IV

In het jaar IV (23 sept. 1795-21 sept. 1796) zocht het Directoire naar een middel om de hongerige en behoeftige schatkist te vullen en om uit de impasse van de assignaten te geraken die de „wreedste vijand van de Staat” geworden waren : ze hadden immers praktisch geen waarde meer terwijl de levensduurte verschrikkelijk was gestegen (1). Aldus werd op 19 frimaire jaar IV (10 dec. 1795) de Gedwongen Lening uitgevaardigd, waarvan men hoopte dat ze het Directoire gemunt geld zou bezorgen en de assignaten snel zou doen binnenkomen om hen alzo uit de omloop te nemen (2).

Deze lening moest betaald worden door de gegoeden. Werden beschouwd als gegoeden het vierde deel van de burgers van elk departement dat het meest belast of belastbaar was. De leners moesten aangeduid worden, hetzij op basis van de rol der belastingen, hetzij op grond van hetgeen algemeen bekend was betreffende hun vermogen (3). Volgens de instructies van minister Faipoult moest men niet trachten dat vierde deel (dat het meest belast of belastbaar was) streng te bepalen : het volstond het te benaderen door vlug het aantal personen vermeld in de rollen van de mobiliare belasting van 1795 te tellen. Ook een nauwkeurige schatting van de vermogens werd niet vereist, men moest zich baseren op de levenswijze, op hetgeen algemeen bekend was (4).

Wat de Belgische departementen betreft, de taak van degenen die de lijsten van de belastingschuldigen moesten opstellen moet

(1) MARION (M.), *Histoire financière de la France depuis 1715, Deel III*, Parijs, 1921, p. 411, pp. 395 en vlg.

(2) GODECHOT (J.), *Les institutions de la France sous la Révolution et l'Empire*, Parijs, 1951, p. 433; MARION (M.), o. c., p. 413.

(3) PASINOMIE ou collection complète des lois, décrets, arrêtés et réglemens généraux qui peuvent être invoqués en Belgique, Première série, Deel VII, p. 241, 19 frimaire an 4 — Loi portant qu'il sera fait un appel de fonds, par forme d'emprunt, sur les citoyens aisés, art. 1, 2, 3.

(4) MARION (M.), o. c., p. 417.

niet gemakkelijk geweest zijn : immers het Franse belastingstelsel werd pas ingevoerd op 1 vendémiaire jaar V (22 september 1796) (1). In een brief aan de minister van financiën schreef de centrale administratie van het departement van de Schelde dat het schatten van de vermogens van hun medeburgers zelfs bij benadering, niet alleen een delikate verrichting was maar ook een moeilijke, aangezien ze nog geen rollen van de mobiliare belasting bezaten (2).

In een rapport van 6 januari 1796 vestigde de commissie, die door de municipaliteit belast werd met het opstellen van de lijst met de belastingplichtigen van Mechelen, er de aandacht op dat ze de voorschriften betreffende de gedwongen lening moeilijk kon toepassen, aangezien men te Mechelen slechts indirecte belastingen geheven op de verbruiksgoederen kende en men alzo niet kon beschikken over leggers van de personele belasting of van de grondbelasting. Verder lieten de leden van deze commissie opmerken dat de lijsten die opgesteld werden het vierde deel bevatten van hen die zouden belast geweest zijn, indien ze hadden kunnen beroep doen op rollen van de grondbelasting. Voor zover het mogelijk was hebben ze het veronderstelde vermogen van elke belastbare proportioneel uitgedrukt in vergelijking met het veronderstelde fortuin van de overigen en het was voor de departementale administratie niet moeilijk (beweerden ze) de belastingschuldigen op basis van deze gegevens en van het beroep in categorieën in te delen (3).

Deze lijsten werden door de centrale administratie van het departement van de Beide Neten onbevredigend geoordeeld en werden prompt teruggestuurd. Ook werd de municipaliteit er aan herinnerd dat zij onder geen enkel voorwendsel zelf het aantal personen mocht vaststellen die de gedwongen lening moesten betalen. De lijsten die ze opstelde moesten al degenen bevatten die belastingen betaalden of zouden moeten betalen (4).

Voor het redigeren van een latere lijst — van 3 maart 1796 —

(1) POULLET (P.), *Les institutions françaises de 1795 à 1814. Essai sur les origines des institutions belges contemporaines*, Brussel, 1907, p. 195.

(2) „*Registre de l'Emprunt Forcé*”, nr 6, R. A. G., A. O. D. S., Nr 453. We danken hier Mevr. Dr. H. Coppejans-Desmedt, dd. adjunkt-konservator aan het Rijksarchief te Gent, die zo vriendelijk was onze aandacht te vestigen op deze bron. Ook danken we de Heer A. Wyffels, archivaris aan het Rijksarchief te Gent, voor zijn bereidwilligheid.

(3) STADSARCHIEF VAN MECHELEN, *Modern archief*, Nr 260, „*Rapport fait en séance du 16 nivose 4e année républicaine*”.

(4) IBIDEM, Brief van 23 nivose jaar IV (14 januari 1796) door de centrale administratie van het departement der Beide Neten aan de municipale administratie van Mechelen.

met de aanduiding van het blijkbare vermogen heeft men zich gesteund op de belastingaanslagen van de oorlogsschatting van 1794 en op de publieke opinie (1).

Bij ontstentenis van meer positieve inlichtingen zich vooral laten leiden door de algemene bekendheid der middelen. Dit schreef de centrale administratie van het departement van de Dijle voor aangaande het blijkbare vermogen (zowel roerend als onroerend) van de belastbaren en de klaarblijkelijke, jaarlijkse opbrengst van hun industrie of handel (2).

In het departement van de Schelde baseerde men zich in de eerste plaats op de rollen van de belastingen van 1792-93. Op grond van deze rollen moest men het aantal bepalen van al degenen die gekontribueerd hadden in de publieke lasten van deze jaren. Vervolgens moest men lijsten opstellen met de namen van de helft van deze belastingbetalers (dit voor de plattelandsgemeenten, in de steden de drie vierden) en met de volgende gegevens : het beroep, het aantal kinderen, het veronderstelde kapitaal in onroerende goederen, het veronderstelde kapitaal in renten en roerende goederen, het jaarlijkse inkomen opgeleverd door industrie, ambacht of beroep (3). Aldus bevatte te Sint-Niklaas de lijst (met de naam, het beroep en het veronderstelde kapitaal van hun onroerende goederen) van degenen die „enigszins gegoed en belastbaar” zouden zijn, de helft van hen die gekontribueerd hadden in de „domiciliaire” lasten van 1793 (4).

Aangezien de minister van financiën had aanbevolen de personen met geen ander fortuin dan renten te rangschikken in de laagste klassen, besloot de centrale administratie van het departement van de Schelde het veronderstelde kapitaal in renten slechts voor de helft te beschouwen, vermits de interesten door de vorsten en de voormalige instellingen niet betaald werden. Daarentegen had men het te Parijs vooral gemunt op degenen die tengevolge van de revolutie vlug zeer rijk waren geworden. Aldus werd kommissaris Stobbelaers, die belast werd met het vormen van de lijst met de belastingschuldigen van Dendermonde, door hoger genoemde administratie op het hart

(1) IBIDEM, Nr 152, „1796-3 Mars, Apperçu de la fortune apparente des corps religieux et des particuliers calculés d'après le tableau ou relevé imprimé de la repartition de la première contribution, et selon l'opinion publique.”

(2) *Recueil des lois françaises publiées dans les départemens réunis, Quatrième partie*, Brussel, Hayez, Jaar IV, p. 206.

(3) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „Registre de l'Emprunt Forcé”, nrs 1-2.

(4) WILLEMSSEN (G.), *Documents pour servir à l'histoire de St.-Nicolas sous la domination française, III, L'Emprunt Forcé (19 Frimaire an IV-26 Floréal an VI)*, Annalen van den Oudheidskundigen Kring van het Land van Waas, Deel 18, 1898, pp. 476 en vlg.

gedrukt vooral al degenen niet te vergeten die fortuin hadden gemaakt ten koste van de gemeenschap dank zij bestellingen, speculatie of handel : het was beter van dezen een 10.000 guld. te veel te eisen dan te weinig (1).

Elders heeft men zich ingespannen om nauwkeurige inlichtingen te verkrijgen betreffende de landbouwuitbatingen en het grondbezit. Aldus werden in het departement van de Leie bv. te Lauwe, te Marke, te Rekkem en te Sint-Denijs lijsten opgesteld met de volgende gegevens : de familienaam en de voornaam van de uitbater, de oppervlakte en de aard van de door hem bewerkte grond, of hij eigenaar is of huurder (2). Ook in dit departement heeft men rekening gehouden met de vroegere belastingen : bv. voor dezelfde gemeenten bestaan er lijsten met de namen, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het aantal dienstboden en het veronderstelde kapitaal van het vierde deel van de inwoners die vermeld stonden in de rollen van de vroegere belastingen (3).

Naargelang hun middelen werden de leners ingedeeld in 16 klassen die een gelijk aantal belastingschuldigen moesten bevatten, behalve de laatste. De kwotaties van de diverse klassen waren de volgende :

1ste klasse :	50 livres	9de klasse :	600 livres
2de „ :	60 „	10de „ :	700 „
3de „ :	80 „	11de „ :	800 „
4de „ :	100 „	12de „ :	900 „
5de „ :	200 „	13de „ :	1.000 „
6de „ :	300 „	14de „ :	1.100 „
7de „ :	400 „	15de „ :	1.200 „
8ste „ :	500 „		

De 16de klasse was samengesteld uit degenen, wier vermogen bestond uit 500.000 livres en meer, waarde van 1790. Overeenkomstig hun fortuin zouden ze een taks betalen schommelend tussen de 1.500 en 6.000 livres (4). Op 28 frimaire jaar IV (19 december 1795) bracht het Directoire het maximum van deze klasse op 25.000 li-

(1) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „*Registre de l'Emprunt Forcé*”, nrs 5, 22.

(2) R. A. B., A. F. H., Nr 551.

(3) *IBIDEM.*

(4) *PASINOMIE...*, Deel VII, p. 241, 19 frimaire an 4 — *Loi portant qu'il sera fait un appel de fonds, par forme d'emprunt.* ..., art. 4, 5.

vres (1). De numerieke gelijkheid van de verschillende klassen, die ingevoerd was geworden om te verhinderen dat al de belastingplichtigen in de laagste klassen zouden geplaatst worden, werd niet meer vereist door de wet van 26 pluviöse (15 februari 1796). Dezelfde wet bepaalde dat de kwotatie van degenen met een fortuin groter dan 100.000 livres (waarde van 1790) tot het vijfzigste deel van hun vermogen mocht bedragen (2). Door de wet van 30 termidor (17 augustus 1796) werd toegestaan de kwota met één vierde te verminderen (3).

Artikel 3 van de wet van 19 frimaire jaar IV (10 december 1795) belastte de departementale administraties met het aanduiden van de burgers die de gedwongen lening moesten betalen. Teoretisch moesten de rollen met de leners vóór 15 nivose (5 januari 1796) klaar zijn. Dit werk vereiste natuurlijk een inzicht in lokale toestanden en aldus werd het opstellen van de lijsten met de belastbaren overgelaten aan de municipaliteiten (4). Een arrêté van 29 frimaire jaar IV (20 december 1795) van de centrale administratie van het departement van de Dijle bepaalde dat het de municipaliteiten waren die betreffende al de belaste of belastbare burgers de centrale administratie van dit departement een aantal inlichtingen (het blijkbare vermogen enz., zie hoger) moesten bezorgen, die deze nodig had voor het vervaardigen van de rollen met de leners en voor hun verdeling over de verschillende klassen. Ze moesten zich niet beperken tot het opstellen van een lijst met slechts het vierde van de burgers die ze belast of belastbaar achten, deze lijst moest alle dergelijke personen bevatten : het was de departementale administratie die de gedwongen leners zou aanduiden en zou beslissen tot welke klassen ze behoorden. Verder moesten ze de namen verschaffen van de personen met een kapitaal van 500.000 livres en meer en die op grond hiervan dienden deel uit te maken van de 16de klasse (5). In de

(1) *Collection générale des lois et des actes du corps législatif et du Directoire exécutif, faisant suite à la collection des Décrets des assemblées constituante, législative, et de la Convention nationale. Mois Brumaire et Frimaire, an IV, Parijs, Deel 63, pp. 224-225, Message du Directoire exécutif concernant l'emprunt forcé. Du 28 Frimaire.*

(2) MARION (M.), o. c., p. 414; AURÉJAC (J.), *Les emprunts sous la Révolution, Cahiers de la Révolution Française, VII, Parijs, 1938, pp. 87-88.*

(3) HUBERT (E.), *Correspondance de Bouteville, Deel I, Brussel, 1929, pp. 488-489.*

(4) PASINOMIE..., *Deel VII, p. 241, 19 frimaire an 4 — Loi portant qu'il sera fait un appel de fonds, par forme d'emprunt, sur les citoyens aisés, art. 3, 8; CONINCKX (H.), Malines sous la République Française, p. 95; WILLEMSSEN (G.), o. c., pp. 454 en vlg.; Recueil des lois françaises..., Quatrième partie, p. 207; „Registre de l'Emprunt Forcé”, R. A. G., A. O. D. S., Nr 453.*

(5) *Recueil des lois françaises..., Quatrième partie, pp. 205 en vlg.*

gemeenten van het departement van de Schelde waren het de municipale officieren samen met de ontvanger van de taille in de dorpen, in de steden met de algemene ontvanger of de tesaurier en in 't algemeen met de bewaarders van de rollen der belastingen die belast werden met het opstellen van hoger genoemde lijsten met inlichtingen betreffende het vermogen en het inkomen van de helft of de drie vierden van de belastingbetalers, lijsten die daarna naar de centrale administratie van het departement moesten gezonden worden (1). Aldus werd te Sint-Niklaas de lijst met degenen die „enigszins gegoed en belastbaar zouden zijn in de gedwongen lening” en die de helft bevatte van hen die gekontribueerd hadden in de „domiciliaire” lasten van 1793, opgesteld door de notabelen, de gegoeden, de leden van het gemeentebestuur, de notarissen, de ontvanger én de „pointer”. Op deze lijst stonden 442 gezinshoofden vermeld, maar zijn opstellers lieten opmerken dat nauwelijks 150 op de rollen van de gedwongen lening zouden mogen geplaatst worden. Ook vroegen ze aan de departementale administratie slechts het vierde van deze 442 personen te nemen. Op deze wens werd niet ingegaan : de rollen die door de centrale administratie van het departement uitvoerbaar werden verklaard en naar Sint-Niklaas werden gestuurd bevatten in het totaal 291 leners (2).

Om de werkzaamheden vlugger te doen verlopen werden naar de gemeenten, die niet al te ijverig waren om de gevraagde inlichtingen te bezorgen, kommissarissen gezonden. In een rapport van 19 nivose jaar IV (9 januari 1796) aan de minister van financiën weet de centrale administratie van het departement van de Schelde haar vertraging bij het indelen van de leners in klassen aan de kwaadwilligheid van enkele municipaliteiten. Een andere oorzaak was te vinden in de afschaffing van verschillende municipaliteiten en hun vervanging door kantonnale administraties (3) en de talrijke ontslagnemingen van hen die deze laatste functies moesten uitoefenen. Tengevolge hiervan waren een aantal gemeenten zonder bestuur, terwijl de vroegere municipaliteiten weigerden hun ambt verder waar te nemen. Om de enen te dwingen spoed te zetten achter hun werkzaamheden en om de anderen te verplichten hun vroegere functies terug uit te

(1) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „*Registre de l'Emprunt Forcé*”, nr 1.

(2) WILLEMSSEN (G.), o. c., pp. 457, 459, 476 en vlg.

(3) Tijdens het Directoire hadden sedert de konstitutie van het jaar III de gemeenten met minder dan 5.000 inwoners geen afzonderlijk bestuur meer. Ze werden gegroepeerd in kantons en waren onderworpen aan een gemeenschappelijk bestuur, de „municipale administratie van het kanton” : zie POULLET (P.), o. c., pp. 177-178.

oefenen, besloot de departementale administratie kommissarissen te zenden naar de moedwillige gemeenten. Dit was o. a. het geval voor Sint-Niklaas, Dendermonde en Denderwindeke (1).

Deze kommissarissen konden opdracht krijgen zelf een lijst met de belastingschuldigen op te stellen. Dit gebeurde bv. te Dendermonde. Kommissaris Stobbelaers moest hiertoe contact nemen met hen die de departementale administratie beschouwde als „patriotten” en indien dezen weigerden dan moest hij de vroegere leden van het „comité de surveillance” raadplegen (2).

Dus voor zover wij hebben kunnen vaststellen geschiedde het voorbereidende werk normaal door de lokale instanties, hetzij ze zoals in het departement van de Schelde inlichtingen moesten verschaffen betreffende het vermogen van de helft of van de drie vierden van de belastingbetalers, in het departement van de Dijle en in het departement der Beide Neten betreffende alle belastingbetalers, hetzij ze zoals te Mechelen een lijst opstelden die slechts het vierde deel bevatte van hen die zouden belast geweest zijn, indien ze hadden kunnen beroep doen op rollen van de grondbelasting, hetzij ze zoals bv. te Lauwe, te Marke, te Rekkem en te Sint-Denijs overeenkomstig een dekreet van 30 frimaire jaar IV (21 december 1795) een lijst met gegevens aangaande het veronderstelde kapitaal samenstelden van het vierde deel van de inwoners die vermeld stonden in de rollen van de vroegere belastingen (3). Anderzijds bestaan er voor gemeenten in het departement van de Leie lijsten met dergelijke inlichtingen, waarvan de titel aanduidt dat ze *de* belaste en belastbare inwoners bevatten (4).

Natuurlijk waren het de plaatselijke instanties die in het departement van de Leie hoger genoemde lijsten met gegevens betreffende de landbouwuitbatingen en het grondbezit opstelden (5).

Daarentegen was het de centrale administratie van het departement die op basis van het voorbereidende werk de leners aanduidde

(1) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „Registre de L'Emprunt Forcé”, nrs 7, 8, 22; WILLEMSEN (G.), o. c., pp. 455 en vlg.

(2) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „Registre de l'Emprunt Forcé”, nr 22.

(3) Zie bv. R. A. B., A. F. H., Nr 551, „Table de tous les plus aise de la commune de Marche. C'est à dire les quart des personnes qui sont connu sur la Rolle d'assise, faite et formé par l'ancienne Municipalité de la ditte commune en conformité du decret en date Trente frimaire 4e année Republicaine. — ... formé par la Municipalité de la commune de Marche...”.

(4) Zie bv. IBIDEM, „Role des imposés et imposables de la commune d'oostcamp située dans le cydevant franc de Bruges”.

(5) Zie bv. IBIDEM, „Tabloux des differentes terres qui sont occupéz des cultivateurs de cette paroisse de Lauwe fait et formé par la municipalité de la ditte paroisse en vertu de l'arrete en date 24e pluviose 4e année Republicaine”.

en hen in klassen verdeelde (1). Bv. in zijn brief van 16 ventose jaar IV (6 maart 1796) aan de municipale administratie van het kanton Oostburg wordt door van Wambeke, een lid van de centrale administratie van het departement van de Schelde uitdrukkelijk gezegd dat wegens de vergissing van één van zijn bedienden een bepaalde persoon geplaatst werd in de 13de klasse van de gedwongen lening (2).

Geschiedde het aanduiden en het rangschikken van de leners door de centrale administratie van het departement, toch mag men niet vergeten dat dit slechts kon gebeuren op grond van de inlichtingen verstrekt door hen die ter plaatse waren (3). Dus de rol van deze laatsten was zeer belangrijk. Bv. de kommissaris van het „Directoire exécutif” in het kanton Avelgem heeft op de lijst met het veronderstelde kapitaal van het meest goeode vierde deel van de belastbaren van de gemeente Avelgem reeds de mogelijke belastingklasse in de gedwongen lening aangeduid (4). Zelfs daar waar de door de lokale instanties opgestelde lijsten geen melding maakten van de mogelijke klasse in de gedwongen lening — hetgeen doorgaans de regel was voor zover wij hebben kunnen vaststellen (5) — konden ze de selectie en de klassifikatie te verrichten door de departementale administratie beïnvloeden, en dit dank zij de door hen gedane schatting van het vermogen van de belastbaren. De centrale administratie van het departement van de Schelde beklagde zich over het feit dat in de lijsten samengesteld door de voormalige municipaliteiten, personen werden gelijkgesteld waarvan de middelen in werkelijkheid zeer dikwijls onevenredig waren. Ook werd een groot aantal rijke eigenaars aangeduid als renteniers en hebben alzo onder deze benaming genoten van een inschikkelijkheid (zie hoger) die alleen bedoeld was voor de personen met geen ander fortuin dan renten.

(1) Zie bv. VEURNE, STADHUIS, „*Rôle des Citoyens domiciliés dans la commune de Furnes Département de la Lys, désignés par l'administration dudit Département pour entrer dans la première classe de l'Emprunt forcé, établi par la Loi du 19 Frimaire 4me année Républicaine. — Fait à Bruges en Séance le 29 floréal an 4*”; R. A. G., A. O. D. S., in register Nr 454, „*Registre des rôles de l'emprunt forcé de l'an 4. Arrêtés par l'administration du département de l'Escaut sur le canton d'Yzendijke*”.

(2) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „*Registre de L'Emprunt Forcé*”, nr 70.

(3) Normaal door de plaatselijke besturen en bij het in gebreke blijven van dezen door de kommissarissen gezonden door de departementale administratie.

(4) R. A. B., A. F. H., Nr 551, „*Liste generale faite par le citoyen Lanneau faisant fonction de commissaire du directoire executif pres le canton d'Avelghem departement de la Lys, en vertu des instructions a ce fin donnees par les administrateurs du dit departement du 3 ventose present mois, de toutes les listes particulieres des communes du même canton, contenant la quatrieme part la plus aisée des contribuables de chaque commune du même canton, ..., comme il suit premierement celle d'Avelghem.*”

(5) Zie verder de bronnen.

Het onvermijdelijke gevolg hiervan was dat deze personen door de departementale administratie in de laagste klassen van de gedwongen lening gerangschikt waren geworden. Om deze fouten te herstellen heeft de centrale administratie van het departement van de Schelde de municipale administraties van de kantons opdracht gegeven de taksen vastgesteld door de centrale administratie aan een oordeelkundige kritiek te onderwerpen en naargelang het het geval was verminderingen, verhogingen of vrijstellingen voor te stellen. Zij vestigde er de aandacht op dat dit werk niet mocht gebeuren door een sekretaris of door één of twee leden van hun administratie, maar dat het de taak was van de algemene vergadering en dat ze zelfs beroep mochten doen op rechtschappen inwoners van de respektievelijke gemeenten (1).

De betaling van de gedwongen lening zou geschieden in baar geld, in goud, in zilver of in granen. De assignaten zouden eveneens als betaalmiddel aanvaard worden, dit tegen 1 % van hun nominale waarde : de ontvangen assignaten moesten vernietigd worden (2).

Een besluit van 26 frimaire jaar IV (17 december 1795) bepaalde dat in de Belgische departementen de gedwongen lening alleen in baar geld, in goud of in zilver mocht betaald worden (3). Na een tijdje werden ook de „reskripties” als betaalmiddel aanvaard : in zijn schrijven van 4 ventose (23 februari 1796) aan de besturen van de verenigde departementen meldde kommissaris Bouteville dat men streng moest toezien dat geen enkele ontvanger de „reskripties” als betaling van de gedwongen lening zou weigeren (4). Deze „reskripties” waren anticipaties op de opbrengst van de gedwongen lening die het Directoire verplicht was geweest in omloop te brengen, om o. a. te kunnen voorzien in de noden van het leger (5). Nadien (29 germinal/18 april 1796) verbood de regering plotseling hen te aanvaarden als kwijting van de gedwongen lening (6). In ieder geval werd een groot deel van deze belasting afgedragen in „reskripties”. De bijlagen gevoegd bij een brief van Bouteville van 17 brumaire jaar V (8 november 1796) verschaffen ons de volgende cijfers :

(1) R. A. G., A. O. D. S., Nr 453, „*Registre de L'Emprunt Forcé*”, nrs 60 en 128.

(2) PASINOMIE..., *Deel VII*, p. 241, 19 frimaire an 4 — *Loi portant qu'il sera fait un appel de fonds, par forme d'emprunt, ...*, art. 7; p. 248, 3 nivose an 4 — *Loi contenant des dispositions additionnelles à celle sur l'emprunt forcé*, art. 1.

(3) MARION (M.), o. c., p. 426; WILLEMSSEN (G.), o. c., p. 453.

(4) HUBERT (E.), o. c., p. 115.

(5) GODECHOT (J.), o. c., p. 433; HUBERT (E.), o. c., p. 269.

(6) VERHAEGEN (P.), *La Belgique sous la domination française (1792-1814)*, *Deel II*, Brussel, 1924, p. 192.

- departement van de Schelde : reeds betaald 3,911,333 livres, waarvan 1,028,833 in munt en 2,882,500 in „reskripties”, nog te betalen 2,088,666;
- departement van de Dijle : reeds betaald 2,865,466, waarvan 666,666 in munt en 2,198,800 in „reskripties”, nog te betalen 2,384,533;
- departement van de Ourthe : reeds betaald 906,748, waarvan 358,673 in munt en 548,075 in „reskripties”, nog te betalen 2,093,251;
- departement van Samber en Maas : reeds betaald 988,569, waarvan 339,794 in munt en 648,775 in „reskripties”, nog te betalen 961,430;
- departement der Beide Neten : reeds betaald 1,484,759, waarvan 1,115,550 in „reskripties”, nog te betalen 2,414,240;
- departement van Jemappes : reeds betaald 1,345,672, waarvan 890,420 in „reskripties”, nog te betalen 2,404,327;
- departement van de Leie : reeds betaald 1,674,265, waarvan 974,807 in munt en 699,458 in „reskripties”, nog te betalen 2,075,734;
- departement van de Nedermaas : reeds betaald 644,628, waarvan 310,803 in munt en 333,825 in „reskripties”, nog te betalen 555,371 (1).

De terugbetaling van de gedwongen lening zou geschieden bij middel van een ontvangstbewijs bestaande uit tien koepons, die elk één tiende van de gestorte som vertegenwoordigden en die zouden aanvaard worden als betaling van registratierechten. Ook zou men ieder jaar telkens één koepon mogen gebruiken als betaling van de rechtstreekse belastingen. Later bepaalde de wet van 9 vendémiaire jaar VI (30 september 1797) dat de acht laatste koepons niet meer aanvaard werden als betaling van registratierechten en van de rechtstreekse belastingen, maar ze zouden aangenomen worden als betaalmiddel voor de nationale goederen (2).

Gezien van het standpunt van de minister van financiën be-

(1) HUBERT (E.), o. c., *Deel II*, Brussel, 1934, pp. 143-144.

(2) PASINOMIE..., *Deel VII*, p. 241, 19 frimaire an 4 — *Loi portant qu'il sera fait un appel de fonds, par forme d'emprunt, ...*, art. 10, 12, 13; *Deel VIII*, p. 54, 9 vendémiaire an 6 — *Loi relative aux fonds nécessaires pour les dépenses générales, ordinaires...*, de l'an 6, tit. XI.

antwoordde deze gedwongen lening niet aan de verwachtingen. Oorspronkelijk had men voor de Belgische departementen gehoopt op een opbrengst van 40.000.000 livres (1). Na optelling van hoger vermelde cijfers verschaft door de bijlagen gevoegd bij de brief van Bouteville van 17 brumaire jaar V (8 november 1796) stelt men vast dat er nog maar 13.821.440 livres waren ontvangen (2) : 14.977.552 livres bleven er nog te betalen (3).

Bronnen betreffende deze belasting zijn voor :

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Aalbeke

30. „*Tableau des Imposés et Imposables pour la commune d'Aelbeke canton de Belleghem departement de la Lys servant de base pour l'emprunt force, en conformité de la Loi du 19e frimaire an 4 et en execution des ordres et instructions donnes par le citoyen Grenet leur Commissaire du Pouvoir Executif pres le dit Canton du 25 Germinal dernier [au nombre de 72 (sic)] formant le juste quart du rolle des contributions directes de la dite commune verifie et compte par le dit commissaire. — Ainsi dressé... d'apres la connoissance individuelle des municipaux, notoriété publique et industrie...*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 46.

31. „*Tableau des Déclarations des Cultivateurs, Propriétaires Locataires ou fermiers de la commune d'Aelbeke... dressé par la Municipalité conformement l'arêté du Departement de la Lys du 24 Pluviose 4e année...*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

Gemeente en Kanton Ardooie

32. „*Rôle ou tableau des terres cultivés et labourés, Bois, vergers et*

(1) MARION (M.), o. c., p. 431, voetnoot 3.

(2) Teoretisch was de betalingstermijn één derde van de som in de laatste dekade van nivose jaar IV (11 januari-20 januari 1796) en de rest in de loop van pluviöse jaar IV (21 januari-19 februari 1796) : PASINOMIE..., *Deel VII*, p. 241, 19 frimaire an 4 — *Loi portant qu'il sera fait un appel de fonds, par forme d'emprunt...*, art. 9.

(3) Door de wet van 30 termidor jaar IV (17 augustus 1796) was toegestaan geworden de kwota met één vierde te verminderen : HUBERT (E.), o. c., *Deel I*, Brussel, 1929, pp. 488-489.

prairies situes dans le Canton d'hardoye Departement de la Lys" : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de uitbater, de oppervlakte en de aard van de door hem bewerkte grond, of hij eigenaar is of huurder.

33. „*Rolle des habitans dela Commune et canton de hardoye departement de la Lys, et Etat de leur fortune presumée en capital*" : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, de voornaam, het beroep, het aantal kinderen, het veronderstelde kapitaal.

34. „*Emprunt Forcé. Canton d'Ardoye*". (Jaar IV) : Ibidem.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de belasting-schuldige, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het veronderstelde kapitaal, de belastingklasse in de gedwongen lening.

G e m e e n t e e n K a n t o n A v e l g e m

35. „*Tableau général des imposables, pour l'Emprunt forcé dans le canton d'Avelghem*" : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de belastingen en belastbaren, de woonplaats, het beroep, het aantal kinderen, het veronderstelde kapitaal en de belastingklasse in de gedwongen lening.

36. „*Liste generale faite par le citoyen Lanneau faisant fonction de commissaire du directoire executif pres le canton d'Avelghem departement de la Lys, en vertu des instructions a ce fin donnees par les administrateurs du dit departement du 3 ventose present mois de toutes les listes particulieres des communes du même canton, contenant la quatrieme part la plus aisée des contribuables de chaque commune du même canton, en consequence qui doivent selon leur faculté contribuer en l'emprunt forcé conforme a la loy du 19 frimaire l'an quatrieme republicaine, comme il suit premiere-ment celle d'Avelghem*" : Ibidem.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van het vierde deel van de meest gegoede belastbaren, hun beroep, het aantal kinderen, het veronderstelde kapitaal en de mogelijke belastingklasse in de gedwongen lening (1).

(1) Lijsten met identieke gegevens bestaan voor de gemeenten Anzegem, Bossuit, Heestert, Ingooigem, Kaster, Kerkhove, Otegem, Outrijve, Tiegem, Vichte en Waar-
maarde : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Bellegem

37. „Rolle van de Contribuable en buyten Landers van het gemeente van Belleghem, Drye en twintigsten Canton van het departement der Lije” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Voor elke „contribuable” vindt men de volgende details : de familienaam en de voornaam, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het kapitaal der roerende en onroerende goederen (in guld.), de naam en de woonplaats van de „buyten woonder proprietorist”.

38. „Tableau des cultivateurs et des terres par eux exploités dans la commune de Belleghem... en conformite de l'administration centrale du departement de la lijs, du 24 pluvoise 4e annee repub.” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 32.

Bossuit

39. „Table die de Municipaliteyt van tgemeente van Bossuyt zyn maekende en overgevende in voldoeninge aen het besluit van d'administratie central van het Departement der Leye gedaen in hunne zittinge tot Brugghe den 24en pluviouse 4de jaer der fransche Republike” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 32.

Brugge

40. Zestien lijsten (voor elke belastingklasse : één lijst) met de familienaam en de voornaam van de leners, hun beroep, hun adres en het bedrag dat ze moeten storten : S. A. B., XII 330.
41. „Resumé des caiers contenant l'évaluation en numeraire metalique du capital de la fortune des habitans et autres absents de la ville de Bruges dans les quels capitaux sont compris tous les Biens en general dans tels lieux qu'ils puissent être situés, le tout en conformité de l'arrêté des administrateurs du departement de la Lys du 30 frimaire 4e année relatif à la loi du corps legislatif de la Republique du 19 frimaire dernier” : R. A. B., A. F. H., Nr 546.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het aantal luxepaarden, het aantal dienstboden, het veronderstelde kapitaal.

D o t t e n i j s

42. „*Declaration formé des Terres de la commune de Dottignies en satisfaction de l'arrêté du 24 pluvios an 4e de la Republique comme suit*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 32.

I e p e r

43. „*Role des habitans Imposés et Imposables de la Commune de la Ville et Banliue D'Ypres Département de la Lys*” : R. A. B., A. F. H., Nr 557.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het aantal luxepaarden, het aantal dienstboden, het veronderstelde kapitaal.

44. De rollen van de 16 belastingklassen van de gedwongen lening met de familienaam en de voornaam van de belastingschuldigen, hun beroep en het te betalen bedrag : Ibidem.

G e m e e n t e e n K a n t o n I z e g e m

45. „*Canton d'Isenghien. Emprunt forcé.*” : R. A. B., A. F. H., Nr 557.

Voor elke belastingschuldige vindt men de volgende details : zijn gemeente, de familienaam en de voornaam, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het aantal dienstboden en het aantal luxepaarden, het veronderstelde kapitaal en het te betalen bedrag.

46. „*Liste au tableau des personnes les plus aisées domiciliées dans la commune d'Isenghien, departement de la Lys, en conformité de la Loi du 19 Frimaire 4e année Républicaine*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 45, het te betalen bedrag wordt niet vermeld.

47. „*Tablelle des Cultivateurs et de la quantité de terres par eux cultivées comme propriétaires ou locataires avec la nature de l'exploitation dans la commune d'Isenghien departement de la lys en Conformité de l'arrêté de l'administration Centrale du dit departement du 24e pluviose 4e année*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

K o o i g e m

48. „Tableau, Contenant les Fortunes présumés, des habitans de la comune de Coygem, partie du 23e Canton, du departement de la Lys, Le quart le plus imposé ou imposables. En conformité de la loi du 19 Frimaire 4e année de la République Française, relatif à l'Emprunt Forcé” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 46.

49. „Tableau contenant les fortunes présumés que les Forains possèdent dans la Commune de Coyghem, partie du 23e Canton, du departement de la Lys. Le quart le plus imposables. En conformité de la loi du 19 Frimaire 4e année republ. relatif à l'Emprunt forcé” : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, het veronderstelde kapitaal (in livres de France), de veronderstelde woonplaats.

50. „Tabelle vervattende de naemen der Landbauwers der prochie van Coyghem..., met het getal ende nature der Landen door hun bewerckt...” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

L a u w e

51. „Tabelle de plus aisé de la Commune de Lauwe c'est a dire le quart des personnes qui sont connus sur la Rolle d'assise faite et formé par l'ancienne municipalité de la ditte commune en conformité du decret en date 30 frimaire 4e annee republicaine. — ... formé par l'ancienne muniscipalité de la commune de Lauwe” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 62.

52. „Tableaux des differentes terres qui sont occupéz des cultivateurs de cette paroisse de Lauwe fait et formé par la municipalité de la ditte paroisse en vertu de l'arrete en date 24e pluviöse 4e année Republicaine” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

L u i n g n e

53. „Rolle du quart des personnes les plus aisés des cottisées et Cottisables dans les impositions de la Commune de Luिंगne, dressé en Satisfac-

tion a la Loix du dix (sic) frimaire dernier, Lequel contient la fortune presumée de tous les personnes y repris, en Livres de france, numeraires metalique. — ... fait et dressé par les agent et adjoint municipal de la dite commune de Luïngne a l'intervention des ancien maire et municipaux de la dite commune...": R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 46.

54. „Tableau dressé par la Municipalité de la commune de Luïngne canton de Belleghem departement de la Lys en satisfaction a l'arretté de la dite administration du 24 pluviose 4e année republ." : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

M a r k e

55. „Tabelle de tous les plus aise de la commune de Marcke. C'est à dire les quart des personnes qui sont connu sur la Rolle d'assise faite et formé par l'ancienne Municipalité de la ditte commune en conformité du decret en date Trente frimaire 4e année Republicaine. — ... formé par la Municipalité de la commune de Marcke...": R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 62.

56. „Tableau de differentes terres de la commune de Marcke formé suivant l'ordre de l'administration du departement de la Lys en date 24 Pluviose 4e année Republicaine": Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

M o e s k r o e n

57. „Rolle ou Liste des personnes contribuable en cette commune de Mouscron pour furnir l'Emprunt forcé exigé par la Loix du 10 (sic) frimaire l'année 4 de la République française, une et indivisible. Laquelle Liste contient la fortune presumé des habitans y repris en Livres, Sols et Deniers de france": R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 46.

58. „Tableau que font par cette les maire et municipaux de la commune de Mouscron en satisfaction a l'ordonnance de l'administration centrale du departement de la Lys du 24e pluviose 4e annee republicaine...": Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

O o s t e n d e

59. „*Rôle des Habitans Imposés et Imposables d'Ostende*” : R. A. B., A. F. H., Nr 561.

Gegevens : cfr Nr 46.

60. De rollen van de 16 belastingklassen van de „emprunt forcé” met de familienaam en de voornaam van de belastingschuldigen, hun beroep en het te betalen bedrag : Ibidem.

O o s t k a m p

61. „*Rôle des imposés et imposables de la commune d'oostcamp située dans le cy devant franc de Bruges*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 62.

R e k k e m

62. „*Table de plus aise de la Commune de Reckem cest a dire le quart de personnes qui sont connus sur la Rolle d'assise faite et formé par l'ancienne municipalité de la ditte Commune en conformité du decret en date 30 frimaire 4e année Republ. — ... formé par la municipalité de la paroisse de Reekem*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, het beroep, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het aantal dienstdoden, het veronderstelde kapitaal.

63. „*Tableau de differentes terres de la commune de Reekem formé suivant ordre de l'administration du Departement de la Lys en date 24 Pluviose 4e année de la Republique française*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

R o l l e g e m

64. „*Tableau des Cultivateurs et des terres par eux exploités dans la Commune de Rollegem, canton de Belleghem, en conformité de l'arrêté de l'administration centrale du departement de la Lys du 24e Pluviose 4e année republicaine. — ... fait et dressé par le Maire et officier municipaux de la ditte commune de Rollegem apres declarations en faite par chaque cultivateurs...*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 32.

Sint-Denijs

65. „*Tableau du quart des habitans de la commune de St. Genois qui estoient imposees dans les tailles ordinaire et connus sur les cahiers d'impositions... — ... fait... par le soussignés anciens municipaux de la commune de St. Genois suivant aprociation et suivant leur meilleure connoissance...*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, het beroep, het aantal kinderen, het veronderstelde kapitaal in roerende en onroerende goederen.

66. „*Tableau des Terres, bois pretz et autres situes dans la commune de St. Genois... en conformité de l'arrêté du 24 pluviose 4me année republicaine*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 32.

Veurne

67. Dertien lijsten (voor elke belastingklasse : één lijst) (met de familienaam, de voornaam, het beroep en de te lenen som), van de belastingschuldigen van de 1e, 2e, 3e, 4e, 5e, 6e, 7e, 8e, 9e, 10e, 11e, 15e en 16e klassen : Veurne, Stadhuis.

Vichte

68. „*Tabelle der commune van Vichte*” : R. A. B., A. F. H., Nr 551.

Gegevens : cfr Nr 32.

DEPARTEMENT VAN DE NEDERMAAS

Sint-Truiden

69. „*Role de l'Emprunt forcé, I*” : Stadsarchief van Sint-Truiden.
Eerste lijst van de belastingschuldigen met hun kwotatie.
70. „*Role de l'Emprunt Forcé, II*” : Stadsarchief van Sint-Truiden.
Een tweede lijst met een nieuwe kwotering.
71. „*Role de l'Emprunt forcé, III*” : Stadsarchief van Sint-Truiden.
Derde en laatste lijst met de definitieve kwotatie.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

Gent

72. „Naem-lyste der Persoonen uytmakende de respective Classen der Contribuable voor de Commune van Gend in de geforceerde geldleninge, geopend door het decreet van den 19. Frimaire, 4de jaer der Republike, en van de sommen in opvolging van diere gequotiseert” : S. A. G., Modern Archief, Bib. Nr 3000.

Kanton IJzendijke

73. „Registre des roles de l'emprunt forcé de l'an 4. Arretés par l'administration du département de l'Escau sur le canton d'Yzendijke” : R. A. G., A. O. D. S., in register nr 454.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de belastingsschuldige, zijn belastingklasse en zijn kwotatie.

74. „Rectification et Correction des Roles de l'Emprunt Forcé dans le canton D'Yzendijke — Arrêté par L'administration du Département de L'Escaut le 27 Messidor an 4 de la Republique” : Ibidem.

Gegevens :

- a) familienaam en voornaam van de belastingsschuldigen die zich op de oorspronkelijke rollen bevinden en wier kwotatie verminderd of vermeerderd wordt — hun oorspronkelijke kwotatie — de vermeerdering of vermindering — de definitieve kwotatie;
 - b) familienaam en voornaam van de personen die zich niet op de oorspronkelijke rollen bevinden — hun belastingklasse en hun kwotatie.
75. „Tableau, des individus qui a cause de leur indigence... se trouve en retard de s'acquiter de leurs quote part dans L'emprunt Forcé de l'an 4me de la republique” : Ibidem.

Lokeren

- 75a. De minute (21 nivôse jaar IV) van een lijst die naar de departementale administratie werd gezonden : Stadsarchief van Lokeren, Stadhuis, bundel „Emprunt Forcé”. Bevat de „noms de la moitié des contribuables les plus aisés..., pour en tirer un quart des dits les plus aisés en conformité de la lettre du 29 frimaire an IV art. 3 et 4”.

Gegevens : de naam, het beroep, het veronderstelde kapitaal in

onroerende goederen, in renten en roerende goederen en eventueel de jaarlijkse bedrijfsinkomsten.

75b. „*Extrait des rôles des contribuables dans l'emprunt forcé*” : Ibidem.
Voor iedere klasse een lijst.

75c. „*Liste des augmentations et diminutions... taxes des personnes non portées dans les listes primitives...*” : Ibidem.

75d. „*Registre des récépissés à délivrer en conformité de l'article X de la loi du 19 frimaire an IV*” : Ibidem.

Register met de namen van al de personen die betaald hebben + de gestorte som.

S i n t - N i k l a a s

76. „*Tablette op de Geforceerde Geldleeninghe geformeert by de Municipaliteyt van het gemeynte van St Nicolaes in den Lande van Waes achtervolgens het decreet der Nationaele Conventie van den 19en Frimaire 4e Jaer der Fransche Republique*” : in G. WILLEMSEN, *Documents pour servir à l'histoire de St. Nicolas sous la domination française, III, L'Emprunt Forcé (19 Frimaire an IV-26 Floréal an VI)*, *Annalen van den Oudheidkundigen Kring van het Land van Waas, Deel 18, 1898, pp. 476-483.*

Gegevens : de namen van degenen die enigszins gegoed en belastbaar zouden zijn in de gedwongen lening (de helft van hen die gekontribueerd hebben in de „domiciliaire” lasten van 1793), hun beroep, het aantal kinderen ten laste en het veronderstelde kapitaal van hun onroerende goederen (waaronder ook de renten verstaan werden).

77. Lijst van de belastingschuldigen met hun namen, hun belastingklasse en het bedrag dat ze moeten betalen : Ibidem, pp. 484-488.

Het belang van de bronnen die inlichtingen verschaffen betreffende de grootte en de aard van de landbouwuitbatingen in een kanton of gemeente, die antwoord geven op de vraag of de bewerkte grond al of niet in handen is van de uitbater, hoeft niet meer onderlijnd te worden.

Vervolgens hebben we de bronnen met als voornaamste gegevens inlichtingen betreffende de identiteit, het beroep en het veronderstelde

vermogen van de inwoners van een gemeente of van een gedeelte van de inwoners (bv. de belaste en belastbare inwoners, het vierde deel of de helft van hen die de voormalige belastingen betaalden). Men kan dus deze personen indelen volgens het veronderstelde vermogen en nagaan welke beroepen door de verschillende groepen worden uitgeoefend. Indeling die kan vergemakkelijkt worden door rekening te houden met de eventuele opmerkingen van hen die de lijsten hebben opgesteld. De auteurs van de lijst van Sint-Niklaas die 442 gezinshoofden bevat of de helft van hen die gekontribueerd hebben in de „domiciliaire” lasten van 1793, lieten opmerken dat ze genoodzaakt waren geworden op deze lijst ook personen te plaatsen die eerder zouden moeten ondersteund worden. Volgens hen zouden nauwelijks 150 van deze 442 gezinshoofden in aanmerking komen voor de gedwongen lening (1).

Er wordt hier een hulpmiddel aan de hand gedaan om de gegoede stand (2) uit deze lijst af te zonderen — men hoeft slechts de honderd vijftig hoogste vermogens uit te pikken — of de „meest gegoeden”, dit in de veronderstelling dat deze 150 gezinshoofden niet alle gegoeden omvatten : de centrale administratie van het departement van de Schelde heeft immers 291 gezinshoofden op de rollen van de gedwongen lening geplaatst.

Dank zij de vergelijking met deze laatste rollen kan men nagaan wie van de oorspronkelijke 442 gezinshoofden door de departementale administratie niet in staat werd geacht de gedwongen lening te kunnen betalen : aldus beschikt men over een middel om de „niet-gegoeden” af te zonderen.

We willen hier nog even herinneren aan de opmerking van de centrale administratie van het departement van de Schelde dat het schatten van de vermogens zelfs bij benadering, een delikate en moeilijke zaak was, aan de klacht van dezelfde administratie dat personen werden gelijkgeschakeld waarvan de middelen in werkelijkheid zeer dikwijls onevenredig waren. We vragen ons af of voor vele gemeenten die diverse veronderstelde vermogens niet slechts aanduiden dat een bepaalde persoon werd beschouwd als de rijkste, dat de ene persoon meer gegoed of even gegoed werd geacht als de

(1) WILLEMSSEN (G.), *o. c.*, p. 480.

(2) T. t. z. een gegoede stand met als criterium voor het bepalen van deze klasse het bezit aan onroerende goederen (waaronder ook de renten verstaan werden), aangezien de veronderstelde vermogens op hoger genoemde lijst slechts deze betreffen (zie hoger).

andere en omgekeerd, dat ze dus slechts een onderlinge verhouding uitdrukken. Overigens heeft men zich te Mechelen voor de eerste en afgekeurde lijsten zelfs niet de moeite getroost de vermogens te schatten, maar heeft men alleen voor elke belastbare door een getal aangegeven hoe men dacht dat zijn vermogen zich verhiel ten opzichte van dit van de overigen.

In deze veronderstelling laat die onderlinge verhouding wel toe de personen te rangschikken in meest gegoeden en minder gegoeden enz. (1) om dan dank zij de overige gegevens de beroepsstructuur van de verschillende groepen te ontleden, maar o. i. bieden deze geraamde vermogens dan geen voldoende waarborgen om gevolgtrekkingen te maken betreffende de werkelijke kapitaalkracht van de diverse klassen.

Ook mag men niet vergeten rekening te houden met het feit dat er gevaar voor willekeur bestond aangezien de auteurs van deze lijsten — zoals we hoger reeds aanstipten — juist dank zij de door hen gedane schatting van het vermoedelijke vermogen van de belastbaren de selectie en de rangschikking te verrichten door de departementale administratie konden beïnvloeden.

Aangaande de bronnen wier inlichtingen toelaten de gedwongen leners te rangschikken volgens het vermoedelijke vermogen en na te gaan welke beroepen door de verschillende groepen worden uitgeoefend het volgende (2). Alhoewel het beperkte karakter van ons onderzoek natuurlijk niet toelaat te beweren dat dit waar is voor alle gemeenten, geloven we niet dat men al deze gedwongen leners zonder meer kan vereenzelvigen met de gegoede stand. Eerst en vooral een principiële opwerping. In de veronderstelling dat voor een bepaalde lokaliteit de lijst van de leners werkelijk overeenkomt met het vierde deel van de burgers dat het meest belast of belastbaar is, stelt zich de vraag of deze te Parijs geformuleerde en willekeurige bepaling van de gegoede stand — oorspronkelijk was men van plan de gedwongen lening slechts te laten betalen door het vijfde meest belaste deel (3) — beantwoordt aan de realiteit? Is deze bepaling geen onaanvaardbaar determinisme? Herinneren we nog even aan het bestaan

(1) De moeilijkheid zal juist liggen in het oplossen van de vraag waar men de grens moet trekken.

(2) Cfr bv. nr 45. O. a. wordt ook het te betalen bedrag (of de belastingklasse in de gedwongen lening) opgegeven. Maar deze inlichting is o. i. van bijkomstig belang, aangezien hier het veronderstelde vermogen werd aangeduid.

(3) MARION (M.), o. c., p. 412.

van een lijst met een betekenisvolle titel „*Tableau, des individus qui a cause de leur indigence... se trouve en retard de s'acquiter de leurs quote part dans L'emprunt Forcé de l'an 4me de la republique*”, dit voor IJzendijke (1). Voor Mechelen hebben we kunnen vaststellen dat personen die niet behoorden tot de gegoede bevolkingslaag (bv. P. De Nijn en J. B. De Naeyer) (2) — nochtans breed opgevat, met als criterium voor het bepalen van deze sociale klasse een bronnen-kombinatie (3) — de gedwongen lening hebben moeten betalen, personen die verzet hebben aangetekend tegen hun kwotatie, maar waarvan men toch van oordeel was dat ze in aanmerking kwamen voor deze lening (4).

Nog een laatste opmerking betreffende dit bronnentype. De voorbeelden die we hebben gegeven van dit type zijn lijsten uit het departement van de Leie. Nu weten we dat in het departement van de Schelde de centrale administratie besloten had de vermoedelijke kapitalen in renten, vermeld op de lijsten opgesteld door de lokale instanties, slechts voor de helft te beschouwen, dat personen die in die lijsten aangeduid werden als renteniers bij hoger genoemde administratie van deze inschikkelijkheid hebben genoten en in de laagste klassen van de gedwongen lening gerangschikt zijn geworden (zie hoger). In het geval dat er ook voor het departement van de Schelde lijsten zouden bestaan met als voornaamste gegevens het beroep, de belastingklasse en het vermoedelijke vermogen van de gedwongen leners (5), zal men zich terecht mogen afvragen of bij het opstellen van deze lijsten, de veronderstelde kapitalen in renten of de vermoedelijke vermogens van de renteniers volledig werden overgenomen zoals ze aangeduid stonden op de lijsten samengesteld door de lokale instanties, of dat slechts de helft van elk van deze vermogens werd opgegeven. Anderzijds hebben we niet onderzocht op welke wijze in het departement van de Leie de instructies van de minister van financiën toegeeflijk te zijn voor de personen

(1) R. A. G., A. O. D. S., in register nr 454.

(2) Dit hebben we kunnen nagaan dank zij de bijlagen van ons onuitgegeven proefschrift dat handelde over de samenstelling van de gegoede stand te Mechelen tijdens het Franse Bewind.

(3) VERVAECK (S.), o. c.

(4) STADSARCHIEF VAN MECHELEN, *Modern archief*, Nr 260, „*Tableau des propriétés foncières, mobiliers rentiers et industrielles des Prêteurs reclamans portés au Role de la 1er classe de L'emprunt forcé...*”; *Idem voor de tweede klasse.*

(5) Hetgeen we niet onderzocht hebben. Ons opzet was slechts door het geven van enkele voorbeelden van bronnentypen te wijzen op de mogelijkheden die ze bieden voor de sociale geschiedenis.

met geen ander fortuin dan renten werden opgevolgd. Met het oog op de waarde van de geraamde vermogens zou het nuttig zijn dit voor alle zekerheid eens na te gaan.

Als aanvullende bronnen hebben we ten slotte de lijsten met alleen de namen, het beroep en de belastingklasse (of de kwotatie) van de gedwongen leners en de lijsten met de wijzigingen in de kwotaties.

B. — DE GEDWONGEN LENING VAN HET JAAR VII

Ter eerste kennismaking wijzen we hier ook op het bestaan van lijsten met de familienaam, de voornaam, het beroep, de woonplaats, het bedrag van hun grondbelasting, hun kapitaal en hun kwotatie, van de personen die de gedwongen lening van het jaar VII (sept. 1798-sept. 1799) hebben moeten betalen. Vermelden we nog dat deze lening, te vereffenen door de gegoeden en waarvan men hoopte dat ze honderd miljoen zou opbrengen, uitgeschreven was geworden om de onkosten van de krijgsmacht te dekken (1). De onverkochte nationale domeinen zouden gebruikt worden voor de terugbetaling (2).

Al degenen voor wie het bedrag van hun grondbelasting (van het jaar VII) 300 F en meer bedroeg moesten deze lening betalen. De te storten som stond in verhouding tot hun belastingaanslag. Alzo moesten bv. de personen met een belastingaanslag van 300 tot 400 F een som storten ten belope van de 3 tienden van het bedrag van hun belastingaanslag, degenen met een belastingaanslag van 400 tot 500 F de 4 tienden, de personen met een belastingaanslag van 2.500 tot 3.000 F de 18 tienden.

Een jury, bestaande uit de departementale administratie en belastingsschuldigen die niet in aanmerking kwamen voor deze lening, moest het fortuin schatten van hen die zich op de rol van de mobiliare belasting van het jaar VII bevonden met een kwotatie van 100 F en meer, van hen waarvan het bekend was dat ze — alhoewel ze vermeld stonden op de rol van de grondbelasting — genoten van

(1) AURÉJAC (J.), *Les emprunts sous la Révolution*, Cahiers de la Révolution Française, VII, 1938, p. 125.

(2) PASINOMIE..., *Deel IX*, p. 268, 10 messidor an 7 — *Loi qui met les conscrits de toutes les classes en activité de service, et ordonne un emprunt de cent millions sur la classe aisée des citoyens*, art. 10.

een fortuin in kapitaal, van hen die dank zij hun ondernemingen en spekulaties een fortuin hadden verzameld dat niet voldoende getroffen werd door de belastingen.

Deze jury moest eerst de som vaststellen die de lener moest storten op basis van het bedrag van zijn grondbelasting. Vervolgens moest ze bij de lener die zich bevond in één van de drie gevallen dat zijn fortuin moest geschat worden, het te betalen bedrag verhogen met het honderdste deel van dit geraamde fortuin. In principe mocht de te storten som de drie vierden van het inkomen niet overschrijden, behalve bij de voormalige adel en bij hen wier fortuin niet voldoende getroffen werd door de belastingen (1).

Dit waren dan de voornaamste bepalingen betreffende de gedwongen lening van het jaar VII, die evenmin als die van het jaar IV beantwoordde aan de verwachtingen (2).

Bronnen betreffende deze belasting zijn voor :

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Kanton Ardooie

78. Lijst van de leners : R. A. B., A. F. H., Nr 587.

Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Avelgem

79. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Bellegem

80. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 90.

Brugge

81. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 90.

(1) PASINOMIE..., *Deel IX*, pp. 292 en vlg., 19 thermidor an 7 — *Loi qui prescrit le mode d'exécution de celle du 10 messidor an 7, relative à un emprunt de cent millions*; POULLET (P.), o. c., pp. 225-226.

(2) POULLET (P.), o. c., p. 227.

Kanton Damme

82. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Diksmuide

83. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Elverdinge

84. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Gistel

85. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Harelbeke

86. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Haringe

87. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Hooglede

88. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Ingelmunster

89. Lijst van de leners : Ibidem.
Gegevens : cfr Nr 90.

Kanton Izegem

90. „Canton d'Iseghem. Etat des prêteurs, dressé en conformité de la

Loi du 19 Thermidor, an 7ième de la République Française'' :
R. A. B., A. F. H., Nr 587.

Gegevens : de familienaam, de voornaam en het beroep van de belastingschuldigen, de woonplaats, het bedrag van hun grondbelasting, hun kapitaal en de te betalen taks voor de gedwongen lening.

Kanton Kortrijk

91. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Lo

92. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Menen

93. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Meulebeke

94. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Moorsele

95. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Nieuwkerke

96. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Nieuwpoort

97. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Oostende

98. „*Canton d'Ostende. Etat des prêteurs, dressé en conformité de la*

Loi du 19 Thermidor, an 7ième de la République française'' :
R. A. B., A. F. H., Nr 587.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Oostkamp

99. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Pervijze

100. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Poperinge

101. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Roeselare

102. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Ruiselede

103. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Rumbek

104. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Tielt

105. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Torhout

106. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Veurne

107. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Wervik

108. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Westkapelle

109. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

Kanton Zonnebeke

110. Lijst van de leners : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

III

DE GRONDBELASTING

De grondbelasting werd in de Belgische departementen ingevoerd in 1796. Ze was een rechtstreekse belasting op het netto-inkomen van het onroerend eigendom, volgens het repartitiesysteem (1).

Onder het netto-inkomen van een grond verstond men hetgeen overbleef van de bruto-opbrengst nadat men van deze de onkosten voor de bebouwing, het zaad, de oogst en het onderhoud had af-gerekend. Voor het netto-inkomen van de huizen en van de fabrieken en manufakturen steunde men zich op de huurwaarde of de huur, verminderd met één vierde of één derde wegens het verval en de onkosten voor het onderhoud en de herstellingen.

Het belastbare netto-inkomen was het gemiddelde netto-inkomen berekend over een aantal jaren.

Het percent dat van het inkomen uit onroerende goederen van de belastingschuldigen geëist werd, stelde men vast door het totale bedrag van de belastbare inkomsten van de eigendommen gelegen in de gemeente te vergelijken met het belastingaandeel van de gemeente (2).

In verband met de grondbelasting willen we hier nog eens de aandacht vestigen op het belangrijkste type van de bronnen die hierna volgen, de leggers met de naam, het beroep en het adres van de eigenaars der huizen en gebouwen en de grondeigenaars ener gemeente, met het aantal hunner huizen (in de gemeente) en hun ligging (de straat en het huisnummer), het aantal hunner land-eigendommen (in de gemeente) en hun ligging, alsmede de oppervlakte en de aard van de grond (bouwland, weiden e. a.) en het veronderstelde netto-inkomen van elke eigendom.

(1) POULLET (P.), *o. c.*, p. 197. Repartitiesysteem : elk jaar stelden de wetgevers het totale bedrag van de door het gehele land op te brengen grondbelasting vast, dat dan achtereenvolgens verdeeld werd tussen de verschillende territoriale onderverdelingen. Aldus kon het percent van de inkomsten uit onroerende goederen dat van de belastingplichtigen geëist werd, elk jaar verschillend zijn.

Daarentegen wordt bij een quotiteitsbelasting elk jaar een bepaald, vaststaand percent van de inkomsten geëist : *Ibidem*, p. 199; DE VISSCHERE (F. E.), *Het Belgische belastingwezen en zijn grondbeginselen*, N. V. Standaard-Boekhandel, 1935, p. 44.

(2) POULLET (P.), *o. c.*, pp. 198, 202.

Deze inlichtingen laten toe de structuur van het grond- of huizenbezit in een gemeente te ontleden, de verspreiding van het onroerend eigendom over de verschillende beroepsgroepen na te gaan en bv. het percentage onroerende goederen in het bezit van personen die niet tot de gemeente behoorden, vast te stellen.

Ten slotte moeten we nog aanstippen dat men voor het bekomen van deze gegevens door de wet niet gedwongen werd over te gaan tot een nauwkeurig landmeten en een in plan brengen (1). Maar dit bronnentype blijft toch uiterst belangrijk, vermits eerst door de wet van 15 september 1807 de oprichting van een perceelsgewijs opgesteld kadaster (2) werd voorgeschreven, een langdurige onderneming die in België pas in 1843 tot een goed einde werd gebracht (3).

Bronnen betreffende deze belasting zijn voor :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Mechelen

111. „*Commune de Malines. Contribution foncière an 5. Iere partie : Maisons et bâtimens*” : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 221.

Gegevens (voor elke eigenaar) : de naam, het beroep en het adres, het aantal huizen en hun ligging (de straat en het huisnummer) en het gepresumeerde netto-inkomen van elke eigendom.

112. „*Commune de Malines. Contribution foncière an 5. 2me partie : Propriétés rurales et autres fonds non batis*” : Ibidem, Nr 220.

Gegevens (voor elke eigenaar) : de naam, het beroep en het adres, het aantal bezittingen en hun ligging, de oppervlakte en de aard van de grond (bouwland, weiden e. a.) en het gepresumeerde netto-inkomen van elke eigendom.

113. „*Contribution foncière an 9. Etat général des propriétaires des hameaux de la ville de Malines et des évaluations de leurs revenus*” : Ibidem, Nr 246.

Gegevens : de naam van de eigenaar, het adres en het veronderstelde inkomen van het onroerend eigendom.

(1) Ibidem, p. 201.

(2) In 1802 had men een aanvang gemaakt met een „cadastre par masses de culture” (er werd geen rekening gehouden met de eigendommen, alleen de kulturen werden in plan gebracht), maar dit had geen bevrediging geschonken : Ibidem, pp. 793-794.

(3) Ibidem, p. 795; DE VISSCHERE (F. E.), o. c., p. 75.

114. „*Contribution foncière an 10. Etat général des propriét. de la commune de Malines et des évaluations de leurs revenus*” : Ibidem, Nr 249.

Gegevens : cfr Nr 113.

115. „*Contribution foncière an 10. Etat général des propriétaires des hameaux de Malines et des évaluations de leurs revenus*” : Ibidem, Nr 249.

Gegevens : cfr Nr 113.

116. „*Contribution foncière an 12. Etat général des propriétaires de la ville et des évaluations du revenu net de leurs propriétés*” : Ibidem, Nr 250.

Gegevens : cfr Nr 113.

117. „*Contribution foncière an 12. Etat général des propriétaires des hameaux de la ville et des évaluations du revenu net de leurs propriétés*” : Ibidem, Nr 250.

Gegevens : cfr Nr 113.

118. „*Contribution foncière an 14. Etat général des propriétaires des hameaux de la ville de Malines et des évaluations du revenu net de leurs propriétés*” : Ibidem, Nr 251.

Gegevens : cfr Nr 113.

119. „*Contribution foncière an 1813. Role des sommes qui doivent être payées en l'an 1813 par tous les propriétaires, possesseurs et usufruitiers de domaines, terres, prés, bois de haute-futaye, bois taillis, vignes, pacages, étangs, moulins, forges, fourneaux, maisons et généralement tous autres biens-fonds sans aucune exception, de quelque nature qu'ils soient, situés en la commune de Malines*” : Ibidem, Nr 251.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige en het te betalen bedrag.

120. Idem voor Mechelen Extra Muros : Ibidem, Nr 251.

T o n g e r l o o

121. Grondbelasting van 1808 : Stadsarchief van Turnhout.

Gegevens : cfr Nr 122.

T u r n h o u t

122. „*Département des Deux-Nêthes — Arrondissement de Turnhout —*

Commune de Turnhout. Contribution foncière, an 10. Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 10 par tous les propriétaires, possesseurs et usufruitiers de domaines, terres, prés, bois de haute-futaie, bois-taillis, vignes, pacages, étangs, moulins, forges, fourneaux, maisons et généralement tous autres biens-fonds, sans aucune exception, de quelque nature qu'ils soient, situés dans la commune de Turnhout : Stadsarchief van Turnhout, Nr 913.

Gegevens : de naam, het beroep en het adres van de belasting-schuldigen + hun kwotatie.

- 123. Idem voor het jaar XIII : Ibidem, Nr 914.
- 124. Idem voor het jaar XIV : Ibidem, Nr 915.
- 125. Idem voor 1807 : Ibidem, Nr 916.
- 126. Idem voor 1808 : Ibidem, Nr 917.
- 127. Idem voor 1809 : Ibidem, Nr 918.
- 128. Idem voor 1811 : Ibidem, Nr 919.
- 129. Idem voor 1812 : Ibidem, Nr 920.
- 130. Idem voor 1813 : Ibidem, Nr 921.
- 131. Idem voor 1814 : Ibidem, Nr 922.
- 132. Idem voor 1815 : Ibidem, Nr 923.
- 133. „*Département des Deux-Nêthes — Arrondissement de Turnhout — Commune de Turnhout. Contribution Foncière. 15 messidor an XI. Matrice de rôle faite et arrêtée par nous, Maire, Adjoint et Répartiteurs de la Commune de Turnhout, soussignée, et rédigée par moi (Jean Dyochez), contrôleur des Contributions directes de l'arrondissement de Turnhout*” : Ibidem, Nr 617.

Gegevens : de naam, het beroep en het adres van de belasting-schuldige, de aard van de eigendom en het veronderstelde inkomen.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

E t t e l g e m

- 134. „*Contribution foncière. Matrice de Rôle, rédigée et arrêtée par nous agent municipale, Adjoint et Commissaire Répartiteurs de la Commune d'Ettelghem*” [Grondbelasting van het jaar V] : R. A. B., A. F. H., Nr 1395.

Gegevens : zie Nrs 111 en 112.

I z e g e m

135. „Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 7 pour la contribution foncière, par tous les propriétaires, possesseurs, usufruitiers, de domaines terres, près, bois de haute-futaie, bois taillés, vignes, étangs, moulins, forges, maisons et généralement tous autres biens-fonds, situés dans l'étendue de la commune d'Iseghem, sans aucune exception et de quelque nature qu'ils soient" : R. A. B., A. F. H., Nr 484.

Gegevens : de naam en de woonplaats van de belastingschuldige, het inkomen en het te betalen bedrag.

K a n t o n e n S t a d K o r t r i j k

136. Een register met „Département de la Lys. Canton et Commune de Courtray. Contribution foncière de l'an cinq. Matrice de rôle... Première partie. Maisons et Batimens", „Département de la Lys, Canton et Commune de Courtray. Contribution foncière de l'an [5]. Matrice de Rôle... Seconde partie. Propriétés non baties" : Stadsarchief van Kortrijk.

Gegevens : cfr Nr 111, 112.

's H e e r W i l l e m s k a p e l l e

137. „Contribution Foncière de l'an cinq. Tableau contenant toutes les Biens-Fonds situés dans la commune de s'heerwillemscappelle et les Noms des propriétaires Respectifs" : Veurne, Stadhuis.

Gegevens : de namen der eigenaars, het aantal van hun bezittingen en de aard (huizen- of grondbezit).

138. „Commune de S'Heerwillemscappelle. Contribution foncière de l'an cinq. Matrice de Rôle." „Premier partie. Maisons et Batimens." „Deuxième partie. Propriété non batie." : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 111, 112.

S l i j p e

139. Register van de grondbelasting van het jaar [V] : R. A. B., A. F. H., Nr 1395.

Gegevens : zie Nrs 111 en 112.

V e u r n e

140. „Contribution Foncière de l'an cinq de la République Française.

Designation et Evaluation des Biens-fonds situés dans la Commune de Furnes et les dépendances, et premièrement celles situés dans la section première, dite la Ville de Furnes : Veurne, Stadhuis.

Gegevens : de naam en de woonplaats van de eigenaar, de aard en de beschrijving van elke eigendom (bv. voor een huis, het aantal verdiepingen) en het gepresumeerde netto-inkomen.

141. „*Contribution Foncière an XII. Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 12, par tous les propriétaires, possesseurs et usufruitiers de domaines, terres, prés, bois de haute-futaie, bois-taillis, vignes, pacages, étangs, moulins, forges, fourneaux, maisons, et généralement tous autres biens-fonds, sans aucune exception, de quelque nature qu'ils soient situés dans la commune de Furnes*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 135.

142. „*Rôle des sommes à payer pour l'an 1808 par les Propriétaires des Terres situées dans la Commune de Furnes dépendantes de la Watringue du Nord de Furnes, pour subvenir aux dépenses de la même année, et ce, à raison de 97 centimes par Hectare, conformément au Budget approuvé par Monsieur le Préfet le 29 Octobre 1808*” : Ibidem.

Gegevens : de naam en de woonplaats van de belastingschuldige, de oppervlakte van zijn grond en de te betalen taks.

143. „*Contribution Foncière an 1812. Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 1812, par les propriétaires, possesseurs et usufruitiers de domaines, terres, bois et hautes-futaie, bois-taillis, vignes, pacages, étangs, moulins, forges, fourneaux, maisons; et généralement tous autres bien fonds, sans aucune exception, de quelque nature qu'ils soient, situés dans la Commune de Furnes*” : Ibidem.

Gegevens : cfr Nr 135.

144. Idem voor 1814 : Ibidem.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

B a z e l

145. „*Contribution Foncière. An IX. Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 9 pour la Contribution foncière, par tous les Propriétaires, Possesseurs et Usufruitiers de Domaines, Terres, Prés,*

Bois de haute futaye, Bois taillis, Vignes, Pacages, Etangs, Moulins, Forges, Fourneaux, Maisons, et généralement tous autres biens fonds situés dans l'étendue de la commune de Basele sans aucune exemption et de quelque nature qu'ils soient : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1031.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldigen, het inkomen en de kwotatie.

G e n t

146. *„Rôle de l'éclairage de la ville de Gand formée en exécution de l'arrete du maire du 21 Floreal an dix"* : S. A. G., Nr L4A².

Gegevens : het huisnummer, de naam van de eigenaar, de naam van de huurder, „revenus imposable dans la contribution foncière”, „Sommes à payer au Marc le franc sur les revenus ci-contre.”

147. *„An quatorze. Champs"* : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

148. *„Commune de Gand. Section des Droits de l'homme. Contribution foncière, an 1808. Fait à Gand le 19 decembre 1807."* (register) : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1069.

Gegevens : de ligging van het eigendom (straat en huisnummer), de familienaam en de voornaam van de eigenaar en van de eventuele huurder, het netto-inkomen van elke eigendom en de kwotatie.

149. *„Commune de Gand. Section de l'Egalité. Contribution foncière, an 1808. Fait à Gand le 19 decembre 1807."* (register) : Ibidem, Nr 1070.

Gegevens : zie hoger.

150. Een onvolledig register met de grondbelasting voor het jaar 1808 van de „Section de la Liberté”, „Fait à Gand le 19 Decembre 1807” : Ibidem, Nr 1068.

Gegevens : zie hoger.

IV

DE PATENTBELASTING

Het patentrecht (droit de patente) werd in onze gewesten voor de eerste maal gegeven in het jaar V, en dit volgens de normen voorgeschreven door de wetten van 6 fructidor jaar IV, van 9 frimaire en van 9 pluviôse jaar V (1). Afgezien van een aantal wijzigingen bleef dit stelsel in het jaar VI gehandhaafd (2). Het systeem dat ingevoerd werd door de wet van 6 fructidor jaar IV werd definitief geformuleerd door de organieke wet van 1 brumaire jaar VII (22 oktober 1798) en bleef behouden tijdens het Konsulaat en het Keizerrijk. Behoudens wijzigingen toegebracht aan enkele details in het tarief werd er aan de grond van de zaak niets veranderd (3).

Het patentrecht moest betaald worden door iedereen die een handel, industrie, ambacht of bedrijf uitoefende aangeduid in het tarief (4). Een handel, industrie of bedrijf niet vermeld in het tarief was niettemin onderworpen aan het patent : „de zelve zal verleend worden onder de aenduydinge der klasse in de welke den gemelden koophandel, kostwinninge ofte stiel zullen gesteld worden, volgens de over-een-koómste der bewerkingen ofte voorwerpen van den koophandel, by de administratiën met de uytléveringe der patenten belast zynde” (5). Nochtans waren er uitzonderingen. Waren vrijgesteld van het patentrecht :

- de funktionarissen en de bedienden bezoldigd door de Staat;
- de landbouwers, alleen voor de verkoop van de oogst en het fruit gewonnen op hun uitbating en van het vee gekweekt op deze uitbating;

(1) POULLET (P.), o. c., p. 215 en PASINOMIE ou collection complète des lois, décrets, arrêtés et réglemens généraux qui peuvent être invoqués en Belgique, Première série, Deel VII, p. 492, 9 Pluviôse an 5 (28 janvier 1797) — Loi interprétative de celle du 9 frimaire an 5, concernant les patentes.

(2) PASINOMIE..., Deel VIII, pp. 86-88, 7 Brumaire an 6 (28 octobre 1797) — Loi contenant des modifications à celles des 6 fructidor an 4, 9 frimaire et 9 pluviôse an 5, sur les patentes.

(3) POULLET (P.), o. c., pp. 215, 799.

(4) PASINOMIE..., Deel IX, 1er Brumaire an 7 (22 octobre 1798) — Loi qui maintient la contribution des patentes, et en règle la perception pour l'an 7, art. 3.

(5) BULLETIN des lois de la république française, Nr 2096, art. 35.

- de bedienden, dagloners en alle loontrekkenden die werken voor rekening van een ander in het huis, het atelier of de winkel van hun werkgever — worden echter niet aanzien als arbeiders werkende voor rekening van een ander, zij die thuis werken voor de handelaars en fabrikanten in 't groot en in 't klein of voor partikulieren, zelfs indien ze geen gezellen, uithangborden of winkels hebben;
- de kunstschilders, plaatsnijders en beeldhouwers;
- de officieren van gezondheid gehecht aan het leger, de hospitalen of aan de armen dienst, benoemd door het gouvernement;
- de vroedvrouwen;
- de postmeesters;
- de vissers;
- de kaarders, spinners van wol en katoen, de bleeksters, de schoenlappers, de pensverkopers;
- de rondreizende verkopers op de straten en op de markten van fruit, groente, boter, eieren, kaas en andere eetwaren (1).

Een belangrijke bepaling : de personen die meer dan één bedrijf uitoefenden moesten slechts patentrecht betalen voor het bedrijf dat het meest belastbaar was (2). Dit werd reeds gestipuleerd door art. 11 van de wet van 6 fructidor jaar IV (3).

Het patentrecht bestond uit een vast recht (*droit fixe*) en een proportioneel recht (*droit proportionnel*).

Het vast recht werd betaald volgens een tarief (4). Voor het bepalen van dit recht hield men rekening met de aard van het bedrijf en het aantal inwoners der gemeente waar het bedrijf werd uitgeoefend. Aldus waren de beroepen ondergebracht in 7 klassen, die ieder onderverdeeld waren in 7 categorieën : de eerste categorie bevatte de gemeenten met 100.000 inwoners en meer, de tweede de gemeenten van 50.000 tot 100.000 inwoners, de derde de gemeenten van 30.000 tot 50.000 inwoners, de vierde de gemeenten van 20.000 tot 30.000 inwoners, de vijfde de gemeenten van 10.000 tot 20.000 inwoners, de zesde de gemeenten van 5.000 tot 10.000 inwoners, de zevende de gemeenten met minder dan 5.000 inwoners (5).

(1) PASINOMIE..., *Deel IX, 1er Brumaire an 7 (22 octobre 1798) — Loi qui maintient la contribution des patentes, et en règle la perception pour l'an 7, art. 29.*

(2) *Ibidem*, art. 24.

(3) PASINOMIE..., *Deel VII, p. 376.*

(4) PASINOMIE..., *Deel IX, 1er Brumaire an 7 (22 octobre 1798) — Loi qui maintient la contribution des patentes, et en règle la perception pour l'an 7, Tarif...*

(5) De wet van 6 fructidor jaar IV voorzag 8 klassen die ieder onderverdeeld waren

Behoorden tot de :

Eerste klasse

De negotianten en reders, de wisselagenten en makelaars, de makelaars in koopwaren. De aannemers, leveranciers en proviandmeesters van de Republiek; de bestuurders en aannemers der inrichtingen van publieke veilingen, de bestuurders van agentschappen en zakenkantoren; de groothandelaars in steenkolen, de houthandelaars op houtwerven of in pakhuizen, of zich bezig houdende met de verkoop in de bossen, wouden en aanplantingen van de Republiek, van de gemeenten of van partikulieren; de handelaars in hout voor de zeevaart. De groothandelaars (1) in laken, garen en band, zijde, katoenen stoffen, lijnwaad, fijn linnen, neteldoek, gaas, kant, staal, ijzer en andere metalen, ijzerwaren, wijnen, likeuren, azijn, specerijen, drogerijen, leder en huiden; de handelaars-huidvetters en de voddenkopers in 't groot.

1ste categorie : 300 F	4de categorie : 120 F	7de categorie : 40 F
2de „ : 240 F	5de „ : 80 F	
3de „ : 180 F	6de „ : 50 F	

Tweede klasse

De notarissen; de kleinhandelaars in laken, zijden stoffen, lijnwaad, katoenen stoffen, neteldoek, indien dit hun voornaamste handel is. De architecten, aannemers van bouwwerken en scheepsbouwers. De zilversmeden, uurwerkmakers, juweliërs, steenslijpers, distilleerders en suikerbakkers. De apothekers, de drukkers, brouwers, gaarkoks en restauranthouders.

1ste categorie : 100 F	4de categorie : 40 F	7de categorie : 20 F
2de „ : 80 F	5de „ : 30 F	
3de „ : 60 F	6de „ : 25 F	

in 5 categorieën : de eerste categorie bevatte de gemeenten van 100.000 inwoners en meer, de tweede de gemeenten van 50.000 tot 100.000 inwoners, de derde de gemeenten van 25.000 tot 50.000 inwoners, de vierde de gemeenten van 5.000 tot 25.000 inwoners, de vijfde de gemeenten van minder dan 5.000 inwoners, PASINOMIE..., *Deel VII*, pp.379 en vlg.

(1) Werden beschouwd als groothandelaars, wat ook hun handel was, allen die „eenige koopwaeren onder de enveloppen, tot de eerste beginsels der koopmanschap in gebruyk zynde, weder uytverkoopen.” *BULLETIN des lois de la république française*, Nr 2096, art. 30.

Derde klasse

De kleinhandelaars in garen en band, de behangers, koopliedenkleermakers, kooplieden-schoenmakers, moffenmakers, bontwerkers; kleinhandelaars in fijn linnen, gaas, kant, drogerijen en verven; stijfelmakers, huidvetters, leertouwers, kaarsenmakers, vettewariers, pasteibakkers; handelaars in wijnen, likeuren, azijn; vleesbraders, „baezen van gestoffeerde afspanninge” (1), handelaars in papier, handelaars in paarden en andere lastdieren. De handelaars in ossen, koeien, kalveren, schapen en varkens. De biljartmeesters, verhuurders van kaatsbanen, koffiehuishouders, rijtuigmakers. De kleinhandelaars in wol, garen en katoen. De graanhandelaars. De deurwaarders, deurwaarders-schatters. De houders, pachters en ondernemers van veerponten. De eigenaars van schepen die de kustvaart doen. De handelaars-fabrikanten van speelkaarten en bordpapier. De gezworen wegers, roeiers van vloeistoffen, brandewijnstokers, handelaars in linten, handelaars in eetwaren en herbergiers.

1ste kategorie : 75 F	4de kategorie : 30 F	7de kategorie : 15 F
2de „ : 60 F	5de „ : 25 F	
3de „ : 45 F	6de „ : 20 F	

Vierde klasse

De ebbenhoutwerkers, voddenrapers, handelaars in meubelen, houthandelaars; handelaars in schors, run en turf; slotenmakers, ijzerkramers, wapensmeden; messenmakers, sporenmakers, leidekkers en loodgieters. De kleinhandelaars in ijzer, staal en andere metalen, specerijen, ijzerwaren, leder en huiden; de hoedenmakers, mutsenmakers; de verhuurders van paarden en van rijtuigen in riemen hangende; de handelaars in behangselpapier, glas en glaswerk, porselein en kristal, modeartikelen, geschilderde pluimen, kunstbloemen; de pruikenmakers-dameskappers, zadelmakers, fabrikanten van reukwerk, boekhandelaars, tandartsen, handschoenmakers. De uitbaters van publieke baden, handelaars in rariteiten, zoutmeters en meesters van „traçons”, handelaars in aardewerk; fabrikanten van zijden, katoenen of wollen dekens, meters van lijnwaad en andere stoffen, bereiders van stoffen; de handelaars in kleuren en knopen.

(1) Nederlandse versie voor „maitres d'hôtel garni”, *BULLETIN des lois de la république française*, Nr 2096, p. 38.

1ste categorie : 50 F	4de categorie : 20 F	7de categorie : 8 F
2de „ : 40 F	5de „ : 15 F	
3de „ : 30 F	6de „ : 10 F	

Vijfde klasse

De bakkers, molenaars, korenkopers, kroeghouders, handelaars in schilderijen en prenten en dit in een winkel, linnenkoopsters, goudslagers, gouddraadtrekkers, galonmakers, draaiers op metalen, makers van dam- en schaakborden, kistenmakers, spiegelmakers, waaiermakers, brillenmakers, kurksnijders; de makers van muziek-instrumenten, optiekers, handelaars in barometers, makers van instrumenten voor de natuurkunde, de astronomie en de wiskunde. De handelaars in bakstenen, leisteen, dakpannen, plaaster, kalk en latten. De bouwers van barken, schuiten en schuitjes; de blikslagers, zeemtouwers, timmerlieden, wagenmakers, gareelmakers, schrijnwerkers; de handelaars in hennep, vlas, gehekeld vlas, hars, kruid, touwen en touwwerk; de handelaars in chocolade, macaroni en dergelijke. De borstelmakers, slopers van schepen, aannemers van het ruimen van beerputten, snarenmakers, aannemers van de bestrating, aannemers van banen en wegen, muziekhandelaars, handelaars in landkaarten, kachelmakers, schoorsteenvegers en handelaars in wandelstokken.

1ste categorie : 40 F	4de categorie : 16 F	7de categorie : 5 F
2de „ : 32 F	5de „ : 10 F	
3de „ : 24 F	6de „ : 8 F	

Zesde klasse

De ververs, ontvlekkers, perkamentfabrikanten, plaatdrukkers, zwaardvegers, koperslagers, tingieters, kuipers, makers van maten, makers van koffers, lijndraaiers, lintwevers, metaalgieters, vergulders, verzilveraars, fruitverkopers in een winkel, zaadverkopers, drogisten, pottenbakkers, pleisterwerkers, marmarsteenhouwers, handelaars in mineraal water, mandenmakers, landmeters, hoefsmeden, werkers op getouwen voor hun eigen rekening; de handelaars in tabak, wild en gevogelte, voeder, zout, potas. De roomverkopers, zeilmakers, wolscheerders, noppers van wol, mattenvlechters, lemmermakers, vloerleggers, uitdraggers, herstellere van schilderijen, handelaars in zonnenschermen, verkopers van oude boeken, distilleerders van sterk

water, fabrikanten van lijm, zij die de as zuiveren, handelaars in huiden bestemd voor de kleding en de wapening.

1ste categorie : 30 F	4de categorie : 12 F	7de categorie : 4 F
2de „ : 24 F	5de „ : 8 F	
3de „ : 18 F	6de „ : 5 F	

Zevende klasse

De kleermakers, schedenmakers, borduurders, passementwerkers, houtdraaiers, graveerders op metaal, balansmakers, pruikenmakers, schoenmakers, wevers, glazenmakers, naaisters, spijkersmeden, spel-denmakers; handelaars in verse en gezoute vis, klompen, zout; steenhouwers; verkopers van oud ijzer, bier, cider, brandewijn; voerlieden van rijtuigen voor reizigers, voerlui van postwagens, pompenmakers, fonteinmakers, voerlieden en ossendrijvers voor het vervoer van koopwaren, verkopers van speelgoed, makers van overschoenen, boekbinders, kolenbranders en kleinhandelaars in steenkolen.

1ste categorie : 20 F	4de categorie : 8 F	7de categorie : 3 F
2de „ : 16 F	5de „ : 5 F	
3de „ : 12 F	6de „ : 4 F	

Aldus betaalde een reder (beroep behorende tot de eerste klasse) 300 F in een gemeente met 100.000 inwoners en meer, 40 F in een gemeente met minder dan 5.000 inwoners.

Nochtans voor een aantal beroepen hield men bij het bepalen van het vast recht geen rekening met het aantal inwoners der gemeente waar het bedrijf werd uitgeoefend. Zo betaalden de bankiers overal 500 F; de makelaars van schepen en van koopwaren, de ondernemers van vrachtwagens, van publieke transportmiddelen te water en te land 200 F; de vreemde kooplieden met rijtuigen 40 F; de marskramers met paarden of andere lastdragende dieren 30 F; de marskramers met balen 20 F. De ondernemers of directeurs van schouwspelen of andere publieke vermaken een volledige vertoning, vastgesteld volgens het aantal en de prijs van elke plaats.

Het proportioneel recht bedroeg het tiende deel van de huurwaarde van de gebouwen gebruikt voor de uitoefening van het

bedrijf (1). Dit recht moest betaald worden door degenen die tot de vijf eerste klassen van het tarief behoorden en door hen die een vast recht van 40 F en meer betaalden wanneer hun beroep buiten de klassen van het tarief viel. Waren echter vrijgesteld van het proportioneel recht, zij die tot de zesde of de zevende klasse van het tarief behoorden en degenen die een vast recht van 30 F en minder betaalden wanneer hun beroep buiten de klassen van het tarief viel (2).

Bronnen betreffende deze belasting zijn voor :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Geel

151. „*Lijst der burgers, aan de handelspatente onderworpen, 9 pluviöse an VIII*” : Rijksarchief te Antwerpen, Gemeente Geel, Nr 3494.

Kanton Mechelen

152. „*Canton de Malines. Liste des Assujettis au droit des Patentes de l'an huit*” : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 245.

Gegevens : de naam en het beroep van de belastingschuldige, de huurwaarde der tot het bedrijf gebruikte panden, de te betalen vaste en proportionele rechten.

Mechelen

153. „*Etat fourni par l'agent de la commune de Malines en exécution de la loi du 1er brumaire an 7, des citoyens assujettis à la patente pour ladite année, dans ladite commune*” : Ibidem, Nr 239.

Gegevens : cfr hoger.

154. „*Patentes de l'an 1813. Role des droits de patente, dús pour l'an 1813 dans la commune de Malines*” : Ibidem, Nr 251.

Gegevens : de naam en het beroep van de belastingschuldige, de te betalen vaste en proportionele rechten.

(1) PASINOMIE..., *Deel IX, 1er Brumaire an 7 (22 octobre 1798)* — *Loi qui maintient la contribution des patentes, et en règle la perception pour l'an 7, art. 5.*

(2) *Ibidem*, art. 6.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

A a r t r i j k e

155. „*Etat des Patentes recouvré en la commune d'Aertrijcke pendant l'an dix*": R. A. B., A. F. H., Nr 1238.

Gegevens : de naam en het beroep van de belastingschuldige en de taks.

A r r o n d i s s e m e n t B r u g g e

156. „*Département de la Lys. 1er Arrondissement Communal. Régistre suivant à l'inscription délivrée pour l'an VIIIe de la République française aux individus exerçant les métiers, professions commerces et industries énoncés en la loi 1er brumaire an VIIe et domiciliés dans les communes du premier arrondissement communal*": R. A. B., A. F. H., Nr 492.

Register van inschrijving. Gegevens : de familienaam, de voor-naam en het beroep van de belastingschuldige, zijn woonplaats, de datum waarop het patent werd afgeleverd, de te betalen vaste en proportionele rechten.

K a n t o n B r u g g e

157. „*Département de la Lys. Canton de Bruges. Etat des décisions prises en première instance par l'administration municipale du canton de Bruges, département de la Lys en matière de patente de l'an sept*": R. A. B., A. F. H., Nr 488.

Gegevens : de naam en het beroep van de belastingschuldigen en de volgende inlichtingen „Classes contre lesquelles ils réclament”, „Decisions de l'administration municipale”, „Motifs des décisions”.

E e r n e g e m

158. Lijst van de personen die patentrecht moeten betalen — Jaar VI : R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

G i s t e l

159. „*Etat des habitans de la commune de Ghistelles, qui doivent se munir de Patente, pour l'An six de la République Française*": R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

Kanton Ieper

160. „*Liste des habitans du canton d'Ypres qui sont assujettis au droit de patente pour l'an sixième Républicaine*” : R. A. B., A. F. H., Nr 488.

Gegevens : de naam en het beroep.

L e k e

161. Lijst van de personen die patentrecht moeten betalen — Jaar VI : R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

O u d e n b u r g

162. Lijst van de personen die patentrecht moeten betalen — Jaar VI : R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

163. „*Liste van al de personen die onderworpen zijn aen het Recht van Patente voor het jaer 7 van den franchen Republique van de Commune van Oudenburgh*” : R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

G e m e e n t e e n K a n t o n R o e s e l a r e

164. „*Etat nominatif des citoyens assujettis au droit de Patente pour l'an six domiciliés dans la commune et canton de Roulers formée en vertu de la loi du 9 frimaire an cinq*” : R. A. B., A. F. H., Nr 488.

Gegevens : de naam en het beroep.

S l i j p e

165. Lijst van de personen die patentrecht moeten betalen — Jaar VI : R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

S t e n e

166. Lijst van de personen die patentrecht moeten betalen — Jaar VI : R. A. B., A. F. H., Nr 1397.

Gegevens : de naam en het beroep.

V e u r n e

167. „Le registre destiné à l'inscription des patentes pour la ville et dépendances de Furnes... an 9 de la république” : Veurne, Stad-huis.

Register van inschrijving. Gegevens : zie Nr 156.

168. „Commune de Furnes. Role des droits de patente pour l'an 1809” : Ibidem.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de belasting-schuldigen, hun beroep, de te betalen vaste en proportionele rechten.

169. „Commune de Furnes. Rôle des Droits de Patentes dus pour l'an 1813” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

170. Idem voor 1814 : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

G e n t

171. „Canton de Gand. Tableau de ceux qui sont restés en défaut à le pouvoir de patenté pour l'an 5 et 6 de la section de la Réunion” : S. A. G., L 7¹⁻⁶.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats.

172. „Canton de Gand. Section de la fraternité. Etat des citoyens habitans la section de la fraternité non pourvus de patente de l'an 6 de la république française” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

173. „Canton de Gand. Section des droits de l'homme. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux Etats, dressés par les commissaires de section pour l'an cinq n'en sont pas encore pourvus” (Jaar VII) : S. A. G., L 7¹.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats.

174. „Canton de Gand. Section de la Réunion. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux Etats dressés par les commissaires de section pour l'an cinq n'en sont pas encore pourvus” (Jaar VII) : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

175. „Canton de Gand. Section de la fraternité. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux états dressés par les commissaires de section pour l'an cinq et six n'en sont pas encore pourvus" (Jaar VII) : S. A. G., L 7¹.
Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats.
176. „Canton de Gand. Section des droits de l'homme. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux États dressés par les commissaires de section pour l'an six n'en sont pas encore pourvus" (Jaar VII) : S. A. G., L 7¹.
Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats.
177. „Canton de Gand. Section de l'égalité. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux États dressés par les commissaires de section pour l'an six n'en sont pas encore pourvus" (Jaar VII) : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
178. „Canton de Gand. Section de la liberté. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux états dressés par les commissaires de section pour l'an six n'en sont pas encore pourvus" (Jaar VII) : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
179. „Canton de Gand. Section des Champs. Etat des citoyens assujettis à la patente dans le canton de Gand qui portés aux États dressés par les commissaires de section pour l'an six n'en sont pas encore pourvus" (Jaar VII) : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
180. „Exercice de l'an 7. Mois de Ventose. Canton de Gand. Etat indicatif des descentes de classe prononcées par l'administration municipale du canton de Gand sur les droits de patente conformément aux dispositions des articles 23 et 40 de la loi du 1er Brumaire an 7" : S. A. G., L 7¹.
Gegevens : de naam, de woonplaats en het beroep van de belastingschuldige, de vaste en proportionele taksen + de vermindering en het motief.
181. „Département de l'Escaut, canton de Gand. Etat indicatif des dégrèvements accordés par l'administration municipale du canton de Gand sur les droits de patente de l'an 7" : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.

182. „*Liste des citoyens réputés non redevables du droit de patente à cause de l'insolvabilité*” (Jaar VIII) : S. A. G., L 7¹⁻⁶.
Gegevens : de naam, het beroep en het adres.
183. „*Suite de la liste des citoyens hors d'état de payer le droit de patente dans le canton de Gand, à cause de l'insolvabilité*” (Jaar VIII) : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
184. „*Suite de la liste des citoyens réputés non redevables du droit de patente à cause d'insolvabilité*” (Jaar VIII) : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
185. „*Tableau de quelques habitants de la section de l'égalité du Canton de Gand, qui réclament contre le droit de patente à cause de l'indigence*” (Jaar VIII) : Ibidem.
186. Drie lijsten met de namen van de personen die niet in staat zijn het patentrecht te betalen — Jaren VIII, IX en X : Ibidem.
187. „*Patentes de l'an 12 : du 12 Brumaire-16 fructidor*” : Ibidem.
Gegevens : „article du rôle”, „section”, „noms des contribuables”, „numéros de leur classe”, „total/francs, centimes”.
188. „*Patentes de l'an 12 : du 16 fructidor-27 Vendemaire*” : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.

M a l d e g e m

189. „*Etat des droits de Patences de l'an 8 payés par les citoyens domiciliés dans l'étendue de la Municipalité de Maldegem pendant la même année*” : Gemeentehuis van Maldegem, Oud Archief, Kas 66, plank b, 260^m, Nr 256.
Gegevens : de naam en het beroep van de belastingschuldige, de datum van betaling en het betaalde bedrag.

In hoger genoemde bronnen treden op basis van de inlichtingen die deze bevatten een paar prototypen naar voor.

In de eerste plaats hebben we een type dat zich kenmerkt door de volgende gegevens : de naam, het beroep, het vast recht, de huurwaarde der tot het bedrijf gebruikte panden en het proportioneel recht. De bronnen met identieke inlichtingen als de vorige, de huurwaarde uitgezonderd, kan men herleiden tot hetzelfde type, aangezien

het proportioneel recht het tiende deel van deze huurwaarde bedroeg (cfr hoger).

Op grond van deze inlichtingen kan men de beroepsstructuur opstellen van een belangrijk deel van de bevolking — dit blijkt duidelijk uit de opsomming van de diverse beroepen in het tarief — namelijk de aktieve bevolkingsgroep die patentbelasting betaalt.

Tot op een zekere hoogte kan men de personen die een zelfde beroep uitoefenen klassificeren volgens de huurwaarde van de gebouwen gebruikt voor de uitoefening van hun beroep. De lijsten en de registers van de patentbelasting uit de Franse periode bevatten nog geen gegevens betreffende het aantal arbeiders tewerkgesteld in de bedrijven en de werktuigen : deze inlichtingen — die toelaten de verhouding kleine ondernemer/grote ondernemer duidelijker te tekenen — vindt men in de nijverheidsstatistieken (1). Ook mag men niet uit het oog verliezen dat de personen die meer dan één bedrijf uitoefenden slechts patentbelasting moesten betalen voor het bedrijf waarvoor het hoogste recht kon gevraagd worden. In de bronnen betreffende het patentrecht wordt dus alleen het hoogst belastbare beroep aangeduid, een vlag die in dit geval niet volledig de lading dekt. Slechts één facet van de economische aktiviteit van dergelijke ondernemers kan hier achterhaald worden.

De mogelijkheid om de aktieve en patentbelasting betalende bevolkingsgroep van een bepaalde stad te rangschikken volgens de klassen van het tarief laten we buiten beschouwing, aangezien zich hier dadelijk het probleem stelt in hoever deze officiële, te Parijs geformuleerde klassifikatie van de beroepen beantwoordt aan de werkelijkheid.

Wat kan men afleiden uit de bronnen die buiten de naam en het beroep van de belastingschuldigen geen andere details bevatten? De beroepsstructuur van het aktieve en patentrecht betalende deel van de bevolking.

Zijn ten slotte ook van belang de bronnen die het motief vermelden waarom vermindering van belasting werd toegestaan.

(1) Zie hierover COPPEJANS-DESMEDT (H.), *Bijdrage tot een kritische studie over de nijverheidsstatistieken 1795-1846*, Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, CXXVI, 1ste aflevering, 1960, pp. 1-60.

V

DE PERSONELE, DE MOBILIAIRE EN DE WEELDEBELASTING

Op het ogenblik dat de „contribution personnelle, mobilière et somptuaire” in de verenigde departementen werd ingevoerd, vertoonde ze de organisatie voorgeschreven door de wet van 14 termidor jaar V. Ze werd definitief geregeld door de wetten van 3 nivose jaar VII (23 december 1798). Alzo bestond deze belasting uit :

- Een *personele taks* (= de waarde van drie daglonen, de waarde van het dagloon in ieder kanton werd vastgesteld door de centrale administraties), te betalen door „chaque habitant de tout sexe domicilié dans la commune depuis plus d'un an, jouissant de ses droits, et qui ne sera pas réputé indigent” (1).
- Een *mobiliaire belasting* die verdeeld werd over de inwoners die de personele taks moesten betalen (2). De mobiliare taks werd berekend in verhouding tot de huurwaarde van de door de belastingschuldige betrokken woning, die geacht werd met een zeker inkomen overeen te stemmen en die nu definitief als basis werd aanvaard (3).
- Een *weeldebelasting* op het houden van luxepaarden, luxewagens en huisbedienden jonger dan 60 jaar. Door de wet van 24 april 1806 werd de weeldetaks afgeschaft vanaf het jaar 1807 (4).

Met het oog op de sociale geschiedenis is de belangrijkste van deze drie taksen de mobiliare belasting die zoals Prosper Poulet (5) het uitdrukte „n'avait de mobilière que le nom, car elle grevait

(1) POULLET (P.), o. c., p. 208; MINORET (M.), *La contribution personnelle et mobilière pendant la Révolution*, Parijs, 1900, p. 647.

(2) POULLET (P.), o. c., p. 214. Ambtenaren in openbare dienst, die buiten hun wedde geen andere inkomsten hadden, waren vrijgesteld van de mobiliare taks, vermits ze belast werden door inhouding op hun salaris. Zij die nog andere inkomsten hadden kregen één vierde vermindering. De belasting door inhouding op het salaris van de funktionarissen in openbare dienst werd afgeschaft vanaf het jaar IX : *Ibidem*, pp. 215, 797. De huurwaarde van de vrijgezellen werd verdubbeld. „Sont réputés célibataires les hommes seulement âgés de trente ans, non mariés ou veufs” : MINORET (M.), o. c., p. 648.

(3) *Ibidem*, p. 214; DE VISSCHERE (F. E.), o. c., p. 76; MINORET (M.), o. c., p. 3.

(4) POULLET (P.), o. c., pp. 213, 798; PASINOMIE..., *Deel IX*, p. 138.

(5) O. c., p. 212.

l'ensemble des revenus" van de belastingschuldigen, de niet-behoef-
tige inwoners (1), en dit op een gemeenschappelijke basis, een uiterlijk
kenteken van het inkomen, de huurwaarde van de door de belasting-
schuldige betrokken woning (2).

Men kan dus de niet-behoef-
tigen van een gemeente rangschikken
volgens de huurwaarde van hun woonst, die geacht werd met het
inkomen overeen te stemmen en indien men de huurwaarden van de
huizen bewoond door de goeuden kan vaststellen (3), dan kunnen
de gegevens verschaft door de bronnen betreffende de mobiliare
belasting een criterium vormen voor de goeude stand.

Van de bronnen die hierna volgen zijn degenen die de huurwaarde
van de woning betrokken door de belastingschuldige vermelden,
natuurlijk de meest praktische om mee te werken. En wat de bronnen
die alleen de mobiliare taks aanduiden betreft, weet men dat deze
berekend werd in verhouding tot de huurwaarde.

Dank zij de bronnen die het aantal dienstboden opgeven waar-
voor men weeldetaks moest betalen, kan men nagaan wie er werkelijke
huisbedienden op nahield, vermits deze taks alleen geëist werd voor
dienstboden die gebruikt werden voor huishoudelijk werk of als
persoonlijke hulp en bv. niet voor knechten of meiden die hielpen
in de landbouw of in de handel (4). In dat opzicht laten volkstellingen
en dergelijke in sommige gevallen geen duidelijk onderscheid toe.
We citeren de Heer J. Verbeemen (5) : „Een indruk die men in vele,
zo niet in de meerderheid van de gevallen waar huispersoneel bij een
handelaar of ambachtsman vermeld wordt, opdoet is dat ze half
huispersoneel zijn, half medewerkers in de handel of het ambacht,
ook indien men bepaald weet dat het meiden zijn waarover sprake is”.

(1) Cfr voetnoot 2.

(2) Dit belastingstelsel dat de uiterlijke kenmerken van de rijkdom trof was niet
volmaakt en dit geldt dan vooral de eventuele gevallen van de personen die beneden
(of boven) hun stand leefden. Maar de Franse wetgevers stonden huiverig tegenover
het rechtstreeks vaststellen van het inkomen, vermits dit een min of meer en zo gewraakt
inquisitoriaal stelsel impliceerde. Een andere en praktische reden was dat men met de
wet van 3 nivose jaar VII elke ingewikkeldheid — één van de voornaamste oorzaken van
de vertraging bij het opstellen van de rollen — wou vermijden door het instellen van een
eenvoudig systeem dat gemakkelijk kon begrepen en toegepast worden : DE VISSCHERE
(F. E.), o. c., p. 76; MINORET (M.), o. c., pp. 641-642.

(3) Dit kan men bv. door na te gaan welke de huurwaarden waren van de woningen
betrokken door de bemiddelden die in aanmerking kwamen voor de oorlogsschatting
van 1794; cfr hoger.

(4) PASINOMIE..., Deel IX, p. 138.

(5) *De werking van economische factoren op de stedelijke demografie der XVIIe en der
XVIIIe eeuw in de Zuidelijke Nederlanden (Tweede deel)*, Belgisch tijdschrift voor Filologie
en Geschiedenis, XXXIV, Nr 4, 1956, p. 1040, voetnoot 1.

Bronnen betreffende deze belasting zijn voor :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Heist-op-den-Berg

190. „*Département des Deux-Nêthes — Municipalité de Heyst-opden-berg — Commune de même nom. Contribution personnelle an 8/Jan 7. Matrice de rôle*” (3 cahiers) : Rijksarchief te Antwerpen, Gemeente Heist-op-den-Berg, Bundel 540.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats, de personele taks (met een waarde van drie daglonen), de huurwaarde van het door de belastingschuldige betrokken huis en de mobiliare taks die berekend werd in verhouding tot deze huurwaarde.

Mechelen

191. Twee registers betreffende de personele en mobiliare belasting van het jaar VII : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 239.

Gegevens : de naam, het adres, soms het beroep van de belastingschuldige, de personele taks (met een waarde van drie daglonen), de huurwaarde van het door de belastingschuldige betrokken huis en de mobiliare taks.

192. „*Contribution somptuaire an 7*” : Ibidem, Nr 238.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige, het aantal dienstboden, paarden en wagens, de taks.

193. „*Contribution somptuaire an 8*” : Ibidem, Nr 244.

Gegevens : zie hoger.

194. Mobiliare belasting van het jaar VIII : Ibidem, Nr 245.

Gegevens : cfr Nr 201.

195. Mobiliare belasting van het jaar VIII : Ibidem, Nr 245.

Gegevens : de naam en het adres van de belastingschuldige en zijn belastingklasse.

196. Personele en mobiliare belasting van het jaar VIII : Ibidem, Nr 243.

Gegevens : cfr Nr 191.

197. Personele en mobiliare belasting van het jaar IX : Ibidem, Nr 246.

Gegevens : cfr Nr 191.

198. „*Contribution somptuaire an 9*” : Ibidem, Nr 246.
Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingsschuldige, het aantal dienstboden, paarden en wagens, de taks.
199. Personele en mobiliare belasting van het jaar X : Ibidem, Nr 249.
Gegevens : cfr Nr 191.
200. Mobiliare belasting van het jaar X : Ibidem, Nr 249.
Gegevens : cfr Nr 201.
201. „*Répartition de la contribution mobiliare de l'an 11*” — Lijst : Ibidem, Nr 249.
De belastingsschuldigen zijn gerangschikt volgens hun belasting-klasse. Gegevens : de naam, het adres, soms het beroep, de huurwaarde van het door de belastingsschuldige betrokken huis en de mobiliare taks.
202. „*Malines. Contribution personnelle an 11*” — Register : Ibidem.
De belastingsschuldigen zijn gerangschikt per stadswijk. Gegevens : de naam, doorgaans het beroep, het adres, de personele taks (met een waarde van drie daglonen), de huurwaarde en de mobiliare taks, het aantal dienstboden, luxepaarden en luxewagens en de weeldetaks die hiervoor moet betaald worden.
203. „*Répartition de la contribution mobiliare de l'an 12*” — Lijst : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 250.
Gegevens : cfr Nr 201.
204. „*Répartition de la contribution mobiliare pour l'an 13*” : Ibidem, Nr 251.
Gegevens : cfr Nr 201.
205. „*Répartition de la contribution personnelle de la ville et hameaux de Malines pour l'an 1809*” — 2 lijsten : Ibidem, Nr 229.
Gegevens : het adres en de naam van de belastingsschuldige, de huurwaarde en de taks.
206. „*Département des Deux-Nèthes. Commune de Malines. Contribution personnelle et mobilière, an 1813*” — Register : Ibidem, Nr 251.
Gegevens : dezelfde soort inlichtingen als Nr 202, behalve het beroep, het aantal dienstboden, luxepaarden en luxewagens en de weeldetaks.

Turnhout

207. „Département d. (es Deux-Néthes). Arrondissement de Turnhout. Commune de Turnhout. Contribution Personnelle an neuf. Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 9 pour la Contribution personnelle, mobilière et somptuaire, par les habitants de la commune de Turnhout": Stadsarchief van Turnhout, Nr 948.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige, de personele en mobilière taks en de weeldebelasting.

208. „Département des Deux-Néthes. Arrondissement de Turnhout. Commune de Turnhout. Contributions personnelle, mobilière et somptuaire, an 10": Ibidem, Nr 949.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige, de belastingsaanslag.

209. „Département des Deux-Néthes. Arrondissement de Turnhout. Commune de Turnhout. Contributions personnelle, mobilière et somptuaire, an douze": Ibidem, Nr 950.

Gegevens : zie hoger.

210. „Département des Deux-Néthes. Arrondissement de Turnhout. Commune de Turnhout. Contributions personnelle, mobilière et somptuaire, an 13": Ibidem, Nr 951.

Gegevens : zie hoger.

211. „Département des Deux-Néthes. Arrondissement de Turnhout. Commune de Turnhout. Contributions personnelle, mobilière et somptuaire, an quatorze": Ibidem, Nr 952.

Gegevens : zie hoger.

212. „Département des Deux-Néthes. Arrondissement de Turnhout. Commune de Turnhout. Contribution personnelle et mobilière. An 1813. Rôle supplétif des sommes qui doivent être payées en 1813, par tous les Contribuables de la Commune de Turnhout pour confection de Canaux et d'entretien des routes départementales, conformément aux décrets des 7 et 10 Janvier 1813": Ibidem, Nr 967.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldigen + hun kwotatie.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Ardoois

213. „Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an 7, pour la contribution personnelle et mobilière, par tous les Habitans de la Commune d'Ardois” : R. A. B., A. F. H., Nr 478.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige, het te betalen bedrag.

Izegem

214. „Rôle de sommes qui doivent être payées en l'an 7 pour la Contribution Personnelle et Mobiliaire par tous les Habitans de la Commune d'Izegem” : R. A. B., A. F. H., Nr 489.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige en de te betalen som.

Knokke

215. „Contribution Personnelle de l'an 7. Commune de Cnocke” : R. A. B., A. F. H., Nr 1796.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingschuldige, de personele taks (met een waarde van drie daglonen), de huurwaarde van het door de belastingschuldige betrokken huis en de mobilière taks.

Veurne

216. „Commune de Furnes. Etat des Citoyens imposés au Taxe Sompuaire. An 7me” : Veurne, Stadhuis.

Gegevens : de naam van de belastingschuldige, het aantal dienstboden, luxepaarden en luxewagens en de weeldetaks.

217. Lijsten betreffende de personele en mobilière belasting van de jaren X, XI, XII en XIII : Ibidem.

Gegevens : de naam en het beroep van de belastingschuldige en zijn kwotatie (personele taks, weeldetaks en mobilière taks).

218. „Commune de Furnes. Contribution personnelle et mobilière an 1807. Matrice de rôle” : Ibidem.

Gegevens : de naam, het beroep en het adres van de belastingschuldige, de personele taks (met een waarde van drie daglonen) en de huurwaarde van het door de belastingschuldige betrokken huis.

219. „Commune de Furnes. Contribution Personnelle et Mobiliaire an 1810. Matrice de Rôle” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

B a z e l

220. „Rôle des sommes qui doivent être payées en l'an neuf, pour la Contribution personnelle, mobilière et somptuaire, par les habitans de la Commune de Basel” : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1031.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de belastingsschuldige, de personele taks en de mobiliere taks.

G e r a a r d s b e r g e n

221. „Commune de Grammont. Contribution personnelle an sept. Matrice de Rôle” : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1071.

Gegevens : de naam, het beroep en de woonplaats van de belastingsschuldige, de personele taks met een waarde van drie daglonen, de huurwaarde van het door de belastingsschuldige betrokken huis en de mobiliere taks.

VI

DE BELASTING OP DEUREN EN VENSTERS

Deze belasting werd ingevoerd door de wet van 4 frimaire jaar VII (24 november 1798) en werd geheven op „les portes et fenêtres donnant sur les rues, cours ou jardins des bâtimens et usines”. Waren vrijgesteld „les portes et fenêtres servant à éclairer ou aérer les granges, bergeries, étables, greniers, caves et autres locaux non destinés à l’habitation des hommes, ainsi que toutes les ouvertures du comble ou toiture des maisons habitées”, „les portes et fenêtres des bâtimens employés à un service public civil, militaire ou d’instruction, ou aux hospices” (1).

Bronnen betreffende deze belasting zijn voor :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Mechelen

222. „An 9. *Etat des portes et fenêtres de la commune de Malines, dont la population est de dix neuf mille ames*”: Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 248.

Gegevens : de naam van de belastingschuldige, het aantal deuren en vensters, de kwotatie.

223. „*Contribution des portes et fenêtres an 1813*”: Ibidem, Nr 251.

Gegevens : zie hoger.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Veurne

224. „*Contribution des Portes et Fenêtres an X. Rôle des Portes et Fenêtres de la Commune de Furnes*”: Veurne, Stadhuis.

Gegevens : het huisnummer, de naam van de belastingschuldige, het aantal deuren en vensters en de te betalen taks.

(1) PASINOMIE..., Deel IX, p. 64, 4 frimaire an 7 — Loi portant établissement d’une contribution sur les portes et fenêtres, art. 2,5.

225. Idem voor de jaren XI en XII : Ibidem.

226. „*Rôle des Portes et Fenêtres de la Commune de Furnes pour l'an 13*” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

227. „*Etat des Portes et Fenêtres de la Commune de furnes dressé pour l'an 1808 en exécution de la Loi du 13 Floréal an 10*” : Ibidem.

Gegevens : naam der straat en het huisnummer, de naam van de belastingschuldige en het aantal deuren en vensters.

VII

BELASTINGEN — VARIA

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Kanton Poperinge

228. „Canton de Poperingue. Tableau de toutes les demandes en décharge ou réduction en vertu de la loi du 26 pluviöse dernier sur les contributions antérieures de l'an cinq dressé en conformité de l'arrêté du département de la Lys en dat du 1 Thermidor meme année et 24 Brumaire an 6" : R. A. B., A. F. H., Nr 1928.

Gegevens : „noms des petitionnaires", „commune dans laquelle ils résident", „état de leur fortune avant la guerre évalué en capital", „état de leur fortune depuis la guerre évalué en capital", „pertes qu'ils ont essayés en capital", „année sur laquelle ils réclament une modération ou decharge", „quote d'imposition portée a leur article dans le rôle".

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

Bazel

229. „Rôle foncier. An 9" : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1031.

Gegevens : de namen van de eigenaars, het bedrag van hun belastingen (grondbelasting, personele en mobiliare belasting, belasting op deuren en vensters).

Gent

230. „An douze. Commencé le 22 nivöse et fini le 30 pluviöse" : S. A. G., Nr L4 A².

Gegevens : de namen van de belastingschuldigen, hun nummer op de rollen van de grondbelasting, van de personele en mobiliare belasting, van de weeldebelasting en van de belasting op deuren en vensters, het beloop van de ontvangen bedragen aan grondbelasting, personele en mobiliare belasting, weeldebelasting, belasting op deuren en vensters.

231. „An 12. Commencé le 30 pluviöse et fini le 23 Germinal" : Ibidem.

Gegevens : zie hoger.

232. „An douze. Commencé le 23 germinal et fini le 17 messidor” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
233. „An douze. Commencé le 17 fructidor et fini le 10 frimaire an 13” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
234. „An treize. Commencé le 27 Vendemaire et fini le 7 Nivose” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
235. „An treize. Commencé le 17 nivose et fini le 20 ventose” : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
236. „An treize. Commencé le 20 ventose et fini le 20 Floreal” : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
237. „An treize. Commencé le 23 pluviöse et fini le 21 Floreal” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
238. „An treize. Commencé le 21 Floréal et fini le 14 Thermidor” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
239. „An treize. Commencé le 14 Thermidor et fini le 25 février 1807” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
240. „An quatorze. Commencé le 24 Vendemaire et fini le 29 Frimaire” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
241. „An quatorze. Commencé le 15 mars et fini le 23 juin” : Ibidem.
Gegevens : zie hoger.
242. „An quatorze. Commencé le 23 juin et fini le 9 février 1808” :
Ibidem.
Gegevens : zie hoger.

VIII

DE HONDERD EN DE ZESHONDERD HOOGST AANGESLAGENEN

Zijn van belang voor de studie van de gegoede stand :

A. — DE LIJST DER HONDERD HOOGST AANGESLAGENEN

Art. 11 van het sénatus-consulte van 16 termidor jaar X bepaalde dat de kandidaten voor de gemeenteraad moesten gekozen worden onder degenen die op de lijst der honderd hoogst aangeslagenen van het kanton stonden (1). Aangezien er een verband bestond tussen deze lijst en de verkiesbaarheid tot gemeenteraadslid, kwamen vrouwen er uiteraard niet op voor (2).

Enkele lijsten :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Antwerpen

243. „*Etat des cent Citoyens les plus imposés aux rôles des contributions foncière, personnelle, somptuaire et mobilière et droit de patente de la commune d'Anvers*” : in het drukwerkje daterende van 25 prairial, jaar XI, gedrukt „A Anvers, chez Allebé, Imprimeur de la Préfecture, marché aux Souliers, n° 702” en in het bezit van de Heer R. Lambrechts, Herentalse Steenweg 172, Heist-op-den-Berg.

Gegevens : de naam, het adres, doorgaans het beroep.

(1) POULLET (P.), *o. c.*, p. 776.

(2) Graag maken we hier van de gelegenheid gebruik voor een korte bibliografische nota betreffende dit bronnentype. Sedert de uitgave in 1925, van de lijst der honderd hoogst aangeslagenen van Amsterdam (+ kommentaar) door Dr. LEONIE VAN NIEROP, *De honderd hoogst aangeslagenen te Amsterdam in 1813*, Economisch Historisch Jaarboek, XI, 's-Gravenhage, pp. 3 en vlg., werd in Nederland het goede voorbeeld gevolgd door Dr. E. WIERSUM, *De honderd hoogstaangeslagenen te Rotterdam in 1813*, Ibidem, XVI, 1930, pp. 166 en vlg.; ABR. MULDER, *De honderd hoogstaangeslagenen te Middelburg in 1812*, Ibidem, XVII, 1931, pp. 81 en vlg. (scherpzinnig en leuk geschreven); Dr. W. MOLL, *De honderd hoogst aangeslagenen te 's-Gravenhage in 1813*, Ibidem, XIX, 1935, pp. 3 en vlg.

244. „Département des Deux-Nèthes. Arrondissement d'Anvers. Liste des cent plus imposés. Ville d'Anvers" — (s. d.) (gedrukte lijst) : Stadsarchief van Antwerpen, Modern Archief, Nr 750.

Gegevens : de familienaam, de voornaam, het beroep.

Geel

245. „Commune de Gheel. Etat des cent Citoyens les plus imposés aux rôles des Contributions foncière, personnelle, somptuaire et mobilière et droit des Patentes de l'an XI" : in het drukwerkje date-rende van 25 prairial, jaar XI, gedrukt „A Anvers, chez Allebé, Imprimeur de la Préfecture, marché aux Souliers, n° 702" en in het bezit van de Heer R. Lambrechts, Herentalse Steenweg 172, Heist-op-den-Berg.

Gegevens : de naam en het adres.

Heist-op-den-Berg

246. „Etat des cent Citoyens les plus imposés aux rôles des contributions foncière, personnelle, somptuaire et mobilière et droit de patente de la commune d'Heyst-op-den-Berg" : Ibidem.

Gegevens : de familienaam en de voornaam.

Lier

247. „Etat des cent Citoyens les plus imposés aux rôles des contributions foncière, personnelle, somptuaire et mobilière et droit de patente de la commune de Lierre" : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, de voornaam en het adres.

Mechelen

248. „Etat de cent Contribuables, domiciliés dans la commune de Malines, payant le plus d'impositions" : Ibidem.

Gegevens : de naam, het adres, soms het beroep.

249. „Liste des cent Citoyens les plus imposés aux Rôles des Contributions foncière, personnelle, mobilière et somptuaire, et Droit de Patentes, de la ville de Malines. — Anvers, le 8 septembre 1808" : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 7.

Gegevens : de naam, het beroep en het adres.

Turnhout

250. „Commune de Turnhout. Etat des cent Citoyens les plus imposés

aux rôles des Contributions foncière, personnelle, somptuaire et mobilière et droit des Patentes de l'an XI : in het drukwerkje daterende van 25 prairial, jaar XI, gedrukt „A Anvers, chez Allebé, Imprimeur de la Préfecture, marché aux Souliers, n° 702” en in het bezit van de Heer R. Lambrechts, Herentalse Steenweg 172, Heist-op-den-Berg.

Gegevens : de naam, het beroep en het adres.

DEPARTEMENT VAN DE DIJLE

B r u s s e l

251. „*Liste des 100 plus imposés de Bruxelles. Bruxelles 19 juillet 1810*” (handschriftelijke lijst) : Stadsarchief van Brussel, Modern archief, Nr 7/2.

Gegevens : de naam, soms het beroep, de wijk en het nummer, het bedrag van hun belastingen (personele en mobilière, grondbelasting, belasting op deuren en vensters, patentrecht).

252. „*Liste des cent plus forts contribuables de la commune de Bruxelles. Bruxelles 6 Juin 1812*” (handschriftelijke lijst) : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, de voornaam, het huidige beroep, de geboortedatum, de leeftijd, het adres, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, vroeger(e) beroep(en) of functie(s), het bedrag van de belastingen betaald in het departement.

253. „*Liste des Cent Citoyens les plus imposés de la ville de Bruxelles. Bruxelles, ce 7 juillet 1813*” (gedrukte lijst) : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, de voornaam en het beroep.

254. „*Liste des Cent citoyens les plus imposés de la Ville de Bruxelles. Bruxelles, 7 juillet 1813*” (handschriftelijke lijst) : Ibidem.

Gegevens : de naam, de voornaam, het beroep, de wijk en het nummer.

255. Lijst der honderd hoogst aangeslagenen van de stad Brussel in het jaar 1813 : Stadsarchief van Brussel, liasse 801, dossier 6.

L e u v e n

256. „*Liste des cent plus imposés de la ville de Louvain*” (1813) (gedrukte lijst) : Stadsarchief van Leuven, Archief van het Franse Regime, Nr 10563bis.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

257. „Département de la Lys — Liste des cent plus imposés des Cantons — An 12" : R. A. B., A. F. H., Nr 2092.

Lijsten van de honderd hoogst aangeslagenen der kantons.

Gegevens : de naam en de woonplaats van de hoogst aangeslagenen, het bedrag van hun belastingen (grondbelasting, personele belasting, patentrecht) betaald in het „Département de la commune”.

258. „Département de la Lys — Liste des cent plus imposés aux Rôles des Contributions directes des Villes et Communes au-dessus de 5000 âmes — An 12" : Ibidem.

Lijsten van de honderd hoogst aangeslagenen der steden en gemeenten met meer dan 5.000 inwoners.

Gegevens : de naam en de woonplaats van de hoogst aangeslagenen, het bedrag van hun belastingen (grondbelasting, personele belasting, patentrecht) betaald in de gemeente.

Ardooi e

259. Zie Nr 257, 258.

Avelgem

260. Zie Nr 257.

Brugge

261. Zie Nr 257, 258.

Diksmuide

262. Zie Nr 257.

Elverdinge

263. Zie Nr 257.

Gistel

264. Zie Nr 257.

Harelbeke

265. Zie Nr 257.

Haringe

266. Zie Nr 257.

Hooglede

267. Zie Nr 257.

Ieper

268. Zie Nr 257, 258.

- Ingelmunster
269. Zie Nr 257.
- Izegem
270. Zie Nr 258.
- Kortrijk
271. Zie Nr 257, 258.
- Menen
272. Zie Nr 257, 258.
- Mesen
273. Zie Nr 257.
- Meulebeke
274. Zie Nr 257, 258.
- Moorsele
275. Zie Nr 257.
- Nieuwpoort
276. Zie Nr 257.
- Oostende
277. „*Liste des cent plus imposés du Canton d'Ostende. Fait et arrêté par le Préfet du Département de la Lys, En préfecture à Bruges le 30 Ventôse an 12 de la république Française*”: Oostende, Stadsbibliotheek.
- Gegevens : naam, woonplaats.
278. Zie Nr 257, 258.
- Oostrozebeke
279. Zie Nr 257.
- Passendale
280. Zie Nr 257.
- Poperinge
281. Zie Nr 257, 258.
- Roeselare
282. Zie Nr 257, 258.
- Ruisselede
283. Zie Nr 257, 258.
- Rumbeke
284. Zie Nr 258.

Tielt

285. Zie Nr 257, 258.

Torhout

286. Zie Nr 257.

Veurne

287. Zie Nr 257.

Waasten

288. Zie Nr 258.

Wervik

289. Zie Nr 257.

DEPARTEMENT VAN DE NEDERMAAS

Sint-Truiden

290. „Liste nominative des cents citoyens les plus imposés de la ville de St. Trond — 26 Prairial XII” : Stadsarchief van Sint-Truiden.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

Gent

291. „Liste des cent plus imposés de la ville de Gand, formée par le préfet du département de l'Escaut en exécution de l'Article XI du Sénatus consulte organique du 16 thermidor, an X, Gand, le 1er juillet 1807” : S. A. G., Modern Archief, Bundel H4/1.

Gegevens : alfabetische namenlijst met de opgave van het beroep.

292. „Liste des cent plus imposés de la ville de Gand” — 15 mei 1812 en desbetreffende korrespondentie : Ibidem, Bundel H4/m2.

Gegevens : de familienaam, de voornaam, de geboortedatum, het beroep, „qualifications, professions ou fonctions depuis l'entrée dans la société”, „fortune personnelle évalué en revenus”, het beloop van de betaalde belastingen met onderscheid van deze die binnen en deze die buiten het departement werden betaald.

B. — DE LIJST
DER ZESHONDERD HOOGST AANGESLAGENEN

Ook hier bestond er een verband tussen deze lijst en de verkiesbaarheid. Om lid te kunnen worden van het kieskollege van het

departement — sedert het sénatus-consulte van 16 thermidor jaar X koos de Senaat de leden van het Wetgevend Lichaam onder de kandidaten voorgesteld door de departementale kieskolleges — moest men vermeld staan op de lijst der zeshonderd hoogst aangeslagenen van het departement (1).

Enkele lijsten :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

293. „*Liste définitive des six cents Contribuables les plus imposés du Département des Deux-Nèthes, formée par le Ministre des finances, en exécution de l'article 25 du Sénatus-consulte organique du 16 thermidor an 10, et des art. 71, 72, 73 et 74 de l'Arrêté du Gouvernement, du 19 fructidor suivant. Paris, 6 Septembre 1813*” (gedrukte lijst) : Stadsarchief van Antwerpen, Modern Archief, Nr 750.

Gegevens : de naam en de woonplaats — de 30 hoogst aangeslagenen zijn gerangschikt volgens de omvang van hun belasting, de overigen zijn alfabetisch gerangschikt.

DEPARTEMENT VAN DE DIJLE

294. „*Liste des cinq cent cinquante plus imposés parmi les six cents plus forts Contribuables du département de la Dyle... Paris, ce 4 Germinal, an onze de la République une et indivisible*” (gedrukte lijst) : Stadsarchief van Brussel, Modern Archief, Nr 7/2.

Gegevens : de naam en de woonplaats.

B r u s s e l

295. „*Etat des Personnes portées sur la Liste des 600 plus imposés qui ont donné des renseignements sur leur fortune. Bruxelles, le 23 Juin 1806*” (handschriftelijke lijst) : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, de voornamen, de geboorteplaats, het adres, het bedrag van hun belastingen volgens de leggers, gemeenten waar de belastingen betaald worden, het bedrag van hun belastingen (grondbelasting, personele en mobiliare belasting, patentrecht), aanduiding of zij eigenaar zijn van alle

(1) POULLET (P.), o. c., pp. 543-544, 550.

goederen waarop de belastingen worden geheven, de naam van de eigenaar van de goederen waarvoor ze belasting betalen maar die niet hun eigendom zijn, het beroep of de staat vóór 1789, openbare ambten sedert 1789, opmerkingen.

296. „*Liste des lettres adressées aux 600 plus Imposés du Département et qui sont domiciliés à Bruxelles*” (handschriftelijke lijst) : Ibidem.

Gegevens : de familienaam, de voornaam, het beroep, de woonplaats.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

297. „*Liste des six-cent plus imposés domiciliés dans le département de la Lys — An 11*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2092.

Gegevens : de naam en de woonplaats van de hoogst aangeslagenen en het bedrag van hun belastingen (grondbelasting, personele en mobiliare belasting, patentrecht) betaald in het „Département du domicile”. Vooraf een lijst van de 30 hoogst belasten van het departement (zij die meer dan 4.000 livres betalen).

298. Aanvullende lijst van 1810 : Ibidem.
299. Lijst van de personen die niet meer behoren tot de 600 hoogst aangeslagenen : Ibidem (1).

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

300. „*Liste définitive des six cents Contribuables les plus imposés du Département de l'Escaut. Paris, le 19 juin 1812*” : S. A. G., Modern Archief, Bundel H4/m3.

Gegevens : de naam en de woonplaats — de 30 hoogst aangeslagenen zijn gerangschikt volgens de grootte van hun belastingsomvang, de overigen zijn alfabetisch gerangschikt.

(1) Er bestaat ook een „*Liste de 60 plus haut cotisés dans le Département de la Lys*” (R. A. B., A. F. H., Nr 2092) met de volgende gegevens : de naam en de woonplaats, hun beroep vóór 1789; hun openbare functies sedert 1789, en de volgende vragen „*Croit-on qu'ils doivent prêter... pour leurs impositions?*”, „*Leurs biens dont ils possèdent du rente*”, „*Ont-ils failli ou acquit leur fortune par des voies honteuses?*”, „*Appartiennent-ils au Dép. par leur naissance ou leur domicile ou sont-ils portés sur une liste dans un autre Dép.?*”, „*leurs biens ont-ils été frappé du séquestre et à quelle époque sont-ils rentrés dans leurs propriétés?*”.

IX

LIJSTEN MET INLICHTINGEN BETREFFENDE DIVERSE GROEPEN

Uiterst belangrijk zijn de lijsten met inlichtingen betreffende :

A. — DE MEEST VOORAANSTAANDEN

Enkele lijsten :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Mechelen

301. „*Etat contenant les renseignemens demandés par la lettre de M. le Sous-Prefet de l'arrondissement de Malines du 8 novembre 1810 sur les fils de famille des personnes comprises dans une liste y jointe. — Fait à l'hotel de la Mairie de la ville de Malines le 16 novembre 1810*” : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, Nr 151.

Voor elk gezinshoofd de volgende inlichtingen : de familienaam en de voornaam, de naam en de leeftijd van zijn zonen, hun toekomstige loopbaan, hun gezondheidstoestand en hun graad van ontwikkeling.

302. „*Tableau des familles marquantes existant dans la ville a l'époque du 15 janvier 1812, qui n'ont pas été comprises au travail du mois de novembre 1810. — Fait par nous Maire, à Malines le 15 janvier 1812*” : Ibidem.

Gegevens : zie hoger + het beroep en het totaal aantal kinderen.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

303. „*Liste des 60 personnes les plus marquantes du département de la Lys. — Fait à Bruges le 6 septembre 1811*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, het huidige beroep of de huidige funktie, de geboortedatum, de wettige woonplaats, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, de verschillende vroeger uitgeoefende beroepen of funkties, het veronderstelde fortuin.

Arrondissement Kortrijk

304. „Arrondissement de Courtray. Statistique Personnelle. — Fait et arrêté par le Sous Prefet de l'arrondissement de Courtray, le 26 May 1809": R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Voor elk gezinshoofd (behorende tot de klasse der eigenaars en renteniers, de klasse der negotianten, de klasse der manufakturiërs en fabrikanten, de klasse van de rijke landbouwers) de volgende inlichtingen : de gemeente, de familienaam en de voor-naam, de vroegere funktie, de huidige funktie, het huidige beroep, het jaarlijkse inkomen aan roerende en onroerende goederen, het zedelijk gedrag en de politieke opinie, het aantal kinderen (geslacht en leeftijd), de aanduiding of de zonen voldaan hebben aan de konskriptie en hun toekomstige loopbaan, opmerkingen.

Arrondissement Veurne

305. „Statistique personnelle. Arrondissement de Furnes. — ... Furnes le 2 juin 1809." : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : cfr Nr 304, de personen zijn niet gerangschikt per klasse.

B. — DE NOTABELEN

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

Gent

306. „Liste des Notables communaux de l'arrondissement de Gand, département de l'Escaut, formée d'après les dispositions de la loi du 13 ventôse an 9, concernant la formation et le renouvellement des listes d'éligibilité, prescrites par la constitution" (1801) : S. A. G., Modern Archief, Bundel H4/h.

307. „Listes des vingt citoyens de la commune de Gand qui sont les plus agés et des vingt qui sont les plus imposés des notables de l'arrondissement communal" : 1 Frimaire, an XI
15 Frimaire, an XI
10 Frimaire, an XI

S. A. G., Modern Archief, Bundel H4/5.

Gegevens : een gedetailleerde opgave van de „contribution foncière", „contribution personnelle, mobilière et somptuaire" en „patentes".

C. — DE AMBTENAREN

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Arrondissement Ieper

308. „*Arrondissement d'Ypres. Fonctionnaires nommés par sa Majesté dans l'Arrondissement d'Ypres. — Fait en sous-Préfecture à Ypres ce 18 septembre 1810*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : cfr Nr 309.

Arrondissement Kortrijk

309. „*Arrondissement de Courtrai. Etat Indicatif des fonctionnaires Civils de L'Arrondissement de Courtrai sur lesquels il a été demande des Renseignemens par la lettre de Monsieur le Préfet du Département du trente Avril 1810*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : de datum van benoeming, de familienaam en de voornaam, het huidige beroep of de huidige functie, de wettige woonplaats, de verblijfplaats, de geboortedatum, de geboorteplaats, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, het veronderstelde fortuin, de verschillende vroeger uitgeoefende beroepen of functies, de naam van de voorganger en het motief voor de vervanging.

D. — DE VOORZITTERS VAN DE KANTONNALE VERGADERINGEN

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Arrondissement Ieper

310. „*Liste des présidens des assemblées de canton de l'arrondissement d'Ypres. — Fait en Sous-Préfecture à Ypres le 15 Juillet 1812*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : cfr Nr 312.

Arrondissement Kortrijk

311. „*Liste des présidens des assemblées de canton de l'arrondissement de Courtray. — ... Courtray le 14 aout 1812*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : cfr Nr 312.

Arrondissement Veurne

312. „*Liste des présidens des assemblées de canton de l'arrondissement de Furnes — Fait à la sous-préfecture à Furnes le 4 septembre 1812*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : het kanton, de familienaam en de voornaam, het huidige beroep of de huidige funktie, de geboortedatum, de wettige woonplaats, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, de verschillende vroeger uitgeoefende beroepen, het veronderstelde fortuin, motieven om hem te vervangen of opnieuw te benoemen.

E. — DE KANDIDAAT-VOORZITTERS VAN DE KANTONNALE VERGADERINGEN

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Arrondissement Brugge

313. „*Liste de candidats indiqués par M. le Sous préfet de l'Arrondissement de Bruges pour les places de président de canton aux quelles il doit être nommé par S. M. l'Empereur et Roi, en exécution du Décret Impérial du 15 Avril 1806 — Bruges le 17 Août 1812*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : het kanton, de familienaam en de voornaam, het huidige beroep of de huidige funktie, de geboortedatum, de wettige woonplaats, de burgerlijke staat, het aantal kinderen, de verschillende vroeger uitgeoefende beroepen of funkties, het veronderstelde fortuin, opmerkingen.

Arrondissement Kortrijk

314. „*Liste de candidats indiqués par M. le Sous Préfet de l'Arrondissement de Courtray pour les places de Présidens de Cantons aux quelles il doit être nommé par Sa M. L'Empereur et Roi en exécution du Décret Impérial du 15 avril 1806. — ... Courtrai le 14 aout 1812*” : R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : cfr Nr 313.

Arrondissement Veurne

315. „*Liste des Candidats indiqués par M. le Sous-préfet de l'arrondisse-*

ment de Furnes pour les places de présidens de canton auxquelles il doit être nommé par S. M. l'Empereur en execution du Décret Impérial du 15 avril 1806 — ... Furnes le 4 septembre 1812'' :
R. A. B., A. F. H., Nr 2617-18.

Gegevens : cfr Nr 313. :

X

DE „GARDE NATIONALE”

Voor het vormen van de compagnieën van de „Garde Nationale” — konden in aanmerking komen „tous les Français valides, depuis l'âge de vingt ans jusq'à soixante révolus” (dekreet van 8 vendémiaire jaar XIV — zou men bij voorkeur beroep doen op „les citoyens les plus aisés et les moins nécessaires à leurs travaux” (1).

Aldus bevatten :

316. De registers met inlichtingen betreffende de mannelijke inwoners van Mechelen in 1813 (2) volgende gegevens : de familienaam, de voornaam, het adres, het beroep, de ouderdom, het geboortejaar, de burgerlijke staat en opmerkingen (= „on y fera connoître le degré d'aisance de chaque individu, et le nombre de vieux parens auxquels il est nécessaire” : bv. „mediocre”, „un peu moyenné”, „moyenné”, „pauvre”, „aisé”, „vit de sa journée”, „sa place”, „son état”).

(1) POULLET (P.), o. c., p. 854.

(2) STADSARCHIEF VAN MECHELEN, *Modern Archief*, Nr 293, „Garde Nationale — Malines 1813”, 2 registers.

XI

INWONERSLIJSTEN, BEVOLKINGSREGISTERS EN VOLKSTELLINGEN

Enkele bronnen :

DEPARTEMENT DER BEIDE NETEN

Heist-op-den-Berg

317. „*Recensement de la Population. 1795. Commune de Heist-op-den-Berg*” Deel I : Gemeentearchief van Heist-op-den-Berg.
318. „*Département des Deux-Nêthes — Arrondissement de Malines — Dénombrement de la population de la Commune de Heist-op-den-Berg an 8*” (ingebonden cahiers) : Rijksarchief te Antwerpen, Gemeente Heist-op-den-Berg, Bundel 593.
Gegevens : „noms des chefs de famille”, „hommes mariés ou veufs”, „femmes mariées ou veuves”, „garçons de tout âge”, „défenseurs de la Patrie vivants”.
319. „*Département des Deux-Nêthes — Arrondissement de Malines — Commune de Heist-op-den-Berg. Recensement de la population au 1er Vendémiaire an XIII*” (losse cahiers) : Ibidem.
Gegevens : „noms et prénoms”, „hommes veufs”, „femmes mariées”, „femmes veuves”, „célibataires au-dessus de 15 ans mâles/femelles”, „enfants au-dessous de 15 ans mâles/femelles”.
320. „*Registre de la Population de la Commune de Heyst-op-den-Berg Arrondissement de Malines. Département des Deux-Nêthes. 1814-1815*” — Wijken 1, 2, 5, 6, 7; wijken 3 en 4 ontbreken : Gemeentearchief van Heist-op-den-Berg.

Mechelen

321. Volkstelling van 1796 : Stadsarchief van Mechelen, Modern Archief, 2 registers.
Gegevens : de familienaam en de voornaam van elke inwoner boven de 12 jaar, de leeftijd, het beroep, het adres, of hij een

inwijkeling is en sedert wanneer hij in de stad verblijft, het aantal kinderen onder de 12 jaar, het familieverband.

322. Volkstelling van 1803 : Ibidem, 6 registers.
323. Volkstelling van 1808 : Ibidem, 4 registers (Wijken A, B, C, E).
324. Volkstelling van 1813 : Ibidem, 7 registers.

Turnhout

325. „*Population. Département des Deux-Nèthes — Canton de Turnhout — Commune de Turnhout. Etat général de la population du Canton de Turnhout, département des Deux-Nèthes, dressé en conformité de l'article III du titre II de la loi du 10 Vendémiaire de l'an IV. Commune de Turnhout*” : Stadsarchief van Turnhout, niet geklasseerd.

Gegevens : de namen van de inwoners boven de 12 jaar, de leeftijd, het beroep, het adres, sedert wanneer ze in de gemeente verblijven, het aantal kinderen onder de 12 jaar.

326. „*Tableau des habitants de la ville de Turnhout. Renouvelé au mois de Juillet 1812*” : Stadsarchief van Turnhout, Nr 1134.

Gegevens : zie hoger.

327. „*Tableau des habitants de la ville de Turnhout de l'an 1814*” : Ibidem, Nr 1134bis.

Gegevens : zie hoger.

DEPARTEMENT VAN DE LEIE

Kanton Ardooie

328. „*Etat de la population de l'an 7 du canton d'Ardoye*” : R. A. B., A. F. H., Nr 1243.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, de ouderdom, de geboorteplaats.

Beveren

329. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.

Gegevens : cfr Nr 349.

Brugge

330. „Tableau contenant le nombre et les noms, l'âge, l'état ou profession des habitants de la commune de Bruges, le lieu de leur domicile et l'époque de leur entrée sur ladite commune” — Jaren IV-V : R. A. B., A. F. H., Nr 1235.
331. „An 7. Tableau contenant le nombre et les noms, age, état ou profession des habitans de la commune de Bruges, le lieu de leur domicile et l'époque de leur entrée dans ladite commune” : Ibidem, Nr 1243.

Elverdinge

332. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Gijverinkhove

333. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Haringe

334. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Hooglede

335. „Tableau contenant le nombre et les noms, age, état ou profession des habitans de la commune d'hooghlede, le lieu de leur domicile et l'époque de leur entrée dans la dite commune” : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.

Izegem

336. „Tableau contenant le nombre, les noms, âge, état ou profession des habitants de la Commune d'Iseghem” : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren VII-VIII, Nr 1245.

Izenberge

337. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Kachtem

338. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Kanton en Stad Kortrijk

339. „*Tableau Contenant Le Nombre et Les Noms, age Etat ou profession des habitans de la Commune et Canton de Courtray, Le lieu de Leur domicile, et L'epoque de Leur Entrée sur la dite Commune et canton dressé en conformité de la Loi du 10 Vend. An 4*” : Stadsarchief van Kortrijk.

Langemark

340. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Menen

341. Bevolkingsregister : R. A. B., A. F. H., Burgerlijke stand. Tabellen van geboorten, huwelijken en sterfgevallen. Jaar IV, Nr 1227.

Ooigem

342. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.
Gegevens : cfr Nr 349.

Kanton en Stad Oostende

343. „*Tableau contenant le nombre et les noms, âge, état ou profession des habitants de la commune d'Ostende et canton, avec désignation de l'Epoque depuis laquelle ils y sont domiciliés*” : R. A. B., A. F. H., Nr 1238.

Oostnieuwkerke

344. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.

Gegevens : cfr Nr 349.

Oostvleteren

345. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.

Gegevens : cfr Nr 349.

Oudenburg

346. Inwonerslijst : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren IV-V, Nr 1237.

Gegevens : cfr Nr 349.

Kanton Poperinge

347. „An 7. Canton de Poperingue. Population.” : R. A. B., A. F. H., Nr 1240.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van de inwoners boven de 12 jaar, de leeftijd, het beroep, het adres, sedert wanneer zij in de gemeente verblijven, het aantal kinderen onder de 12 jaar, de geboorteplaats, het familieverband.

Roeselare

348. „An 7. Tableau contenant le nombre et les noms, age, état ou profession des habitans de la commune de Roulers, le lieu de leur domicile et l'époque de leur entrée dans ladite commune” : R. A. B., A. F. H., Nr 1240.

Sijsele

349. „Tableau des individus de tout sexe, habitans de la commune de Seysele, Canton de Loo, dép. de la Lys, au dessus de dix ans ainsi que de ceux aussi de tout sexe qui n'ont point atteint cet âge lequel ... sera annexé au tableau dressé clos et arrêté le 27 vendemiaire l'an 4 de la République Française pour satisfaire à la Loi de la Convention national au Dix du meme mois...” : R. A. B., A. F. H., Nr 1237.

Gegevens : het aantal gezinsleden (de ouders, het aantal jongens en het aantal meisjes onder de 10 jaar, het aantal kinderen en dienstboden boven de 10 jaar (er wordt aangeduid of het meisjes of jongens zijn)) + de familienaam en de voornaam van het gezinshoofd.

T i e l t

350. „*Registre des habitants de la commune et canton de Thielt*” : R. A. B., A. F. H., Bevolkingsregisters, Jaren VII-VIII, Nr 1246.

Gegevens : de namen van de inwoners boven de 12 jaar, de leeftijd, het beroep, het adres, sedert wanneer zij in de gemeente verblijven, de kinderen en hun leeftijd.

V e u r n e

351. „*Tableau contenant tous les habitans de la ville de Furnes*” (1794) : Veurne, Stadhuis.

Gegevens : de familienaam en de voornaam.

352. „*Commune de Furnes. Etat nominatif et individuel de la population de la dite commune*” — Volkstelling van 1813 : Ibidem.

Gegevens : de familienaam en de voornaam van elke inwoner, de leeftijd, het adres, of hij eigenaar of huurder is van het huis dat hij bewoont, het beroep, „*indication s'ils sont munis de patente en cas que leur profession les y assujettirait, ou du livret s'ils sont compagnons*”, de geboorteplaats, het aantal kinderen onder de 12 jaar, het gezinsverband.

DEPARTEMENT VAN DE NEDERMAAS

S i n t - T r u i d e n

353. Inwonerslijst van de gemeente St. Truiden. Jaar V : Frans archief Maastricht, Nr 1057.

Gegevens : de familienaam en de voornaam, het beroep, of hij een inboorling of een inwijkeling is, de leeftijd, de straat of de wijk.

354. Bevolkingsregister van St. Truiden 1808 : Stadsarchief van Sint-Truiden.

Gegevens : cfr hoger + de nummers van de huizen.

DEPARTEMENT VAN DE SCHELDE

Kanton Belsele

355. „Tableaux contenant le nombre et le noms, âge, état ou profession des Habitans des communes sous le canton de Belcele pour l'an 5" : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1688.

Kanton Deinze

356. „Population. Etat civil. 1796. Tableau Général contenant le nombre et les noms, age, état ou profession des habitans des communes ressortantes du Canton de Deynse département de l'Escaut" : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1690.

Evergem

357. „Tableau du résensement général des habitans de la commune d'Evergem l'an 5" : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1693.

Gegevens : de namen van de inwoners, of ze eigenaars of huurders zijn van het huis dat ze bewonen, het beroep, „mention si ils sont patentés ou non et si se sont des ouvriers s'ils sont pourvus d'un livret", het aantal kinderen onder de 12 jaar, het beroep van de inwonende vreemdelingen.

Maldegem

358. Volkstellingen van het Jaar IV en van 1 vendémiaire Jaar VIII : Gemeentehuis van Maldegem, Oud Archief, Kas 71.
359. „Etat de la Population... en Bourgade de la commune de Maldegem suivant le recensement fait le trois avril 1810" : Ibidem, Kas 68, Plank C, Bundel 0341 P.
360. „Tableau de generalement tous les habitans domiciliés dans l'etendue de la Commune de Maldegem. Dont le recensement a été fait en l'an 1811" : Ibidem, Kas 71.

Melsele

361. „Tabelle der Inwooners van de commune van Melsele. Geformeert ende opgenomen 16 Thermidor en volgende Daegen 6 Jaer der republique" : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1699.

Gegevens : de namen van de inwoners ouder dan 12 jaar, de

leeftijd, het beroep, de geboorteplaats, het adres, sedert wanneer ze in de gemeente verblijven, het aantal kinderen onder de 12 jaar.

R o n s e

362. „*Tableau des habitans des communes sous le canton de la commune de Renaix. La commune de Renaix*” (Jaar V) : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1704.

Gegevens : de namen van de inwoners ouder dan 12 jaar, de leeftijd, het beroep, het adres, sedert wanneer ze in de gemeente verblijven, het aantal kinderen onder de 12 jaar.

K a n t o n e n S t a d S i n t - N i k l a a s

363. „*Tableau des habitants de la commune et canton de St Nicolas*” (Jaar V) : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1705.

Gegevens : zie hoger.

Z e g e l s e m

364. „*Tableau des habitans de la commune de Zegelsem. Tableau contenant le nombre et les noms, age, état ou profession des habitans de la commune de Zegelsem, le lieu de leur domicile et l'époque de leur entrée sur la dite commune*” (Jaar V) : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1706.

K a n t o n Z o m e r g e m

365. „*Register der bevolking van het canton van Somergem vervattende elckx ouderdom, woonste ende soo voorts, geformeert uyt de opnemynghe gedaen door de gewezen municipaliteyd van dit Canton...*” (Jaar V) : R. A. G., A. O. D. S., Nr 1707.

Gegevens : de namen van de inwoners, het beroep, wijk waarin ze wonen, het aantal kinderen onder de 12 jaar.

INDICES

De kursieve nummers verwijzen naar de bladzijden

1. — Personen

Bouteville : 27, 29.
De Naeyer, J. B. : 41.
De Nijn, P. : 41.
Dyochez, Jean : 133.
Faipoult : 19.
Grenet : 30.
Lanneau : 26; 36.
Laurent : 8, 9, 18; 10-12, 18, 22, 23, 25.
Stobbelaers : 21, 25.
van Wambeke : 26.

2. — Geraadpleegde auteurs

Aulard, F. A. : 5, 18.
Auréjac, J. : 23, 42.
Coninckx, H. : 5, 12, 23.
Coppejans-Desmedt, H. : 67.
De Visschere, F. E. : 48, 49, 68, 69.
Godechot, J. : 19, 27.
Henne, A. : 10.
Hubert, E. : 23, 27-29.
Lewinski, J. : 5.
Marion, M. : 19, 23, 27, 29, 40.
Minoret, M. : 68, 69.
Moll, W. : 79.
Mulder, Abr. : 79.
Pirenne, H. : 5.
Pouillet, P. : 20, 24, 43, 48, 55, 68, 79, 85, 92.
Van Nierop, L. : 79.
Verbeemen, J. : 3, 69.
Verhaegen, P. : 27.
Vervaeck, S. : 5, 16, 17, 41.
Wauters, A. : 10.
Wiersum, E. : 79.
Willemsen, G. : 21, 23-25, 27, 39; 76.

3. — Plaats- en gewestnamen

Aalbeke : 30-31.
Aartrijke : 155.
Amsterdam : 79.
Antwerpen : 5-8, 17, 18; 1-8, 243-244.
Anzegem : 30.
Ardoois : 213, 259.
Ardoois (Gemeente en Kanton) : 33.
Ardoois (Kanton) : 32, 34, 78, 328.
Avelgem : 26; 36, 260.
Avelgem (Kanton) : 26; 35, 36, 79.
Bazel : 145, 220, 229.
Beide Neten (Departement) : 7, 20, 25, 28; 1-12, 111-133, 151-154, 190-212, 222-223, 243-250, 293, 301-302, 317-327.
Bellegem : 37-38.
Bellegem (Kanton) : 30, 54, 64, 80.
Belsele (Kanton) : 355.
Bergen : 5.
Beveren : 329.

Bossuit : 30; 39.
 Brugge : 21, 40, 41, 81, 261, 330-331.
 Brugge (Arrondissement) : 156, 313.
 Brugge (Kanton) : 157.
 Brugse Vrije : 25; 61.
 Brussel : 8-10, 18; 13-20, 251-255,
 295-296.
 Damme (Kanton) : 82.
 Deinze (Kanton) : 356.
 Dendermonde : 21, 25.
 Denderwindeke : 25.
 Dijle (Departement) : 21, 23, 25, 28;
 13-20, 251-256, 294-296.
 Diksmuide : 262.
 Diksmuide (Kanton) : 83.
 Dottenijs : 42.
 Eernegem : 158.
 Elverdinge : 263, 332.
 Elverdinge (Kanton) : 84.
 Ettelgem : 134.
 Evergem : 357.
 Geel : 151, 245.
 Gent : 5, 18; 26-29, 72, 146-150,
 171-188, 230-242, 291-292, 306-307.
 Geraardsbergen : 221.
 Gijverinkhove : 333.
 Gistel : 159, 264.
 Gistel (Kanton) : 85.
 Harelbeke : 265.
 Harelbeke (Kanton) : 86.
 Haringe : 266, 334.
 Haringe (Kanton) : 87.
 Heestert : 30.
 Heist-op-den-Berg : 190, 246, 317-320.
 Hooglede : 267, 335.
 Hooglede (Kanton) : 88.
 Ieper : 22, 23, 43, 44, 268.
 Ieper (Arrondissement) : 308, 310.
 Ieper (Kanton) : 160.
 IJzendijke (Kanton) : 26, 41; 73-75.
 Ingelmunster : 269.
 Ingelmunster (Kanton) : 89.
 Ingoogem : 30.
 Izegem : 46, 47, 135, 214, 270, 336.

Izegem (Kanton) : 45, 90.
 Izenberge : 337.
 Jemappes (Departement) : 28.
 Kachtem : 338.
 Kaster : 30.
 Kerkhove : 30.
 Knokke : 215.
 Kooigem : 48-50.
 Kortrijk : 271.
 Kortrijk (Arrondissement) : 304, 309,
 311, 314.
 Kortrijk (Kanton) : 91.
 Kortrijk (Kanton en Stad) : 136, 339.
 Kortrijk (Stad en Kasselrij) : 5; 24, 25.
 Langemark : 340.
 Lauwe : 22, 25; 51-52.
 Leie (Departement) : 22, 25, 26, 28,
 41, 86; 21-25, 30-68, 78-110,
 134-144, 155-170, 213-219, 224-228,
 257-289, 297-299, 303-305, 308-315,
 328-352.
 Leke : 161.
 Leuven : 256.
 Lier : 247.
 Lo (Kanton) : 92, 349.
 Lokeren : 75^a-75^d.
 Luingne : 53-54.
 Maldegem : 189, 358-360.
 Marke : 22, 25; 55-56.
 Mechelen : 3, 5, 16-18, 20, 25, 40, 41;
 9-12, 111-120, 153-154, 191-206,
 222-223, 248-249, 301-302, 316,
 321-324.
 Mechelen (Kanton) : 152.
 Melsele : 361.
 Menen : 272, 341.
 Menen (Kanton) : 93.
 Mesen : 273.
 Meulebeke : 274.
 Meulebeke (Kanton) : 94.
 Middelburg : 79.
 Moeskroen : 57-58.
 Moorsele : 275.
 Moorsele (Kanton) : 95.

- Nederland : 79.
 Nedermaas (Departement) : 28; 69-71, 290, 353-354.
 Nieuwkerke (Kanton) : 96.
 Nieuwpoort : 276.
 Nieuwpoort (Kanton) : 97.
- Ooigem : 342.
 Oostburg (Kanton) : 26.
 Oostende : 59-60, 278.
 Oostende (Kanton) : 98, 277.
 Oostende (Kanton en Stad) : 343.
 Oostkamp : 25; 61.
 Oostkamp (Kanton) : 99.
 Oostnieuwkerke : 344.
 Oostrozebeke : 279.
 Oostvleteren : 345.
 Otegem : 30.
 Oudenburg : 162-163, 346.
 Ourthe (Departement) : 28.
 Outrijve : 30.
- Parijs : 21, 40, 67.
 Passendale : 280.
 Pervijze (Kanton) : 100.
 Poperinge : 281.
 Poperinge (Kanton) : 101, 228, 347.
- Rekkem : 22, 25; 62-63.
 Roeselare : 282, 348.
 Roeselare (Gemeente en Kanton) : 164.
 Roeselare (Kanton) : 102.
 Rollegem : 64.
 Ronse : 362.
 Rotterdam : 79.
 Ruiselede : 283.
 Ruiselede (Kanton) : 103.
 Rumbeke : 284.
 Rumbeke (Kanton) : 104.
- Samber en Maas (Departement) : 28.
- Schelde (Departement) : 20, 21, 24-28, 39, 41; 26-29, 72-77, 145-150, 171-189, 220-221, 229-242, 291-292, 300, 306-307, 355-365.
 's-Gravenhage : 79.
 's Heer Willemskapelle : 137-138.
 Sijsele : 349.
 Sint-Denijs : 22, 25; 65-66.
 Sint-Niklaas : 21, 24, 25, 39; 76-77.
 Sint-Niklaas (Kanton en Stad) : 363.
 Sint-Truiden : 69-71, 290, 353-354.
 Slijpe : 139, 165.
 Stene : 166.
- Tiegem : 30.
 Tielt : 285, 350.
 Tielt (Kanton) : 105.
 Tongerlo : 121.
 Torhout : 286.
 Torhout (Kanton) : 106.
 Turnhout : 122-133, 207-212, 250, 325-327.
- Veurne : 26; 67, 140-144, 167-170, 216-219, 224-227, 287, 351-352.
 Veurne (Arrondissement) : 305, 312, 315.
 Veurne (Kanton) : 107.
 Vichte : 30; 68.
- Waarmaarde : 30.
 Waas (Land van) : 76.
 Waasten : 288.
 Wervik : 289.
 Wervik (Kanton) : 108.
 Westkapelle (Kanton) : 109.
 West-Vlaanderen : 22, 23.
- Zegelsem : 364.
 Zomergem (Kanton) : 365.
 Zonnebeke (Kanton) : 110.

4. — Onderwerpen en trefwoorden

- Aangeslagenen (Hoogst) : zie ook Beroepsstructuur.
 — Honderd hoogst aangeslagenen : 79-84; 243-292, zie ook Demografische aard (Inlichtingen van).
 — Zeshonderd hoogst aangeslage-

- nen : 84-86; 293-300, zie ook Demografische aard (Inlichtingen van).
- Zestig hoogst aangeslagenen : 86.
- Adel : 5-7, 9, 16-18, 43; 3, 6, 8, 13-15, 18, 22, 26.
- Titels : 15, 18.
- Administratie (Departementale) :
- Beide Neten : 7, 20.
 - Dijle : 21, 23.
 - Leie : 26; 36, 38, 39, 41, 47, 54, 56, 58, 63, 64.
 - Schelde : 20, 21, 24-27, 39, 41; 73-74.
- Ambtenaren : 89; 308-309, zie ook Beroepsstructuur, Demografische aard (Inlichtingen van).
- Assignaten : 19, 27.
- Belasting op deuren en vensters : 75-76; 222-227, 229, 230-242, 251.
- Belastingen : zie Inquisitoriaal stelsel, Quotiteitsbelasting, Repartitiesysteem.
- Buitengewone : zie Lening (Gedwongen) van het jaar IV, Lening (Gedwongen) van het jaar VII, Oorlogsschatting van 1794.
 - Gewone : zie Belasting op deuren en vensters, Grondbelasting, Mobiliaire belasting, Patentbelasting, Personele belasting, Personele en mobiliare belasting, Personele, mobiliare en weeldebelasting, Weeldebelasting.
 - Varia : 77-78; 228-242.
- Beroepsstructuur : 39, 40, 66; 33, 35, 37, 41, 43, 57, 59, 61, 121, 157, 171-184, 316, 321, 325-327, 330-331, 335-336, 339, 343, 347, 348, 350, 352-357, 361-365.
- Aangeslagenen (Hoogst) :
 - Honderd; 243, 244, 249, 250, 252-254, 291, 292.
 - Zeshonderd; 295, 296.
 - Zestig; 86.
 - Ambtenaren : 308-309.
 - Belastbaren voor de gedwongen lening van het jaar IV : 21, 22; 30, 36, 46, 48, 51, 53, 55, 62, 65, 75^a, 76.
 - Belastingplichtigen :
 - Mobiliaire belasting : 190, 202, 207, 215, 217, 221.
 - Personele belasting : 190, 202, 207, 215, 217-219, 221.
 - Personele en mobiliare belasting : 212-214.
 - Personele, mobiliare en weeldebelasting : 208-211.
 - Weeldebelasting : 192, 193, 198, 202, 207, 217.
 - Bezitters van onroerende goederen : 119-120, 122-132, 145.
 - Eigenaars (Grote) : 9; 18.
 - Eigenaars van huizen : 48; 111, 134, 136, 138, 139.
 - Eigenaars van onroerende goederen : 49; 119-120, 122-133, 145, zie ook Beroepsstructuur (Eigenaars van huizen, Grondeigenaars).
 - Gegoeden : 9; 16, 18, zie ook Beroepsstructuur (Aangeslagenen (Hoogst), Eigenaars (Grote), Vooraanstaanden (Meest).
 - Grondeigenaars : 48; 112, 134, 136, 138-139.
 - Kandidaat-voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen; 313-315.
 - Leners (Gedwongen) van het jaar IV : 40; 34, 40, 44, 45, 60, 67.
 - Leners (Gedwongen) van het jaar VII : 42; 78-110.
 - Patentplichtigen : 67; 152-156, 158-170, 189.
 - Vooraanstaanden (Meest) : 302-305.
 - Voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen : 310-312.
 - Vruuchtgebruikers van onroerende goederen : 119-120, 122-132, 145.
- Bevolkingsregisters : zie Inwoners-

- lijsten — Bevolkingsregisters en Volkstellingen.
- Bezitters van onroerende goederen : 119-120, 122-132, 135, 141, 143-145, zie ook Beroepsstructuur.
- Comité de Salut Public : 18.
- Demografische aard (Inlichtingen van): 33, 35, 37, 41, 43, 57, 59, 61, 316-365.
- Aangeslagenen (Hoogst) :
 - Honderd; 252, 292.
 - Zeshonderd; 295.
 - Ambtenaren; 308-309.
 - Belastbaren voor de gedwongen lening van het jaar IV : 22; 30, 36, 46, 48, 51, 53, 55, 62, 65, 76.
 - Kandidaat-voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen; 313-315.
 - Leners (Gedwongen) van het jaar IV : 34, 45.
 - Vooraanstaanden (Meest) : 301-305.
 - Voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen : 310-312.
- Dienstboden (Inlichtingen betreffende het aantal) : 69; 30, 41, 43, 45, 46, 48, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 62, 192, 193, 198, 202, 216.
- Directoire : 19, 22, 24, 26, 27; 36.
- Eigenaars : 229, zie ook Eigenaars (Grote), Eigenaars van huizen, Eigenaars van onroerende goederen, Grondeigenaars.
- Eigenaars (Grote) : 5, 9, 17, 18, 26; 18, zie ook Beroepsstructuur.
- Eigenaars van huizen : 48; III, 134, 136-139, zie ook Beroepsstructuur, Huizenbezit.
- Eigenaars van onroerende goederen : 113-120, 122-133, 135, 140-141, 143-150, zie ook Beroepsstructuur, Eigenaars van huizen, Grondeigenaars, Onroerend eigendom.
- Garde Nationale : 92; 316.
- Gegoeden : 5, 6, 9, 16-19, 39-42, 69, 79; 2, 5, 13, 16, 18, zie ook Aangeslagenen (Hoogst), Beroepsstructuur, Eigenaars (Grote), Vooraanstaanden, Vooraanstaanden (Meest).
- Gemeenteraad : zie Kandidaten.
- Geprivilegieerden : 5, 9, 16, 18; 6.
- Gijzelaars (oorlogsschatting van 1794) : 5, 6, 8, 17.
- Grondbelasting : 20, 25, 42, 43, 48-54; 78-150, 229-242, 251, 257-276, 278-289, 295, 297, 307, zie ook Kadaster, Quotiteitsbelasting, Repartitiesysteem.
- Grondbezit : 22, 38, 49; 31, 32, 38, 39, 42, 47, 50, 52, 54, 56, 58, 63, 64, 66, 68, zie ook Grondeigenaars.
- Grondeigenaars : 48; 112, 134, 136-139, 142, zie ook Beroepsstructuur, Grondbezit.
- Huizenbezit : 49, zie ook Eigenaars van huizen.
- Huurwaarde (der tot het bedrijf gebruikte gebouwen) : 60, 66, 67; 152-153.
- Huurwaarde (Klassifikatie van de personen met een zelfde beroep volgens de ... der tot het bedrijf gebruikte gebouwen) : 67.
- Huurwaarde van de woning : 68, 69; 190, 191, 194, 196, 197, 199, 200-206, 215, 218, 219, 221.
- Inkomen : 68, 69.
- Inkomen (Inlichtingen betreffende het): 9; 18, 304, 305.
- Inquisitoriaal stelsel : 69.
- Inwonerslijsten : zie Inwonerslijsten-Bevolkingsregisters en Volkstellingen.
- Inwonerslijsten-Bevolkingsregisters en Volkstellingen : 93-100; 317-365.
- Kadaster : 49.
- Kandidaten :
 - Gemeenteraad : 79.

- Kieskollege (Departementaal) : 84-85.
- Voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen : 90-91, 313-315, zie ook Beroepsstructuur, Demografische aard (Inlichtingen van).
- Kantonnale Vergaderingen : zie Kandidaten (Voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen), Voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen.
- Kieskollege (Departementaal) : zie Kandidaten.
- Klerus : 5-7, 9, 16, 18; 4, 6, 9, 26.
- Landbouwwitbatingen (Inlichtingen betreffende) : 22, 38; 31, 32, 38, 39, 42, 47, 50, 52, 54, 56, 58, 63, 64, 66, 68.
- Lening (Gedwongen) van het jaar IV : 19-42; 30-77, zie ook Assignaten, Reskripties.
 - Belastbaren : 20-26; 30, 36, 46, 48, 49, 51, 53, 55, 62, 65, 75^a, 76, zie ook Beroepsstructuur, Demografische aard (Inlichtingen van).
 - Belastingplichtigen : zie Leners (Gedwongen).
 - Leners (Gedwongen) : 19, 24, 27, 40-42; 34, 40, 44, 45, 60, 67, 69-74, 75^b-75^d, 77, zie ook Beroepsstructuur, Demografische aard (Inlichtingen van).
 - Opstellers van de lijsten met belastbaren, met belastingplichtigen of met gedwongen leners : 20-21, 23-27, 40-41.
- Lening (Gedwongen) van het jaar VII : 42-47; 78-110.
 - Belastingplichtigen : zie Leners (Gedwongen).
 - Leners (Gedwongen) : 42-43; 78-110, zie ook Beroepsstructuur.
- Leningen (Gedwongen) : 19-47; 30-110, zie ook Lening (Gedwongen) van het jaar IV, Lening (Gedwongen) van het jaar VII.
- Mobiliare belasting : 16-20, 42, 68, 69; 190, 191, 194-197, 199-204, 206, 207, 215, 217, 220, 221, 307, zie ook Huurwaarde van de woning, Inquisitoriaal stelsel.
 - Belastingplichtigen : 68, 69; 190, 191, 194-197, 199-204, 206, 207, 215, 217, 220, 221, zie ook Beroepsstructuur.
 - Vrijgestelden : 68.
- Nationale goederen : 28, 42.
- Notabelen : 88; 306-307.
- Ondernemer (kleine) / grote ondernemer (Verhouding) : 67, zie ook Huurwaarde (Klassifikatie van de personen met een zelfde beroep volgens de ... der tot het bedrijf gebruikte gebouwen).
- Onroerend eigendom : 48-49; 133, 140, 148-150, zie ook Grondbezit, Huizenbezit.
- Oorlogsschatting van 1794 : 5-18, 21, 69; 1-29.
 - Belastingplichtigen : 5-10, 16-18; 2-6, 8-16, 18, 21-29.
 - Heffers : 6-10, 18; 10-12, 18, 22, 23, 25, zie ook Vertegenwoordigers van het Volk (Franse)
 - Verdelers : 5-9, 18.
- Opinie (Inlichtingen betreffende de politieke) : 304, 305.
- Patentbelasting : 55-67; 151-189, 251, 257-276, 278-289, 295, 297, 307, zie ook Huurwaarde (der tot het bedrijf gebruikte gebouwen).
 - Patentplichtigen : 55; 151-156, 158-170, 187-189, zie ook Beroepsstructuur.
 - Proportioneel recht : 56, 60, 61, 66, 67; 152-154, 156, 167-170, 180-181.
 - Belastingplichtigen : 61.
 - Vrijgestelden : 61.
 - Tarief : 55.
 - Vast recht : 56, 66; 152-154, 156, 167-170, 180-181.

- Vast recht, Tarief : 56-60.
- Vermindering van belasting (Motief voor toegestane) : 67; 157, 180-181.
- Vrijgesteld : 55, 56.
- Personele belasting : 20, 68; 190-191, 196, 197, 199, 202, 205-207, 215, 217-221, 257-276, 278-289, 307.
- Belastingplichtigen : 68; 190, 191, 196, 197, 199, 202, 205-207, 215, 217-221, zie ook Beroepsstructuur.
- Personele en mobiliare belasting : 212-214, 229-242, 251, 295, 297.
- Belastingplichtigen : 212-214, 230-242, zie ook Beroepsstructuur.
- Personele, mobiliare en weeldebelasting : 68; 208-211.
- Belastingplichtigen : 208-211, zie ook Beroepsstructuur.
- Quotiteitsbelasting : 48.
- Raad van Brabant : 6-8.
- Repartitiesysteem : 48.
- Reskripties : 27, 28.
- Vermogen (Indeling volgens het) : 39, 40.
- Vermogen (Inlichtingen betreffende het) : 20-26, 38-43, 86; 30, 33-37, 41, 43, 45, 46, 48, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 62, 65, 75^a, 76, 78-110, 228, 292, 303, 308-315.
- Vertegenwoordigers van het Volk (Franse) : 6, 8-10, 18; 10-12, 18, 22, 23, 25.
- Volkstellingen : 69, zie ook Inwonerslijsten-Bevolkingsregisters en Volkstellingen.
- Vooraanstaanden : 5, zie ook Vooraanstaanden (Meest).
- Vooraanstaanden (Meest) : 87-88; 301-305, zie ook Beroepsstructuur, Demografische aard (Inlichtingen van), Opinie (Inlichtingen betreffende de politieke).
- Voorzitters van de Kantonale Vergaderingen : 89-90; 310-312, zie ook Beroepsstructuur, Demografische aard (Inlichtingen van), Kandidaten.
- Vruchtgebruikers van onroerende goederen : 119-120, 122-132, 135, 141, 143-145, zie ook Beroepsstructuur.
- Weeldebelasting : 68, 69; 192, 193, 198, 202, 207, 216, 217, 230-242, 307.
- Belastingplichtigen : 192, 193, 198, 202, 207, 216, 217, 230-242, zie ook Beroepsstructuur.
- Welstand (Inlichtingen betreffende de graad van) : 316.

INHOUD

Woord vooraf	3
Afkortingen	4
I. De oorlogsschatting van 1794	5
II. De gedwongen leningen	19
A. De Gedwongen Lening van het jaar IV	19
B. De Gedwongen Lening van het jaar VII	42
III. De grondbelasting	48
IV. De patentbelasting	55
V. De personele, de mobiliare en de weeldebelasting	68
VI. De belasting op deuren en vensters	75
VII. Belastingen — Varia	77
VIII. De honderd en de zeshonderd hoogst aangeslagenen	79
A. De lijst der Honderd Hoogst Aangeslagenen	79
B. De lijst der Zeshonderd Hoogst Aangeslagenen	84
IX. Lijsten met inlichtingen betreffende diverse groepen	87
A. De Meest Vooraanstaanden	87
B. De Notabelen	88
C. De Ambtenaren	89
D. De Voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen	89
E. De Kandidaat-voorzitters van de Kantonnale Vergaderingen	90
X. De „Garde Nationale”	92
XI. Inwonerslijsten, bevolkingsregisters en volkstellingen	93
Indices	101
1. Personen	101
2. Geraadpleegde auteurs	101
3. Plaats- en gewestnamen	101
4. Onderwerpen en trefwoorden	103

N.V. DRUKKERIJ ERASMUS LEDEBERG/GENT

- Bijdragen 11. Cahiers 11.
S. Vervaeck, De samenstelling van de gegoede stand te Mechelen op het einde van de XVIIIe eeuw en in het begin van de XIXe eeuw (1796-1813). Een methodologisch onderzoek. 1960.
fr. 40 (abonnement fr. 34)
- Bijdragen 12. Cahiers 12.
M. De Vroede, De Vlaamse Pers in 1855-56. 1960.
fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Cahiers 13. Bijdragen 13.
J. Dhondt & S. Vervaeck, Instruments biographiques pour l'histoire contemporaine de la Belgique. 1960.
fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Cahiers 14. Bijdragen 14.
A. Simon, Inventaires d'archives. (Famille Licot. Papiers de Missiessy. Nonciature de Bruxelles. d'Ansembourg. Rédemptoristes (Bruxelles). d'Anethan. de Bethune. 't Serstevens. Evêché de Liège.) 1960.
fr. 60 (abonnement fr. 51)
- Cahiers 15. Bijdragen 15.
Paul Gérin, Bibliographie de l'Histoire de Belgique, 1789-1831. 1960.
fr. 300 (abonnement fr. 255)
- Cahiers 16. Bijdragen 16.
Jacques Willequet, Documents pour servir à l'histoire de la presse belge, 1887-1914; 1961.
fr. 80 (abonnement fr. 68)
- Cahiers 17. Bijdragen 17.
Alois Simon, Réunions des Evêques de Belgique, 1868-1883, Procès-Verbaux. 1961.
fr. 160 (abonnement fr. 136)
- Bijdragen 18. Cahiers 18.
H. Balthazar, J. De Belder, J. Hannes, J. Verhelst, Enkele Bronnen voor de sociale Geschiedenis van de XIXe Eeuw, 1961.
fr. 60 (abonnement fr. 51)
- Cahiers 19. Bijdragen 19.
Bertrand Gille, Crise politique et crise financière en Belgique; Lettres adressées à la maison Rothschild à Paris par son représentant à Bruxelles, (1838-1840). 1961.
fr. 390 (abonnement fr. 332)
- Bijdragen 20. Cahiers 20.
Romain van Eenoo, De Pers te Brugge 1792-1914. Bouwstoffen. 1961.
fr. 250 (abonnement fr. 213) 1961.
- Cahiers 21. Bijdragen 21.
Alois Simon, Evêques de la Belgique Indépendante (1830-1940), Sources d'archives.
fr. 100 (abonnement fr. 85) 1961.

- Bijdragen 22. Cahiers 22.
Vervaeck, Solange, Enkele bronnen uit de Franse tijd. Hun belang voor de sociale geschiedenis. 1962.
- Bijdragen 23. Cahiers 23.
Van Eenoo, Romain en Vermeersch, Arthur, Bibliografisch repertorium van de Belgische pers 1789-1914. 1962.
- Cahiers 24. Bijdragen 24.
M. Colle-Michel, Les Archives de la s.a. Métallurgique d'Espérance-Longdoz des origines à nos jours. 1962.
- Cahiers 25. Bijdragen 25.
Caulier-Mathy, Nicole, Statistiques de la province de Liège sous le régime hollandais. 1962.
- Bijdragen 26. Cahiers 26.
Wils, Lode, De liberale Antwerpse dagbladen : 1857-1864. 1962.
- Bijdragen 27. Cahiers 27.
Wouters, Hubert, Dokumenten betreffende de geschiedenis der arbeidersbewegingen : 1830-1850. 1962.

- Mémoires I. Verhandelingen I.
R. Devleeshouwer, Les Belges et le danger de guerre (1910-1914). 1958. fr. 160 (abonnement fr. 140)
- Verhandelingen II. Mémoires II.
D. De Weerd, De Gentse textielbewerkeren en arbeidersbeweging tussen 1866 en 1881. Bijdrage tot de sociale geschiedenis van Gent. 1959. fr. 140 (abonnement fr. 120)
- Mémoires III. Verhandelingen III.
Colette Lebas, L'union des catholiques et des libéraux de 1839 à 1847. Etude sur les pouvoirs exécutif et législatif. 1960. fr. 260 (abonnement fr. 225)
- Verhandelingen IV. Mémoires IV.
Romain Van Eenoo, Een bijdrage tot de geschiedenis der arbeidersbeweging te Brugge (1864-1914). 1959. fr. 200 (abonnement fr. 170)

ÉDITIONS NAUWELAERTS
 LEUVEN-LOUVAIN

BÉATRICE-NAUWELAERTS
 PARIS